



Àmbit social i criminològic

CENTRE D'ESTUDIS JURÍDICS
I FORMACIÓ ESPECIALITZADA

Ausiàs March, 40
08010 Barcelona
TEL. 93 207 31 14
FAX: 93 207 67 47

 Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia

D O C U M E N T S D E T R E B A L L

INVESTIGACIÓ

(Ajuts a la investigació, 2006)

Anàlisi de les variables relacionades amb la reincidència dels agressors sexuals

Estudi d'una mostra d'interns de les
presons de Catalunya

Autors

Carles Soler Iglesias
César García Díez

Any 2007

El Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada ha editat aquesta recerca respectant el text original dels autors, que en són responsables de la correcció lingüística.

Les idees i opinions expressades en la recerca són de responsabilitat exclusiva dels autors, i no s'identifiquen necessàriament amb les del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada.

Avis legal

Els continguts d'aquesta investigació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 2.5 Espanya de Creative Commons, el text complet de la qual es troba disponible a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/legalcode.ca>. Així, doncs, se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sempre que se citi l'autor del text i la font (Generalitat de Catalunya. Departament de Justícia. Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada), tal com consta en la citació recomanada inclosa a cada article. No se'n poden fer usos comercials ni obres derivades.

Resum en català:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/deed.ca>

Investigadors principals:

Carlos Soler Iglesias

César García Díez

Col·laboradores

Mónica Antequera

Consol Camats

Meritxell Collado

Cristina Figueras

Noemí Nuñez

Tiare Pedrosa

Agraïments

Volem fer constar el nostre agraïment a les persones i institucions que han col·laborat desinteressadament en aquest projecte, sense l'ajut dels quals aquesta recerca no hagués estat possible:

- Els interns dels diferents centres penitenciaris catalans que han accedit a ser entrevistats per l'equip de treball.
- La direcció i el personal dels diferents centres visitats, que han fet possible l'accés al centre, la consulta dels expedients penitenciaris i les entrevistes als interns:
 - Centre Penitenciar Quatre Camins.
 - Centre Penitenciar Brians.
 - Centre Penitenciar Ponent.
- L'equip del Centre Penitenciar Obert de Barcelona pel seu suport i contribucions inestimables.
- El personal de la Secretaria de Serveis Penitenciaris que no sols ens ha facilitat l'accés als expedients de classificació, sinó que en molts moments han posat un interès propi d'autèntics membres de l'equip de recerca.
- Roser Català i Joan Carles Navarro, coordinadors dels programes de tractament dels centres de Quatre Camins i Brians, que ens varen proporcionar dades valuoses dels interns participants en els respectius programes.
- A la Subdirecció General de Medi Obert i Mesures Penals Alternatives, que ha assumit com a propis els objectius de la investigació.
- El Centre d'Estudis Jurídics i de Formació Especialitzada, i especialment a l'equip de l'Àrea d'investigació i Formació Social i Criminològica pel seu suport, assessorament i paciència.
- Anna Montes pel seu suport en la revisió del text.
- A les col·laboradores per la seva il·lusió, rigor i dedicació.

Índex

1. Introducció.....	7
2. Marc teòric	8
2.1. La reincidència dels delinqüents sexuals.	10
2.2. Els factors de risc.....	10
2.3. Impacte del tractament en la reincidència dels delinqüents sexuals.	13
2.4. L'anàlisi del procés del delicte	14
2.5. La investigació sobre reincidència a Espanya.....	15
3. Objectius de la recerca	17
3.1. Finalitats i beneficis.....	17
3.2. Objectius	18
4. Metodologia de la recerca	19
4.1. Participants	19
4.2. Material	20
4.3. Procediment	23
4.4. Les variables	25
5. Resultats	35
5.1. Característiques dels delinqüents sexuals alliberats entre l'1 de gener de 1998 i el 31 de desembre de 2001.....	35
5.2. La influència dels factors de risc	39
5.3. El procés del delicte	47
6. Discussió	85
7. Conclusions	89
8. Referències bibliogràfiques	95
Annexes	99

Les taxes de reincidència dels delinqüents sexuals són, en general, més baixes que les de la resta de delinqüents. No obstant, hi ha una part que té una major probabilitat de tornar a delinquir i unes característiques de risc que els diferencien dels altres. S'ha dut a terme un estudi retrospectiu amb la totalitat dels delinqüents sexuals que van sortir de les presons de Catalunya entre l'1 de gener de 1998 i el 31 de desembre de 2001. El període de seguiment promig és de sis anys i nou mesos. S'han avaluat les taxes de reincidència tant en delictes sexuals com en delictes no sexuals (reincidència general) i en qualsevol tipus de delicte. El 18,8 % dels subjectes va tornar a delinquir durant el període de seguiment. Un 5,7 % van reincidir en delictes sexuals, i el 13,1 % restant van reincidir en delictes no sexuals.

Entre les variables de risc, el nombre de delictes sexuals pels que compleixen condemna abans de sortir en llibertat i el tipus de víctima influeixen en la reincidència sexual, encara que respecte a la segona no es va poder calcular la significació estadística. També van tenir un pes significatiu l'edat del primer ingrés i la versatilitat delictiva.

Pel que fa a la reincidència general, les variables relacionades amb la carrera delictiva i trets antisocials, a més de les condicions de la condemna, van ser les variables de més influència. No s'ha trobat relació entre el tractament i la reincidència.

Posteriorment a l'estudi d'aquestes variables van ser entrevistats vuit dels onze subjectes que havien reincidit en delictes sexuals. A partir de l'anàlisi de les entrevistes es va elaborar un sistema de classificació dels principals components del procés del delicte. De la revisió del procés de cada subjecte apareixen dos perfils diferenciats.

1. Introducció

Des de l'any 1995 es duu a terme als centres penitenciaris de Catalunya un programa de tractament específic pels interns que estan complint condemna per un delictes de tipus sexual. L'objectiu principal d'aquest programa és reduir la probabilitat de reincidència d'aquests interns a partir del moment que surten en llibertat. Tot i que s'han realitzat avaluacions que han provat la seva eficàcia (Redondo, Navarro et. al., 2005), cal tenir en compte que el programa es va dissenyar a partir de l'adaptació d'un model de tractament -prevenció de recaigudes- desenvolupat a altres països, especialment al Canadà i Estats Units.

D'altra banda, la investigació sobre l'eficàcia dels programes conclou que els resultats dels mateixos poden millorar si adaptem els continguts i procediments de la intervenció a les característiques o necessitats criminològiques de cada tipus de delinqüent. Actualment, la intervenció que es fa als centres penitenciaris catalans no disposa d'un procediment que permeti adaptar dita intervenció a les necessitats específiques de cada tipus d'agressor.

Amb aquesta recerca es pretén arribar a conclusions preliminars sobre aquells factors que poden tenir relació amb la reincidència dels delinqüents sexuals que surten dels centres penitenciaris de Catalunya. Aquests coneixements poden servir en el futur per millorar els programes de tractament mitjançant la inclusió d'altres continguts i l'establiment de criteris d'individualització de la intervenció. També poden donar orientacions útils per a les tasques d'avaluació i predicció que fan habitualment els equips professionals.

També, a l'estudiar les característiques dels individus que reincideixen i les circumstàncies en les que es produeix la reincidència, es pretén obtenir coneixements que siguin útils a l'hora d'establir prioritats en la distribució dels recursos per a la intervenció i la seva supervisió en la comunitat.

2. Marc teòric

En quina mesura tornen a reincidir els delinqüents sexuals després de sortir de la presó? Quines característiques diferencien a aquells que tornaran a cometre aquest tipus de delictes? Aquestes característiques són diferents a les que prediuen el risc de reincidència general?

La present recerca sorgeix de la intenció de donar resposta a aquests interrogants, emmarcant-los a la població dels centres penitenciaris de Catalunya. Com sol succeir en aquests casos, com més simple és la pregunta, més complexa és la seva resposta, i aquesta a la vegada, planteja nous interrogants.

D'acord amb Harris i Hanson (2004), hi ha diferents aspectes metodològics que, segons com hagin estat considerats a l'estudi, poden afectar a les xifres de reincidència obtingudes.

El primer d'aquests aspectes és el concepte de reincidència, és a dir, com es defineix aquesta variable dins l'estudi. És sabut que només una part dels delictes que es cometen arriben a ser detectats per la policia i, a més, no tots els autors de dits delictes acaben sent acusats o complint condemna (Brown, 2005; Luque, Ferrer i Capdevila, 2005).

En tant que es coneixen aquestes dificultats, pot semblar que les xifres sobre la reincidència informen poc sobre la realitat del fenomen. Malgrat això, sabem que són els delictes més greus o significatius els que preferentment apareixen a les xifres oficials (Harris i Hanson, 2004; Luque, i cols, 2005). Potser aquesta és una de les raons per les que a la majoria d'estudis revisats sobre delinqüents sexuals, es pren com a indicador de reincidència el fet d'haver estat acusat o condemnat per un nou delicte, encara que hi ha d'altres que utilitzen criteris més amplis, tampoc lliures de limitacions.

Una altra qüestió important és la referida al tipus de delictes comès després de sortir de la presó. Tots els treballs citats en aquesta recerca consideren la repetició de delictes sexuals el principal criteri de reincidència. A pesar d'això, també s'han analitzat altres tipus de delinqüència. Quinsey, Harris, Rice i Cormier (1998) assenyalen la importància dels delictes violents en l'estudi de la persistència de l'activitat delictiva dels delinqüents sexuals.

D'aquesta forma, la gran majoria, analitza la reincidència en delictes no sexuals a banda de la delinqüència sexual. En contra del que es podria suposar, els delinqüents sexuals, tant adults (Hanson i Morton-Bourgeon, 2004) com joves (Worling i Langström, 2006), quan reincideixen, ho fan en major mesura en altres tipus de delictes.

Un altre dels factors rellevants de la recerca és la durada del període de seguiment, durant el qual es registren els nous delictes de la població estudiada. Resulta un fet clarament constatat a la literatura que a mesura que l'interval de seguiment és més llarg, també augmenten les taxes de reincidència. A la revisió de Harris i Hanson de 2004 s'observen taxes de reincidència sexual del 14%, 20% i 24% per a períodes de seguiment de 5, 10 i 15 anys respectivament. Aquesta és una de les raons que expliquen la diferència entre les taxes obtingudes a estudis diferents.

La categoria del delinqüent sexual inclou una gran heterogeneïtat de delictes i tipologies de delinqüents. Els nombrosos intents d'establir una taxonomia de delinqüents sexuals han donat pocs fruits pel que fa a l'explicació i predicció d'aquest tipus de conductes (Garrido, Redondo, Gil, Torres, Soler i Beneyto, 1995). L'excepció podria ser la diferenciació dels agressors segons el tipus de víctima escollida. Sembla ser que la freqüència dels delictes i la probabilitat de la reincidència estan intensament relacionades amb el tipus de víctima i la relació entre aquesta i l'agressor. Els pares que abusen de les seves filles (sense tenir d'altres víctimes) són els que presenten taxes més baixes de reincidència; aquells que agredeixen a nenes i a dones adultes fora de la

família tenen una taxa intermitja; i els que abusen de nens són els que tenen les taxes de reincidència més altes (Harris i Hanson, 2004; Quinsey et al., 1998).

Coneixent tot el que hem exposat, la pregunta inicial respecte a la magnitud de la reincidència dels delinqüents sexuals hauria de ser més precisa respecte al tipus de reincidència, el temps de seguiment i la tipologia de delinqüent sexual.

2.1. La reincidència dels delinqüents sexuals

Com hem anat veient al llarg del punt anterior, les taxes de reincidència en aquest tipus de delictes són baixes, especialment si les comparem amb la reincidència dels delinqüents en general (Grubin i Wingate, 1996). Efectivament, la taxa pel conjunt de tipologies delictives és pròxima al 50% i, en el cas dels delinqüents sexuals, quan registren nous delictes de qualsevol tipus, ronda el 20% (Redondo, 2002; Sánchez-Meca, 1996).

Amb una mostra de 1555 interns dels centres penitenciaris de Catalunya i després de 5 anys de seguiment, Luque i cols. (2005) van concloure resultats similars: un 37.4% van tornar a ingressar a presó acusats o condemnats per un nou delicte i, en el cas dels delinqüents sexuals, la taxa va ser d'un 22.2% en qualsevol tipus de delicte. Quan es tracta de la comissió de nous delictes sexuals, la proporció es redueix a un 13.7% a la revisió de Hanson i Morton-Bourgon (2004), i a un 14% al treball de Harris i Hanson de 2004. A pesar d'això, aquestes xifres poden variar segons les característiques de les investigacions o també segons les mostres i el context social d'aquestes (Brown 2005).

2.2. Els factors de risc.

Tot i que es pot concloure que la reincidència sexual és baixa, cal tenir en compte que dins d'aquest grup de delinqüents hi ha una part que té una probabilitat de reincidència més alta que la resta. Harris i Hanson (2004) diferencien als subjectes amb una taxa del 25% dels que reincideixen un 5% a

partir de tres característiques: tenir víctimes masculines, haver comès delictes sexuals amb anterioritat i ser joves.

Amb la finalitat de detectar les característiques que diferencien els subjectes de major reincidència i d'aquesta forma poder millorar l'avaluació del risc, la investigació ha analitzat la relació entre nombrosos factors de rellevància criminològica i la reincidència sexual. Durant els últims anys, s'han dut a terme dues extenses revisions quantitatives sobre aquesta qüestió (Hanson i Bussière 1998; Hanson i Morton-Bourgon, 2004). A dites revisions, a partir de l'anàlisi de 61 i 95 estudis de seguiment, es va avaluar la capacitat predictiva d'un gran nombre de variables que tenen relació amb factors demogràfics, personalitat i conducta antisocial, història delictiva sexual i general, actituds sexuals, característiques dels delictes i de les víctimes, desviació sexual, resposta al tractament, desenvolupament i problemes o trastorns psicològics.

Una de les conclusions d'aquestes revisions és que la reincidència sexual i la reincidència general no tenen la mateixa configuració de factors de risc. Si parlem de la reincidència sexual, els marcadors de risc de primer ordre són aquells que tenen relació amb una orientació sexual desviada, (destacant l'interès pels infants masculins, mesurat amb pletismògraf), i la carrera delictiva sexual. En segon lloc d'importància s'inclouen els factors que tenen relació amb l'estil de vida delictiva i personalitat antisocial, com ara trets de psicopatia, dificultats d'autocontrol i la violació de les mesures de supervisió.

Centrant-nos en la reincidència general, van tenir una major importància aquells factors vinculats amb l'estil de vida criminal i la història delictiva del subjecte. Els factors relacionats amb la desviació sexual van tenir un valor predictiu baix, tot i que variables com una excessiva preocupació per la sexualitat tenen relació amb aquest tipus de reincidència.

En ambdós casos, reincidència sexual i reincidència general, el fet de no haver finalitzat el tractament, independentment dels motius de la no finalització, va constituir un predictor important. Al contrari, certs factors van resultar tenir un

escàs poder predictiu, malgrat que aquests tenen rellevància a moltes avaluacions clíniques del risc; els més significatius són: l'orientació del subjecte davant el tractament (motivació, reconeixement del delicte...), i els problemes psicològics generals, com l'ansietat o la baixa autoestima.

La recerca sobre el risc de reincidència, tant pel que fa a la delinqüència general (Bonta, 1996) com a la sexual (Hanson i Harris, 1998), diferencia entre dos grans grups de factors de risc: els factors estàtics i els factors dinàmics. Els estàtics són aquells que no poden variar, com és el cas, per exemple, de l'edat del primer delicte. Els factors dinàmics són aquells que es poden modificar amb el temps i, en molts casos, constitueixen els objectius de la intervenció. Hanson i Harris (1998) proposen establir una distinció entre dos subcategories de factors dinàmics: els estables i els aguts. Els factors dinàmics estables són indicadors de canvis perdurables (com per exemple les preferències sexuals desviades) i poden servir per a avaluar els resultats del tractament. Els factors dinàmics aguts, que poden canviar ràpidament (com per exemple l'estat d'ànim negatiu o la intoxicació d'alcohol) poden ser antecedents immediats d'una reincidència, alhora que molt útils per controlar el risc durant la supervisió a la comunitat.

Les investigacions sobre els factors dinàmics són escasses donades les dificultats per avaluar aquest tipus de factors. En el cas dels aguts, només l'estudi citat anteriorment de Hanson i Harris fa una anàlisi sistemàtica del seu impacte en la reincidència. Aquest tipus de factors de risc difícilment apareixen a les bases de dades i, especialment els aguts, als arxius. Per aquest motiu, els autors utilitzen metodologia qualitativa en la seva investigació. Així, una part fonamental de les dades és obtinguda de les entrevistes realitzades al personal encarregat de la supervisió comunitària dels subjectes de l'estudi. L'estudi dels factors aguts té una especial rellevància pel coneixement del procés de reincidència, atès que constitueixen els antecedents immediats del nou delicte i que a la recerca convencional, que analitza factors més estables, poden passar desapercibuts.

Il·lustra aquesta qüestió el paper que en el treball de Hanson i Harris juguen aspectes com l'estrès i l'estat d'ànim. Els resultats no mostren diferències en aquestes variables entre reincidents i no reincidents, però els reincidents tendeixen a mostrar un augment en les emocions d'ira i estrès subjectiu just abans de tornar a delinquir. Dit d'una altra manera, els símptomes psicològics apareixen com a factors de risc aguts però no estables.

2.3. Impacte del tractament en la reincidència dels delinqüents sexuals

L'efectivitat del tractament en la reducció de la reincidència ha estat un dels aspectes més controvertits a la investigació sobre la delinqüència en general i sobre la delinqüència sexual en particular. Fer una revisió sobre l'estat actual de la qüestió és quelcom que surt dels paràmetres de la present recerca. Malgrat això i donat que el tractament és una variable que es té en compte en aquest estudi de la reincidència, s'assenyalaran algunes qüestions importants al respecte.

A pesar dels resultats desesperançadors obtinguts per Quinsey et al. (1998), altres autors, en revisions més àmplies, ofereixen resultats positius encara que moderats. Lösel (2002) refereix una mida petita de l'efecte del tractament (aproximada a .10), encara que a les metanàlisi revisades apareixen efectes majors (.30) quan es tracta de programes que segueixen un model cognitiu-conductual. De la mateixa manera, Marshall i McGuire (2003) descriuen cinc estudis metanalítics en els quals les mides de l'efecte resultant es situen en un rang que va de .10 a .47. Una altra vegada, aquells tractaments que segueixen el model cognitiu-conductual obtenen millors resultats.

Pel que es pot deduir de la investigació, sembla ser que el tractament disminueix la probabilitat de reincidència dels delinqüents sexuals, encara que

el seu efecte és moderat, i aquest varia en funció del model de tractament aplicat, augmentant quan s'utilitza el model anteriorment citat.

2.4. L'anàlisi del procés del delict

El model de Prevenció de Recaigudes (Laws, 1989) ha estat el fonament conceptual dels programes de tractament des de 1990. Originàriament concebut pel tractament de les addiccions, aquest model es basa en la idea que els delinqüents tornen a reincidir perquè fallen en la detecció i l'afrontament del que s'anomena *situació d'alt risc*. D'aquesta manera, quan el subjecte pren contacte amb escenaris on és més probable el desig de la conducta desviada, la recaiguda ve determinada per les seves mancances a l'hora d'actuar de forma competent per evitar una nova agressió.

Aquest punt de vista suposava que tots els agressors sexuals segueixen un mateix patró en el procés de reincidència, i que el principal factor desencadenant és el fracàs en els seus intents de mantenir l'autocontrol. S'ha criticat la manca de sensibilitat dels programes per detectar les diferents necessitats d'intervenció de cada subjecte i també la poca rellevància donada a la seva motivació. És evident que si la reincidència és explicada per un fracàs en les capacitats d'autocontrol, es parteix del supòsit implícit que la majoria vol evitar qualsevol tipus de recaiguda.

En tant que s'assumeix que el model segueix sent vàlid, alguns autors proposen nous desenvolupaments que permetin individualitzar l'avaluació dels precursors de l'activitat delictiva de diferents tipus de delinqüents i també elaborar programes de tractament sense pressuposar la motivació del subjecte (Laws, Hudson i Ward, 2000; Laws, 2003).

Amb aquesta idea s'han dut a terme investigacions i elaboracions teòriques que analitzen el procés que finalitza en la realització d'una agressió sexual

(Polaschek i Hudson, 2004; Ward i Hudson, 2000). Aquests treballs analitzen la interacció en el temps dels diferents components cognitius, emocionals, motivacionals, conductuals i situacionals que configuren el procés de l'agressió sexual. Segueixen un plantejament inductiu a partir de l'anàlisi dels processos que segueix cada subjecte en la comissió del delictes. Això ha donat lloc a l'establiment de diferents patrons (*pathways*) que permeten classificar diversos tipus d'agressors segons els objectius que regulen la seva conducta i la seva capacitat de control dels seus impulsos. Polaschek i Hudson, a partir dels resultats obtinguts i els desenvolupaments teòrics subseqüents, proposen diferents orientacions de tractament per a diferents tipus d'agressors.

2.5. La investigació sobre reincidència a Espanya

A Espanya s'han efectuat molt poques investigacions sobre la reincidència general i sobre la reincidència sexual. Dues de les investigacions dutes a terme amb la població dels centres penitenciaris catalans tenen rellevància per a aquesta recerca.

Al primer treball de Luque et al. (2005) es va avaluar la reincidència d'una mostra de 1555 interns de totes les tipologies delictives, alliberats de les presons de Catalunya l'any 1997. La taxa de reincidència (en qualsevol tipus de delictes) va resultar ser d'un 22,2% en el cas dels delinqüents sexuals i d'un 37,4% amb tota la mostra. Entre les principals variables que resultaven predictives de la reincidència estaven aquelles relacionades amb la carrera delictiva dels subjectes (edat del primer ingrés a presó, edat en el moment de la sortida en llibertat, ingressos previs i tipus de delictes). Altres marcadors de risc feien referència a la conducta conflictiva dins del centre (dies en règim tancat, número de faltes o número d'incidències); condicions de la condemna (si s'havia obtingut o no la llibertat condicional); i també variables demogràfiques com el sexe o l'àrea geogràfica de procedència.

Al segon estudi de Redondo, Luque, Navarro i Martínez (2005) es va avaluar una mostra de 123 subjectes que havien estat alliberats del Centre Penitenciari

Brians de Barcelona entre 1991 i 2002. Es va seleccionar un grup de 49 interns que havien rebut tractament durant el compliment de condemna i van ser comparats amb 74 subjectes no tractats amb els que tenien algunes característiques comunes. El període de seguiment promig va ser de tres anys i vuit mesos, amb mínim d'un any i un màxim de set. El 19,8% dels subjectes va tornar a reincidir en delictes sexuals, el 12,4% en delictes no sexuals, i el 32,2% en qualsevol tipus de delictes. Es va constatar l'efectivitat del tractament en la reducció de la reincidència sexual; mentre que només el 14,3% dels reincidents havien assistit al tractament, en el cas dels no reincidents la proporció va ser d'un 46,5%. Respecte a la reincidència sexual es va constatar el valor predictiu de variables de la carrera delictiva tant a nivell general com de delictes sexuals, alguns trets de personalitat i d'estil de vida antisocial, i també, variables que guarden relació amb les preferències sexuals desviades com les parafílies o l'excitabilitat davant d'estímul desviats. En general, els resultats són consistents amb la investigació prèvia, encara que s'ha de destacar que les taxes de reincidència són superiors a les mitjanes obtingudes a les revisions citades anteriorment.

3. Objectius de la recerca

3.1. Finalitats i beneficis

Més enllà dels seus objectius immediats, amb aquest treball es pretén extreure coneixements útils per a l'avaluació i el tractament d'aquest tipus de delinqüents.

A partir dels resultats obtinguts i de desenvolupaments posteriors, es tracta de conèixer més a fons la configuració de la reincidència dels agressors sexuals al context concret de les presons de Catalunya. Les conclusions sobre factors de risc poden aportar coneixement empíric útil a l'hora d'establir sistemes d'avaluació del risc de reincidència. Aquests són eines necessàries en els processos de presa de decisions que contínuament es duen a terme en el sistema penitenciari quan els equips valoren la concessió de permisos, el canvi de règim penitenciari o emeten un pronòstic per a la llibertat condicional.

Un model basat en l'avaluació del risc permet també l'optimització de la intervenció comunitària al fer compatibles els requeriments socials de seguretat amb la missió de rehabilitació de les penes de privació de llibertat.

L'estudi de les característiques dels subjectes que reincideixen després d'haver complert una pena i dels processos que han seguit en la comissió del nou delicte poden aportar informació rellevant sobre les necessitats d'intervenció amb aquests subjectes per tal de reduir la probabilitat de reincidència futura.

Com s'ha vist anteriorment, els últims avenços en la recerca aposten per la individualització de les intervencions, de manera que es puguin diferenciar diferents modalitats de tractament adequades a diversos tipus de delinqüents. L'anàlisi de les mancances i processos que han intervingut en el desencadenament dels nous actes delictius dels subjectes reincidents pot contribuir a fer més específica l'avaluació de les necessitats de tractament de diferents tipus de subjectes.

3.2. Objectius

- 1) Conèixer les taxes de reincidència sexual i les de reincidència general per a la població estudiada.
- 2) Descriure algunes de les característiques més rellevants dels interns condemnats per delictes sexuals a les presons de Catalunya. Característiques relacionades amb la carrera delictiva, tipologia dels delictes sexuals comesos, nivell d'especialització en delictes sexuals, la seva adaptació a la presó, les condicions de compliment de condemna i la seva participació en el tractament
- 3) Detectar els factors de risc més rellevants que diferencien als subjectes reincidents dels no reincidents.
- 4) Fer una anàlisi preliminar dels elements més rellevants en el procés del delicte dels subjectes que han reincidit. Elements que, en desenvolupaments futurs, permetin, d'una banda, establir categories d'agressors sexuals amb diferents necessitats d'intervenció, i d'altra, aprofundir en els factors dinàmics de risc.

4. Metodologia de la recerca

En referència a la metodologia de la nostra recerca, aquesta té dues parts ben diferenciades: una primera part, de caràcter quantitatiu, en la que s'obté, a partir de les bases de dades i les diferents fonts documentals, la informació sobre les variables; la segona, en la que es fa una descripció del procés del delicte dels subjectes reincidents, a partir de l'anàlisi del contingut de les entrevistes que és completat amb la revisió de les fonts documentals.

4.1. Participants

La població objecte d'estudi la componen els interns que, després de complir una condemna per un delicte de tipus sexual, van sortir de la presó entre l'1 de gener de 1998 i el 31 de desembre de 2001. Les dades d'aquests subjectes s'han recollit de forma retrospectiva.

De tots els interns que van sortir de la presó durant el període mencionat, s'han seleccionat exclusivament aquells que ho van fer en llibertat definitiva (havien complert la totalitat de la condemna) i aquells que van gaudir de qualsevol de les diferents modalitats de llibertat condicional. Amb aquests criteris de selecció, el nombre total de subjectes és de 232.

Es consideren delictes sexuals tots aquells que estan compresos en el títol VIII del vigent Codi Penal, i que són classificats com "*delictes contra la llibertat i indemnitat sexuals*", exceptuant els delictes de corrupció de menors. Aquests últims no han estat atesos donat que es refereixen a activitats en les quals s'implica a menors en la prostitució o la pornografia, però no suposen, necessàriament, un contacte sexual entre l'agressor i la víctima. Tenint en compte que en aquest estudi estan inclosos subjectes que havien estat condemnats en l'aplicació de l'anterior Codi Penal, s'inclouen també els delictes tipificats segons aquesta llei però que compleixen les mateixes característiques que els anteriors. En general aquests delictes comprenen agressions o abusos sexuals, assetjament sexual o exhibicionisme. Aquests dos últims delictes,

l'assetjament i l'exhibicionisme, no estan representats ja que, generalment, es castiguen amb penes de multa.

Per a la realització de l'anàlisi qualitativa van ser seleccionats aquells subjectes reincidents en delictes sexuals que en el període de recollida de dades es trobaven a presó. Així, de 13 reincidents, 11 es trobaven a presó durant l'esmentat període. Tenint en compte que tres d'aquests es varen negar a ser entrevistats, es fa fer l'estudi qualitatiu de 8 subjectes reincidents.

4.2. Material

4.2.1. Fonts de les dades

- 1) Bases de dades. Tant la selecció de la mostra com les principals variables penals i penitenciàries, s'han extret de la base de dades dels centres penitenciaris catalans SIPC (Sistema Informàtic Penitenciari Català). Aquesta recull una gran varietat de dades identificatives, penals i penitenciàries, de totes les persones que estan o han estat a algun dels centres penitenciaris de Catalunya. La majoria de variables han estat recollides directament d'aquesta font. Es va consultar també la base de dades del Ministerio de Interior de l'Administració Central (*ANITA*) per tal de detectar aquells interns que, després de la condemna base havien tornat a ingressar en una presó de la resta de Espanya. La informació a la que tenim accés en aquesta base de dades no ens permet conèixer les característiques de les causes penals que han motivat el nou ingrés. Per tal d'obtenir aquesta informació varem demanar a la Direcció General de Instituciones Penitenciarias informació de les causes d'aquells subjectes que havien ingressat a presons no catalanes. A la data de finalització d'aquest informe no ens han arribat encara aquestes dades.
- 2) Anàlisi dels expedients de classificació que estan a les oficines de la Secretaria de Serveis Penitenciaris. A aquests, s'arxiven tots els informes que realitzen els equips tècnics dels centres penitenciaris,

principalment a efectes de classificació. També s'enregistren alguns tipus de permisos o trasllats. Solen recollir informació sobre l'activitat delictiva de cada intern i les activitats que ha realitzat al centre. D'aquesta font es va obtenir la informació necessària per completar les dades de la variable tractament, i totes les dades de la variable tipus de víctima.

- 3) Els arxius dels programes de tractament de les presons de Quatre Camins i Brians. Els coordinadors d'aquests programes ens van facilitar informació més detallada per a complementar la informació sobre les variables del tractament.
- 4) Anàlisi dels expedients penitenciaris. La informació sobre les variables del delictes i procés del delictes, s'han extret de l'anàlisi del contingut dels testimonis de sentència inclosos a l'expedient penitenciaris dels subjectes reincidents que van ser entrevistats.
- 5) Entrevista semi-estructurada. La informació qualitativa del procés de reincidència s'ha extret a partir del buidatge de les entrevistes personals realitzades per l'equip al subgrup de reincidents que finalment van configurar la nostra mostra. Aquestes entrevistes van ser dissenyades de forma expressa per a la nostra recerca a partir dels principis de la entrevista cognitiva (Fisher i Geiselman, 1992) pel que fa a la metodologia, i dels continguts dels models del procés del delictes (Polaschek i Hudson 2004). A l'annex 1 s'inclou el guió per a l'aplicació d'aquesta tècnica.

Els resultats obtinguts en la recerca tenen algunes limitacions que són degudes a les fonts utilitzades, les quals han de ser mencionades.

L'aplicació informàtica SIPC ofereix un volum d'informació considerable, malgrat això, presenta certes limitacions. La primera és producte de la població

que engloba; només es contemplen dades dels interns dels centres penitenciaris catalans, és a dir, només es poden obtenir dades de les persones que han estat en algun centre penitenciar depenent de l'administració autonòmica i dels períodes que han estat en aquests centres. Per aquesta raó, pot haver subjectes participants que, després de sortir en llibertat, hagin reincidit i hagin ingressat a centres penitenciaris fora de Catalunya. Aquesta informació no apareix en els nostres resultats i, d'aquesta forma, és possible que el nombre de reincidents sigui lleugerament superior al presentat. Encara que la majoria dels interns de les presons catalanes quan surten en llibertat segueixen desenvolupant la seva vida en aquest territori i, probablement, reincidiran en aquest, un rastreig de possibles nous ingressos a partir de la base de dades del Ministerio del Interior ens proporcionaria una major certesa pel que fa a les taxes de reincidència.

Els arxius informàtics s'alimenten de les dades introduïdes a les oficines dels centres penitenciaris. En alguns casos s'han constatat registres incomplets que no han permès una codificació fiable d'algunes variables per alguns subjectes. Quan això succeeix, el valor de la variable és deixat en blanc (dades perdudes). Per aquest motiu, per algunes variables s'han calculat els estadístics amb un número menor de subjectes que el total de 232 que componen el grup d'estudi, al tenir en compte només les dades vàlides.

Aquest procediment s'ha utilitzat per a totes les variables excepte per a la variable participació en el programa SAC. Tant als registres informàtics com als expedients, la informació és al respecte de la participació dels subjectes en el programa, però gairebé mai no es fa constar que no hi hagi participat. Dit d'una altra forma, no és possible discriminar de forma fiable si, quan no consta la participació en el tractament es perquè no s'ha fet el programa o es tracta d'una dada perduda. Per aquest motiu, els valors d'aquesta variable hauran de ser interpretats com que ha fet el programa o, contràriament, no consta que l'hagi fet.

4.2.2. Plantilles.

Per a la recollida estandarditzada de les dades s'han dissenyat diverses plantilles que recullen informació sobre les diferents variables adaptada a les diferents fonts utilitzades:

1) Plantilla per a la recollida de dades dels expedients de classificació:

Amb aquest instrument es registra la informació sobre les variables de participació en el tractament i tipus de víctima (annex 2).

2) Plantilla dels testimonis de sentència:

en aquesta es registra la informació sobre tots els delictes comesos pel subjecte que consten als testimonis de sentència de l'expedient penitenciari (annex 3).

3) Plantilla de suport social:

resumeix de forma estructurada tota la informació sobre les persones rellevants de l'entorn social del subjecte i les funcions de suport social que compleixen. S'omple al finalitzar l'entrevista respecte al període d'un mes abans del delictes (annex 4).

4.3. Procediment

La recollida de dades va finalitzar l'1 de setembre de 2006. Com ja s'ha dit, el període per a la selecció dels casos té un abast de pràcticament quatre anys. En aquest temps s'estableix un període de seguiment que pot variar entre els quatre anys i vuit mesos i vuit anys i vuit mesos.

Aquest és un aspecte important a tenir en compte ja que, com s'ha comentat anteriorment, a mesura que augmenta el període de seguiment, la taxa de reincidència també augmenta. Per això, amb l'objectiu de conèixer la influència d'aquesta variable, a l'anàlisi de les dades es comprovarà la seva influència en les variables explicades.

4.3.1. Anàlisi de les dades

Per realitzar l'anàlisi de les dades s'ha utilitzat el programa estadístic SPSS 14.0 per Windows.

S'han utilitzat diverses proves estadístiques en l'anàlisi de les dades. Respecte a les dades categòriques s'ha utilitzat Chi-cuadrado per la comparació entre grups independents. En aquells casos que la freqüència esperada a les taules de contingència era inferior a cinc, s'ha optat per la prova de probabilitat exacta de Fischer. Per a la comparació de resultats s'ha utilitzat la prova T-test de comparació de mitjanes per a grups independents, i la prova U de Mann-Whitney per dos mostres independents quan no es donen els requisits per a una prova paramètrica.

4.3.2. Entrevistes

Les entrevistes s'han dut a terme per part de cinc col·laboradores. Aquestes varen participar en dues sessions d'entrenament sobre els seus continguts i metodologia en el seu desenvolupament. Amb una durada promig de dues hores, a cada sessió d'entrevista hi participaven dues col·laboradores, una amb funció d'entrevistadora i l'altra enregistrant el contingut en una plantilla amb el mateix format que el guió de l'entrevista. A més, s'ha utilitzat un sistema d'àudio per tal de recollir tot el discurs del subjecte. Posteriorment a l'entrevista, es completava la plantilla amb el contingut de la gravació i les notes de l'observadora.

Finalitzada la transcripció de les entrevistes i l'obtenció de la informació documental complementària, es van elaborar categories que resumeixen els continguts obtinguts. El sistema de classificació dels continguts es va construir de forma inductiva a partir de l'anàlisi de la informació i també recollint aportacions d'altres recerques. Aquest procediment s'ha inspirat en la metodologia proposada per Strauss i Corbin (1990).

Les categories finals es van anar elaborant en diferents moments en els que a cada pas es reduïa el nombre de categories, fent-les cada cop més abstractes i, per tant, amb un abast més ampli en el resum de la informació. El procediment s'inicia amb una codificació inicial feta per un dels investigadors, a partir de la transcripció de l'entrevista de cada subjecte. Més tard les

entrevistadores analitzen la informació, seguint el nou sistema de codificació proposat, fins a arribar a la codificació definitiva dels continguts que es descriurà posteriorment.

El percentatge d'acord promig entre les dues codificadores per totes les entrevistes va ser del 82.7%. Les discrepàncies i els aspectes que no s'ajustaven al model final van ser resolts per part de l'investigador després de ser analitzats amb les codificadores. Per elaborar la codificació definitiva es van definir les instruccions que consten a l'annex 5. Aquestes instruccions descriuen la major part de les categories utilitzades.

4.4. Les variables

4.4.1. Període de mesura de les variables

S'han considerat quatre períodes diferents que defineixen les variables segons el període en el que s'han recollit les dades de cada una d'elles.

- 1) **Condemna base:** És el període de la condemna que ha complert cada subjecte abans de ser alliberat.

La definició de delinqüent sexual ve donada com a conseqüència d'haver estat complint condemna per algun delicte contra la llibertat sexual durant aquest període.

- 2) **Període pre:** és tot el temps que va des del primer ingrés a presó fins a l'inici de la condemna base. Cal dir que hi ha subjectes pels que el primer ingrés és el de la condemna base i, per tant, no compten amb un període pre.

- 3) **Antecedents:** Aquests es solapa amb els dos períodes anteriors. Es té en compte en aquelles variables, com és el cas de la versatilitat, de les quals ens interessa que la seva ocurrència sigui anterior a la data de la

sortida en llibertat de la condemna base, independentment de si ha estat en aquest període o en el període pre.

- 4) **Període post:** Correspon a l'interval que va des de la sortida en llibertat de la condemna base fins la data de cloenda de la recollida de dades. Qualsevol ingrés a presó durant aquest període per un delictes comès en aquest temps es considera reincidència.

A la figura 1 es poden apreciar de forma gràfica aquests períodes i les variables que es mesuren a cada un d'ells.

Figura 1: períodes de mesura de les variables

Antecedents		Post
	<ul style="list-style-type: none"> - Edat del primer ingrés a presó. - Versatilitat delictiva. - Tipus de víctimes. 	
Pre	Condemna base	
	<ul style="list-style-type: none"> - Edat en el moment de llibertat - Més d'un delictes sexual a la condemna base. - Regressions a règim ordinari durant la condemna base. - Trencaments durant la condemna. - Conflictivitat: faltes. - Conflictivitat: índex de gravetat de les faltes. - Conflictivitat: règim tancat. - Participació en el programa SAC. - Valoració de la participació en el programa. - Temps participació en el programa. - Duració de la condemna base. - Modalitat de compliment previ a la llibertat - Tipus de llibertat 	<ul style="list-style-type: none"> - Reincidència general - Reincidència sexual. - Reincidència total. - Temps seguiment
<ul style="list-style-type: none"> - Antecedents sexuals. - Antecedents generals 		

4.4.2. Definició de les variables

S'han analitzat 22 variables. Aquestes han estat agrupades en tres categories àmplies: la primera categoria, *variables explicatives*, contempla aquelles que tenen relació amb els factors de risc i les que contribueixen a la predicció de la reincidència; la segona, *variables explicades*, contempla aquelles que constitueixen el nostre criteri de reincidència; l'última categoria, *variable moduladora*, és el temps de seguiment. Aquest mereix una menció pròpia ja que, encara que segons la literatura guarda relació amb la reincidència, el propòsit d'incloure'l a l'estudi és conèixer fins a quin punt influeix de forma diferent en els grups de subjectes que han tingut períodes de seguiment diferents, a causa de les característiques metodològiques de l'estudi i no tant a que tinguin diferents característiques de risc.

De les vint-i-dues variables, doncs, tres corresponen als tres tipus de reincidència estudiats: total, sexual i general. Les dinou variables restants, que pertanyen a la categoria de les explicatives, s'agrupen en subcategories segons els factors de risc: la primera, variables de la carrera delictiva; la segona, fracàs en les mesures de supervisió; la tercera, conflictivitat al centre penitenciari; la quarta, tractament; i, finalment, la cinquena, variables de la condemna. Recordar que també s'ha considerat la variable temps de seguiment, no tant amb una finalitat predictiva, sinó amb la intenció de comprovar si els temps de seguiment heterogenis podien afectar als resultats de reincidència.

Farem una descripció de cada variable d'acord a la forma en què s'ha tractat a aquesta recerca i al procediment de mesura establert.

- 1) **Variables explicatives:** s'han seleccionat algunes de les variables que tenen relació amb aquells factors que, segons la literatura, afecten al risc de reincidència dels delinqüents sexuals, comptant amb les possibilitats que ofereixen els sistemes d'informació disponibles per a la població estudiada.

A les taules 1 a 5 apareix la descripció d'aquestes, agrupades en els factors de risc amb els que guarden relació. A la taula 6 es presenta la variable temps de seguiment que ha estat separada de les variables explicatives per motius de recerca. A la taula 7 es descriuen les variables explicades.

Taula 1: Variables de la carrera delictiva

Variable	Definició	Tipus	Categories	Directament recollida o generada
Edat del primer ingrés a presó.	Edat del subjecte quan entra per primera vegada a presó, tant preventiu com penat.	Quantitativa. En anys.		Generada a partir de l'any de naixement i l'any del primer ingrés a presó (primeres xifres del codi NIS)
Edat en el moment de la llibertat.	Edat del subjecte en el moment de sortir en llibertat de la condemna base.	Quantitativa. En anys.		Generada a partir de l'any de naixement i l'any de sortida en llibertat.
Antecedents generals.	Categorització del subjecte en funció de si, prèviament a la condemna base, va ingressar a presó per qualsevol altre delictes que no sigui un delictes sexual.	Qualitativa dicotòmica.	1 (sí), 2 (no)	Generada a partir de les causes complertes en el període establert.
Antecedents sexuals.	Categorització del subjecte en funció de si, prèviament a la condemna base, va ingressar a presó per qualsevol tipus de delictes sexual.	Qualitativa dicotòmica.	1 (sí), 2 (no)	Generada a partir de les causes complertes en el període establert.
Versatilitat delictiva.	Quan el subjecte ha estat penat, abans o durant la condemna base per qualsevol tipus de delictes que no sigui sexual.	Qualitativa dicotòmica.	1 (sí), 2 (no)	Generada a partir de les causes complertes en el període establert.

Tipus de víctimes.	Tipologia segons les característiques de les víctimes escollides fins la condemna base.	Qualitativa politòmica.	1 (dones adultes) 2 (intrafamiliar) 3 (nenes i adolescents* extrafamiliar) 4 (nens i adolescents extrafamiliar) * <i>menors de 18 anys.</i>	Generada a partir de l'anàlisi dels informes que consten als expedients de classificació.
Més d'un delictes sexual a la condemna base.	Està condemnat per més d'un delictes sexual.	Qualitativa dicotòmica.	1 (sí), 2 (no)	Generada a partir de la fitxa processal penal.

Taula 2: Fracàs en les mesures de supervisió

Variable	Definició	Tipus	Categories	Directament recollida o generada
Regressions a règim ordinari durant la condemna base.	Durant la condemna base ha estat regressat de 3er grau (règim obert) a 2n grau (règim ordinari).	Qualitativa dicotòmica.	1 (sí), 2 (no)	Generada a partir de la informació sobre classificacions.
Trencaments de condemna durant la condemna base.	Durant la condemna base ha fet com a mínim un trencament de la condemna (no tornar després d'algun tipus de sortida).	Qualitativa dicotòmica.	1 (sí), 2 (no)	Generada a partir de la informació de la fitxa resum.

Taula 3: Conflictivitat durant la condemna

Variable	Definició	Tipus	Categories	Directament recollida o generada
Conflictivitat: faltes.	Durant la condemna base ha comès, com a mínim, una falta disciplinària.	Qualitativa dicotòmica.	1 (sí), 2 (no)	Generada a partir del registre de faltes durant la condemna base.
Conflictivitat: índex de greuge de les faltes.	Còmput del número de faltes disciplinàries durant la	Quantitativa.	Sumatori de les faltes ponderades segons el valor de la falta:	Generada a partir del registre de faltes durant la condemna base.

	condemna base ponderades segons la seva gravetat.		1 lleu, 2 greu, 3 molt greu.	
Conflictivitat: règim tancat.	Ha estat en règim tancat* durant la condemna base. <i>*règim d'aïllament com a conseqüència d'una valoració de perillositat o inadaptació extrema al règim ordinari.</i>	Qualitativa dicotòmica.	1 (sí), 2 (no)	Generada a partir de la informació sobre els règims de vida.

Taula 4: tractament

Variable	Definició	Tipus	Categories	Directament recollida o generada.
Participació en el programa SAC* <i>* Programa de Control de l'Agressió Sexual.</i>	El subjecte ha participat en el programa durant la condemna base.	Qualitativa dicotòmica	1 (sí), 2 (no)	Generada a partir de l'anàlisi dels informes que consten als expedients de classificació.
Valoració de la participació en el programa	Codificació a partir de la valoració que fan els responsables del programa respecte a com hi ha participat el subjecte.	Qualitativa dicotòmica	1 (bona), 2 (dolenta o no ha finalitzat el programa)	Generada a partir de l'anàlisi dels informes que consten als expedients de classificació.
Temps de participació en el programa durant la condemna base.	Sumatori del total de dies en què el subjecte ha participat en un o varis programes. Cada mes sencer compta per 30 dies.	Quantitativa. Número de dies.		Generada a partir de l'anàlisi dels informes que consten als expedients de classificació. Complementada a partir dels registres d'activitats quan consta aquesta dada.

Taula 5: variables de la condemna

Variable	Definició	Tipus	Categories	Directament recollida o generada
Duració de la condemna base.	Temps efectiu en dies que el subjecte viu a presó durant la condemna base.	Quantitativa.		Generada a partir de la data d'ingrés i la sortida en llibertat.
Modalitat de compliment previ a la sortida en llibertat.	Tipus de règim en què es trobava en el moment de la sortida en llibertat. <i>No s'han tingut en compte 2 subjectes que en aquest moment es trobaven en règim tancat.</i>	Qualitativa dicotòmica.	2 (règim ordinari) 3 (règim obert)	Generada a partir de la informació sobre el règim de vida.
Tipus de llibertat.	Modalitat de llibertat a la que accedeix després de la condemna base.	Qualitativa dicotòmica.	1 (llibertat definitiva) 2 (llibertat condicional)	Generada a partir de la informació de la fitxa resum.

- 2) **Variable moduladora:** el període de seguiment. Com ja s'ha explicat amb anterioritat la variable període de seguiment ha estat separada de les variables explicatives, a pesar de pertànyer a aquest grup, a efectes de metodologia.

Taula 6: Variable temps de seguiment

Variable	Definició	Tipus	Categories	Directament recollida o generada.
Temps de seguiment.	Temps efectiu en dies des de que el subjecte és alliberat de la condemna base fins a la data de finalització de la recollida de dades (01.09.2006).	Quantitativa		Generada a partir de la data de sortida en llibertat i el 01.09.2006.

3) **Variables explicades:** són totes les que defineixen la reincidència. Com s'ha explicat anteriorment, la literatura posa de manifest que hi ha diferències pel que fa als factors de risc que prediuen la reincidència sexual, general o violenta dels delinqüents sexuals. Aquesta recerca ha tingut en compte les següents variables de reincidència.

Taula 7: Variables de reincidència

Variable	Definició	Tipus	Categories	Directament recollida o generada
Reincidència general.	Nou ingrés a presó després de la llibertat de la condemna base per un delictes no sexual. Només quan el nou ingrés es produeix per haver estat acusat o condemnat després d'haver sortit en llibertat. <i>Aquells que han tornat a ingressar per delictes generals i sexuals s'inclouen només a la categoria de reincidència sexual. El valor obtingut en la reincidència general és, així, 2.</i>	Qualitativa dicotòmica	1 (sí), 2 (no)	Generada a partir de la fitxa resum i la fitxa processal penal.
Reincidència sexual.	Nou ingrés a presó després de la llibertat de la condemna base per un delictes sexual. Només quan el nou delictes es produeix després d'haver estat	Qualitativa dicotòmica.	1 (sí), 2 (no)	Generada a partir de la fitxa resum i la fitxa processal penal.

	acusat o condemnat per un delict comès després de la sortida en llibertat.			
Reincidència total.	Nou ingrés a presó després de la llibertat de la condemna base per qualsevol tipus de delict, sexual o general. Només quan el nou ingrés es produeix després d'haver estat acusat o condemnat per un delict comès després de la sortida en llibertat.	Qualitativa dicotòmica	1 (sí), 2 (no)	Generada a partir de la fitxa resum i la fitxa processal penal.

4.4.3. Les categories de l'anàlisi del contingut de les entrevistes

Per tal de realitzar la recollida de la informació que permet l'anàlisi dels continguts de les entrevistes, el *procés del delict* reincident ha estat estructurat en cinc moments temporals:

- 1) **Antecedents:** correspon al mes previ a la comissió del delict. S'avaluen els aspectes més importants de l'estil de vida del subjecte i del seu entorn.
- 2) **Antecedents immediats:** es tracta del dia de la comissió del delict. S'avaluen les conductes, cognicions, emocions i esdeveniments més significatius que es van donar el dia de la comissió dels fets fins al moment en el que l'agressor veu per primera vegada a la víctima.
- 3) **Aproximació:** s'avalua la interacció entre el subjecte i la víctima fins al moment en què es produeix l'agressió.

4) **Agressió:** inclou tots els esdeveniments mentre que es produeix l'agressió.

5) **Post agressió:** s'analitzen les respostes del subjecte durant el moment i els dies posteriors al delictes.

D'altra banda també s'analitza tota la informació referent a tres aspectes generals que són rellevants en relació al procés del delictes:

6) **Víctima:** tipus de víctima escollida per l'agressor.

7) **Planificació:** Nivell de planificació emprat en l'agressió.

8) **Distorsions cognitives i mecanismes de defensa:** les distorsions i els mecanismes de defensa que utilitza el subjecte per justificar la seva conducta i minimitzar la seva responsabilitat en els fets.

Als annexos 6 i 7 apareixen totes les categories analitzades i com s'ubica la resposta dels subjectes a cada categoria.

5. Resultats

Del total de 232 subjectes que componen la població alliberada dels centres penitenciaris de Catalunya entre l'1 de gener de 1998 i el 31 de desembre de 2001, s'han pogut obtenir dades sobre reincidència sexual de 229 d'ells i, respecte a la reincidència general, de 228. A les taules 1, 2, 3 i 4 es mostra el número i el percentatge de dades vàlides per a totes les variables de l'estudi.

Considerem oportú dividir aquest apartat en tres sub-apartats. En el primer es descriuen les característiques més importants que defineixen la població de delinqüents sexuals estudiada; en el segon, s'analitza la relació entre la reincidència i els factors de risc en què s'agrupen les variables de la recerca; i en el darrer apartat es fa una síntesi dels continguts obtinguts de les entrevistes.

5.1. Característiques dels delinqüents sexuals alliberats entre l'1 de gener de 1998 i el 31 de desembre de 2001

Tal com era d'esperar, la gran majoria dels delinqüents sexuals són homes. A pesar d'això, entre els 232 subjectes hi ha una dona condemnada per un delicte de violació en col·laboració amb un home. Donada la poca significació de la proporció de dones, no s'ha fet cap tipus d'anàlisi diferencial per sexes.

A les taules 8, 9, 10 i 11 apareixen les dades descriptives de les variables quantitatives i qualitatives. La primera columna conté la llista de variables i, per a cada una d'elles, a la segona i tercera columna, es mostra el nombre y el percentatge de casos vàlids respecte al total de subjectes. En el cas de les variables quantitatives (taula 8), la quarta columna conté les mitjanes per a cada una d'elles i les dues següents els valors mínims i màxims. L'última columna mostra els valors de la desviació típica. Per a les variables categòriques (taules 9 a 11) les columnes des de la quarta fins a la setena mostren els nombres absoluts i els percentatges de subjectes per a cada valor de la variable.

El període de seguiment

Com a mitjana, es van registrar les dades del període post durant sis anys y nou mesos, amb un mínim de quatre anys i vuit mesos, i un màxim de vuit anys i vuit mesos (veure taula 8 per els valors en dies). Les tres quartes parts dels subjectes (percentil 25) van rebre un període de seguiment igual o superior a cinc anys i nou mesos.

La reincidència

La baixa taxa de reincidència dels delinqüents sexuals és un fet suficientment constatat a les investigacions prèvies. Això queda confirmat a la nostra recerca. A la taula 9 apareixen el tant per cent d'interns que tornen a reincidir en qualsevol tipus de delicte (18,8%), en delictes sexuals (5,7%) i en delictes generals no sexuals (13,2%).

La carrera delictiva

Sembla ser que la població de delinqüents sexuals no presenta trajectòries delictives d'alt risc, si més no pel que fa a la reincidència general (veure taules 8 i 9). Triguen a ingressar per primera vegada a presó (33,57 anys) i, en general, finalitzen la condemna a una edat en la que se suposa que la carrera delictiva està declinant (mitjana de 42,02 anys). Pocs d'ells han estat condemnats prèviament per un delicte sexual (4,2%) o per un delicte no sexual (7,7%). També, són pocs els que durant la condemna base estaven complint una condemna per més d'un delicte sexual (5,6%).

Malgrat això, si es considera l'especialització en aquesta tipologia delictiva, hem de dir que una quarta part del total ha comès en algun moment de la seva carrera delictiva delictes generals, a banda de delictes sexuals (un 24,5% compleixen el criteri de versabilitat delictiva).

Si ens referim al tipus de víctima, la meitat del grup el constitueixen aquells que han agredit a dones adultes (52,5%), els segueixen en proporció aquells que han comès el delicte dins el nucli familiar (21,5%), després els que han agredit a menors de divuit anys de sexe femení fora de la família (14,5%) i, per últim,

aquells que tenen com a víctima a adolescents i infants de sexe masculí també fora de la família (11,5%).

Fracàs en les mesures de supervisió

S'han tingut en compte dues variables que tenen relació amb la transgressió de les mesures de supervisió en contacte amb la comunitat: els trencaments de condemna i la retirada del règim obert o, tal com s'ha etiquetat, regressions a règim ordinari. Un trencament de condemna es produeix quan un intern no reingressa a presó després d'una sortida autoritzada. Un 4,3% dels subjectes de la població estudiada ha incorregut en dit incompliment durant el temps de la condemna base. Pel que fa a les regressions, aquestes es produeixen quan els equips de tractament consideren que la conducta de l'intern en la comunitat l'està posant en una situació de risc per a la reincidència. Generalment mereixen aquesta valoració conductes com el consum reiterat de substàncies tòxiques, incompliments a la feina, o transgressions de les mesures de supervisió assignades. Això es va donar en un 11,6% dels casos (veure taula 9).

La conflictivitat

És d'interès saber fins a quin punt els delinqüents sexuals són conflictius dins els centres penitenciaris o si, d'acord amb l'opinió generalitzada, la gran majoria manifesta un bon comportament. Gairebé un terç dels subjectes estudiats (29,3%) van cometre durant la condemna base algun tipus d'infracció disciplinària; aquestes poden ser des de desobeir un ordre fins a agredir a un altre intern o a un funcionari (veure taula 8). Segons la gravetat de la conducta, se li ha donat a cada falta comesa un valor de 1, si és lleu; 2, si és greu; o 3, si és molt greu. El valor mitjà d'aquestes conductes per als 68 subjectes que han comès com a mínim una falta és de 5,5 (taula 1), amb un rang que va des de 1 (seria el cas d'un subjecte que només ha comès una falta lleu) fins 35 (podria ser el cas d'un intern amb 11 faltes molt greus i una greu). A pesar d'això, són molt pocs els que obtenen valors molt alts en aquesta variable: la meitat de la població té un índex de gravetat inferior a 3, i tan sols el 5% obté valors superiors a 13.

Pel que es refereix a la conflictivitat extrema, és a dir, haver estat en règim tancat, només el 2,6% han estat sotmesos a aquesta mesura excepcional (veure taula 9).

El tractament

Més de la quarta part dels delinqüents sexuals alliberats entre l'1 de gener de 1998 i el 31 de desembre de 2001 havien participat en el programa de tractament que es duu a terme als centres penitenciaris catalans. Aquesta és una intervenció que té una durada llarga; la mitjana d'aquesta en la població estudiada és de 7,9 mesos, encara que es dona un grau de variació alt entre els subjectes (un rang que va des d'un mes fins a un màxim d'un any i nou mesos) (veure taules 9 i 8 respectivament).

Característiques de la condemna

En general, les condemnes d'aquests tipus de delinqüents són llargues, però una gran part dels subjectes passen per mesures intermitges de supervisió en la comunitat (règim obert i llibertat condicional) abans de finalitzar les seves condemnes. Els delinqüents sexuals de la recerca passen un promig de quatre anys i deu mesos a la presó abans d'accedir a la llibertat condicional o definitiva (a la taula 8 es poden apreciar els valors calculats en dies). Pràcticament la meitat (52,6%) passen per la llibertat condicional i dos terços dels subjectes (68.1%) estaven a règim obert abans de sortir en llibertat (veure taules 9 i 11).

Taula 8. Descriptius de les variables quantitatives

Variable	Vàlids		Mitjana	Mínim	Màxim	Desv. típ.
	n	%				
Temps de seguiment	232	100	2464	1724	3157	402,644
Edat del primer ingrés a presó	232	100	33,57	16	72	13,299
Edat del moment en llibertat	232	100	42,02	20	74	12,121
Índex del greuge de faltes	68	100+	5,49	1	35	5,827
Temps de participació en el programa	62	98,4*	238,03	31	633	130,38
Duració de la condemna base	232	100	1766,25	5	4239	1186,573

+ El percentatge de vàlids es calcula respecte al total de casos que tenen faltes

* El percentatge de vàlids es calcula respecte al total de casos dels que consta la seva participació al programa (63)

Taula 9. Descriptius de les variables categòriques dicotòmiques

Variable	Vàlids		Sí		No	
	n	%	N	%	n	%
Antecedents generals	169	72,8	13	7,7	156	92,3
Antecedents sexuals	165	71,1	7	4,2	158	95,8
Versatilitat delictiva	188	81,0	46	24,5	142	75,5
Més d'un delictes sexual durant la CB	232	100,0	13	5,6	219	94,4
Regressions a règim ordinari	232	100,0	27	11,6	205	88,4
Trencaments durant la CB	232	100,0	10	4,3	222	95,7
Conflictitat: faltes	232	100,0	68	29,3	164	70,7
Conflictitat: règim tancat	232	100,0	6	2,6	226	97,4
Participació en el programa SAC	232	100,0	63	27,2	169	72,8
Valoració de la participació en el programa SAC*	53	84,1	43	81,1	10	18,9
Tipus de llibertat (definitiva / condicional)	232	100,0	110	47,4	122	52,6
Reincidència total	229	98,7	43	18,8	186	81,2
Reincidència sexual	229	98,7	13	5,7	216	94,3
Reincidència general	228	98,3	30	13,2	198	86,8

* Respecte a aquesta variable, si correspon a valoració bona, no correspon a valoració negativa o abandó del programa.

Taula 10. Descriptius de les variables categòriques politòmiques, tipus de víctima.

Variable	Vàlids		Dones adultes		Intrafamiliar		Nens i adolescents extrafamiliar		Nenes i adolescents extrafamiliar	
	N	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Tipus de víctima	200	86,2	105	52,5	43	21,5	23	11,5	29	14,5

Taula 11. Descriptius de les variables categòriques politòmiques, modalitat de compliment previ a la sortida en llibertat.

Variable	Vàlids		R. Tancat		R. Ordinari		R. Obert	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Modalitat de compliment previ a la sortida en llibertat	232	100,0	2	0,9	72	31,0	158	68,1

5.2. La influència dels factors de risc

A continuació s'analitza la capacitat explicativa de les diferents variables agrupades per factors de risc. Aquestes dades ens informen de les diferències

trobades entre aquells subjectes que reincideixen i els que no, o en el cas de les variables qualitatives, quines característiques indiquen major probabilitat de reincidència sexual, general i total. Les taules 12, 17, 20, 21 i 23 mostren els resultats de les variables quantitatives. A aquestes, les columnes de la tres a la vuit, mostren els valors de la mitjana i la desviació típica de cada variable per als subjectes que han tornat a delinquir i dels que no ho han fet, per a cada tipus de reincidència. A la fila inferior a aquests valors es mostra el valor de significació estadística obtingut a la prova de comparació entre mitjanes.

Les taules 13, 14, 15, 16, 18, 19 i 22 mostren els percentatges de cada tipus de reincidència, total, sexual i general, per a cada valor de la variable qualitativa. Per exemple, a la taula 13, les files de la variable antecedents generals, indiquen que, del total de subjectes que compten amb aquests tipus d'antecedents (valor sí), nou han reincidit en qualsevol tipus de delictes (reincidència total, columna tercera) i això suposa un percentatge del 75% (columna quarta) de reincidents entre els que tenen antecedents generals. De forma contrària, només un 11,6% dels que no tenen antecedents generals (18 subjectes) han tornat a reincidir en qualsevol tipus de delictes (fila inferior, valor no). Sota s'indica el valor de significació estadística per a aquestes diferències de percentatges, en aquest cas, les diferències són estadísticament significatives ($,000$ igual o inferior a $,05$).

A causa de què sempre que s'observa una relació estadística entre reincidència general i una variable, succeeix el mateix amb la reincidència total, i viceversa, es comentaran només els resultats obtinguts en reincidència sexual i general.

1) La carrera delictiva. A la taula 12 observem com l'edat del primer ingrés a presó és menor en el cas d'aquells que reincideixen en qualsevol tipus de delictes, sexual o general. Es donen més de deu anys de diferència en l'edat d'inici de la trajectòria penitenciària entre reincidents i no reincidents. No succeeix el mateix quan es té en compte l'edat dels subjectes en el moment de la sortida en llibertat; només en el cas dels delictes no sexuals hi ha relació

entre l'edat que té el subjecte quan accedeix a la llibertat i la reincidència posterior.

Taula 12: comparació de mitjanes de les variables quantitatives de la carrera delictiva entre reincidents (Re) i no reincidents (No re)

Variable		R. total		R. sexual		R. general	
		Re	No re	Re	No re	Re	No re
Edat del primer ingrés a presó.	Mitjana	23,35	36,01	22,38	34,29	23,77	35,18
	D. típica	5,702	13,50	5,300	13,40	5,905	13,52
	Significació	,000		,001		,000	
Edat de la sortida en llibertat.	Mitjana	36,37	43,40	37,08	42,35	36,07	43,11
	D. típica	7,970	12,57	8,798	12,28	7,723	12,405
	Significació	,001		,148		,000	

En referència a la resta de variables de la carrera delictiva estudiades (taula 13 i 14), observem que el fet d'haver comès altres tipus de delictes, a més a més dels sexuals (versatilitat), té una relació clara amb qualsevol tipus de reincidència. El percentatge de subjectes que reincideix en delictes generals entre aquells que en la seva història delictiva s'havien especialitzat en delictes sexuals (7,9%) és clarament inferior al percentatge de reincidents en el grup dels que ja han comès algun delicte d'aquest tipus (36,4%). Aquesta diferència es dona també per a la reincidència sexual: un 15,9% de delinqüents sexuals que ja havien comès un altre tipus de delicte torna a cometre delictes sexuals en comparació amb el 1,4% dels delinqüents sexuals especialitzats.

Com ja és sapigut, en aquesta recerca s'ha considerat que un subjecte té antecedents quan ja ha estat amb anterioritat a presó condemnat per un delicte general (antecedents generals) o sexual (antecedents sexuals). Els resultats indiquen que els antecedents generals tenen relació amb la reincidència general però no amb la reincidència sexual. Altrament, haver complert una condemna prèvia per un delicte sexual no té relació amb cap tipus de reincidència, inclosa la sexual (veure taula 13).

El fet d'estar complint condemna per més d'un delicte sexual s'ha inclòs com a un indicador de la freqüència en aquest tipus de delictes. Un de cada tres subjectes de l'estudi que compleix aquesta característica torna a reincidir en un

delicte sexual, en comparació al 4,2% dels que estan condemnats per un únic delicte sexual. No s'aprecia relació estadística entre aquesta variable i la reincidència general.

Taula 13: comparació en percentatges de la reincidència per als diferents valors de les variables qualitatives de la carrera delictiva.

Variable	R. total		R. sexual		R. general		
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>N</i>	%	
Antecedents generals	Sí	9	75,0	1	8,3	8	66,7
	No	18	11,6	4	2,6	14	9,2
	Sig.	,000		,316		,000	
Antecedents sexuals	Sí	2	28,6	1	16,7	1	14,3
	No	20	12,7	3	1,9	17	11,0
	Sig.	,238		,141		,569	
Versatilitat delictiva	Sí	23	52,3	7	15,9	16	36,4
	No	13	9,2	2	1,4	11	7,9
	Sig.	,000		,001		,000	
Més d'un delicte sexual durant la condemna base	Sí	5	38,5	4	30,8	1	7,7
	No	38	17,5	9	4,2	29	13,5
	Sig.	,072		,003		1,000	

A causa de l'escàs nombre de casos, no s'ha pogut calcular la significació estadística pel que fa al tipus de víctima del delicte sexual. Malgrat això, mereix una menció el fet de què es dona una tendència diferent per a la reincidència general i la sexual segons el tipus de víctima. Com es pot apreciar a la taula 14, els agressors de dones adultes són els que més reincideixen en delictes generals en comparació amb la resta (es dona un 14,4% de reincidents generals en aquest grup per sobre del 13,2% de la població de l'estudi). Contràriament, els que més reincideixen en delictes sexuals són els agressors de nens i adolescents masculins fora de la família (un 14,3% de reincidents davant el 5,7% de la població de l'estudi).

Taula 14: Comparació en percentatges de reincidència per als diferents valors de les variables tipus de víctima de la carrera delictiva

Variable		R. total		R. sexual		R. general	
Tipus de víctima		<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
	Nens extrafamiliar	5	22,7	3	14,3	2	9,1
	Dones adultes	22	21,0	7	6,7	15	14,6
	Nenes extrafamiliar	3	10,3	2	6,9	1	3,4
	Intrafamiliar nens i nenes	3	7,0	0	0,0	3	7,0
Significació			*		*		*

**No es pot calcular a causa del número insuficient de casos.*

2) Fracàs en les mesures de supervisió

A la taula 15 veiem com reincideix en delictes no sexuals una major proporció de subjectes als que es va retirar el règim obert (el 29,6% dels que havien estat regressats en comparació amb el 10,9% dels que no). Malgrat això, no es donen diferències significatives en reincidència sexual entre les dues categories d'aquesta variable. Tampoc el fet de no haver tornat d'un permís ha mostrat capacitat explicativa de cap tipus de reincidència.

Taula 15: Comparació en percentatges de reincidència per als diferents valors de les variables qualitatives del factor fracàs en les mesures de supervisió

Variable		R. total		R. sexual		R. general	
Regressions durant la condemna base		<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
	Sí	9	33,3	1	3,7	8	29,6
	No	34	16,7	12	5,9	22	10,9
	Sig.		,038		1,000		,013
Trencaments de condemna durant la condemna base		<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
	Sí	4	40,0	2	20,0	2	20,0
	No	39	17,7	11	5,0	28	12,8
	Sig.		,094		,103		,625

3) Conflictivitat durant la condemna base

El fet de ser sancionat per infraccions disciplinàries, entès com una manifestació de baix autocontrol, té relació amb la reincidència general però no amb la comissió de nous delictes sexuals. A la taula 16 veiem com una quarta part dels que han tingut faltes durant la condemna base torna a reincidir en delictes generals. De forma contrària, d'aquells que no han comès aquestes faltes només reincideix el 8,6%. També s'observen diferències significatives

entre els índex de gravetat de les faltes dels que reincideixen en delictes generals amb els que no ho fan (taula 17). Com anteriorment, en el cas de la reincidència sexual aquesta relació no es dona.

De tots els participants a l'estudi, sis van estar en algun moment de la condemna base en règim tancat a causa d'una inadaptació al règim ordinari o per perillositat extrema. A pesar de què un major percentatge d'ells, en comparació amb la resta, va tornar a delinquir en qualsevol tipus de delictes (taula 16), les diferències no són estadísticament significatives.

Taula 16. Comparació en percentatges de reincidència per els diferents valors de les variables qualitatives de conflictivitat

Variable		R. total		R. sexual		R. general	
		n	%	n	%	n	%
Conflictivitat: faltes	Sí	22	32,8	6	9,0	16	24,2
	No	21	13,0	7	4,3	14	8,6
	Sig.	,000		,209		,002	
Conflictivitat: règim tancat	Sí	3	50,0	1	16,7	2	40,0
	No	40	17,9	12	5,4	28	12,6
	Sig.	,081		,299		,130	

Taula 17. Comparació de mitjanes de la variable quantitativa de conflictivitat entre reincidents (Re) i no reincidents (No re)

Variable		R. total		R. sexual		R. general	
		Re	No re	Re	No re	Re	No re
Conflictivitat: índex de greuge de les faltes	Mitjana	8,68	3,76	8,00	5,11	8,94	4,24
	D. típica	8,37	2,96	6,75	5,69	9,10	3,80
	Significació	,001		,077		,008	

4) Tractament

Com es pot veure a la taula 18, no s'ha trobat una relació estadísticament significativa entre el fet d'haver participat en el programa i la reincidència. No obstant, sorprèn el fet que el percentatge de subjectes que tornen a reincidir és més alt entre els que han fet el programa.

Sembla que aquesta diferència es deu a la major taxa de reincidència entre els que han tingut una valoració negativa respecte a l'aprofitament d'aquest tractament o els que l'han abandonat abans de temps (taula 19). Quan comparem aquests subjectes amb els que han tingut una bona valoració, es donen diferències significatives per a la reincidència general. El mateix passa quan els comparem amb els que no han fet el programa. Al contrari, no es troben diferències significatives en la reincidència dels que han fet el programa amb una bona valoració en comparació amb els que no han fet el programa.

Taula 18. Percentatges de reincidència per a la variable participació en el programa SAC.

Variable	R. total		R. sexual		R. general		
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>N</i>	%	
Participació en el programa SAC	Sí	15	23,8	5	8,1	10	15,9
	No	28	16,8	8	4,8	20	12,1
	Sig.	,222		,346		,454	

Taula 19. Percentatges de reincidència per a la variable valoració de la participació en el programa.

Variable	R. total		R. sexual		R. general		
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>N</i>	%	
Valoració de la participació en el programa SAC	Bona	6	14,0	2	4,7	4	9,3
	Dolenta o abandona	6	60,0	1	10,0	5	50,0
	Sig.	,005		,473		,008	
Valoració de la participació en el programa SAC	Bona	6	14,0	2	4,7	4	9,3
	No fa el programa	28	16,8	8	4,8	20	12,1
	Sig.	,655		1,000		,791	
Valoració de la participació en el programa SAC	Dolenta o abandona	6	60	1	10	5	50,0
	No fa el programa	28	16,8	8	4,8	20	12,1
	Sig.	,004		,415		,006	

Quan comparem el temps que han estat fent el programa els reincidents i no reincidents (taula 20), la permanència en el tractament ha segut més curta per aquells que han tornat a reincidir. No obstant, aquestes diferències són estadísticament significatives només pel que fa a la reincidència total.

Taula 20. Comparació de mitjanes de la variable quantitativa de tractament entre reincidents (Re) i no reincidents (No re)

Variable		R. total		R. sexual		R. general	
		Re	No re	Re	No re	Re	No re
Temps de participació en el programa durant la condemna base. (En nombre de dies)	Mitjana	171,40	259,30	172,80	244,89	170,70	250,98
	D. típica	95,15	133,69	113,39	131,98	91,47	133,39
	Significació	,016		,209		,067	

5) Variables de la condemna

A les taules 21 i 22 es pot apreciar com els subjectes que han tornat a cometre delictes generals han passat més temps a presó durant la condemna base (6 anys els reincidents; 4 anys i 7 mesos els no reincidents), acaben la condemna en règim ordinari i surten de presó en llibertat definitiva. Com es pot veure a la taula, un de cada cinc interns que van acabar la seva condemna en règim ordinari va tornar a reincidir en comparació amb la proporció d'un per cada deu dels que, en acabar la condemna, es trobaven en règim obert. La proporció és molt semblant per a la taxa de reincidència general dels que van sortir en llibertat definitiva (19.8% de reincidents) en comparació amb aquells subjectes que van obtenir la llibertat condicional (7.4% de reincidents). Al contrari, aquestes variables no tenen una relació significativa amb la reincidència sexual.

Taula 21. Comparació de mitjanes de la variable quantitativa de la condemna entre reincidents (Re) i no reincidents (No re)

Variable		R. total		R. sexual		R. general	
		Re	No re	Re	No re	Re	No re
Duració de la condemna base	Mitjana	2219,66	1676,63	2193,96	1753,60	2230,79	1715,80
	D. típica	1227,96	1156,65	1351,84	1174,98	1194,66	1174,13
	Significació	,007		,214		,026	

Taula 22. Comparació en percentatges de reincidència per als diferents valors de les variables qualitatives de la condemna

Variable		R. total		R. sexual		R. general	
		n	%	n	%	n	%
Modalitat de compliment previ a la sortida en llibertat	R. ordinari	21	30,0	7	10,0	14	20,3
	R. obert	20	12,7	6	3,8	14	8,9
	Significació	,002		,117		,017	
Tipus de llibertat		n	%	n	%	n	%
	Llibertat definitiva	29	27,1	8	7,5	21	19,8
	Llibertat	14	11,5	5	4,1	9	7,4
	Significació	,003		,270		.006	

6) El temps de seguiment

A causa de què existeix un rang ampli en els períodes de seguiment, s'ha comprovat si existia relació entre la variable i la reincidència. Tal com es mostra a la taula 23, no s'han trobat diferències quant als promitjos de temps de seguiment entre els subjectes reincidents dels que no ho són.

Taula 23. Comparació de mitjanes de la variable quantitativa de temps de seguiment entre reincidents (Re) i no reincidents (No re)

Variable		R. total		R. sexual		R. general	
		Re	No re	Re	No re	Re	No re
Temps de seguiment	Mitjana	2412.06	2475,26	2406.96	2466,79	2414.27	2467,47
	D. típica	385.70	406.92	412.21	403.12	380.95	405,54
	Significació	.355		.617		.501	

5.3. El procés del delicte

En aquest apartat s'analitzen els continguts més qualitius sobre com es va produir el delicte que va causar la reincidència sexual. La informació obtinguda de les entrevistes realitzades a vuit subjectes que han reincidit té un valor purament descriptiu respecte a aquest petit grup. Així, no es poden treure conclusions sobre com es desenvolupa el procés del delicte dels 232 subjectes de l'estudi i tampoc no es poden fer inferències respecte als delinqüents sexuals reincidents en comparació amb els no reincidents.

El que ve a continuació és una descripció del desplegament de diferents components conductuals, cognitius, emocionals i motivacionals en els vuit subjectes reincidents entrevistats durant un període que finalitza els dies posteriors a la comissió d'un nou delicte sexual. A aquest desplegament en un subjecte en interacció amb el seu entorn l'hem anomenat *procés del delicte*, tal com ho fan altres investigacions (Polaschek i Hudson, 2004)

En els apartats següents es presentarà en primer lloc el sistema de categories elaborat. En segon lloc, es mostra com es distribueixen els subjectes entrevistats en els diferents components del procés del delicte. Finalment, a partir de la comparació de les respostes, es fa un primer intent de trobar patrons diferents en els processos desplegats pels agressors. Aquests patrons poden servir com a hipòtesis de treball per a futures investigacions amb mostres més àmplies.

5.3.1. L'anàlisi del procés del delicte

La comissió d'un nou delicte sexual per part dels subjectes estudiats segueix una seqüència temporal que comença abans del dia concret de l'agressió. La interacció del subjecte amb l'entorn que l'envolta segueix un curs en que factors com l'estil de vida, la influència de les persones que constitueixen el seu suport social, el maneig que fa de les seves emocions i els problemes amb els que s'ha d'enfrontar, mostren indicadors clars de desajustament emocional i social, i, per tant, configuren un context de risc per a una nova agressió.

En molts casos, el dia en que es produeix el delicte, la circumstància vital del subjecte és característica d'un moment en el que els aspectes de desajustament són intensos i la seva conducta resulta incompetent per fer front a aquests. Al contrari, s'aproxima de forma més o menys explícita i conscient a un escenari en el que és probable el contacte amb una víctima en condicions en que el seu autocontrol està minvat.

A partir del moment en que pren contacte amb la víctima, les conductes, emocions i pensaments de l'agressor tenen una funció instrumental dirigida a

l'agressió i a minimitzar els possibles obstacles tant interns (consciència del dany que podrien causar, les conseqüències, etc.) o externs (possibilitat de ser descobert, o resistència de la víctima).

En molts casos, l'agressió li permet obtenir gratificacions emocionals, més que sexuals, davant de les circumstàncies vitals en que es troba.

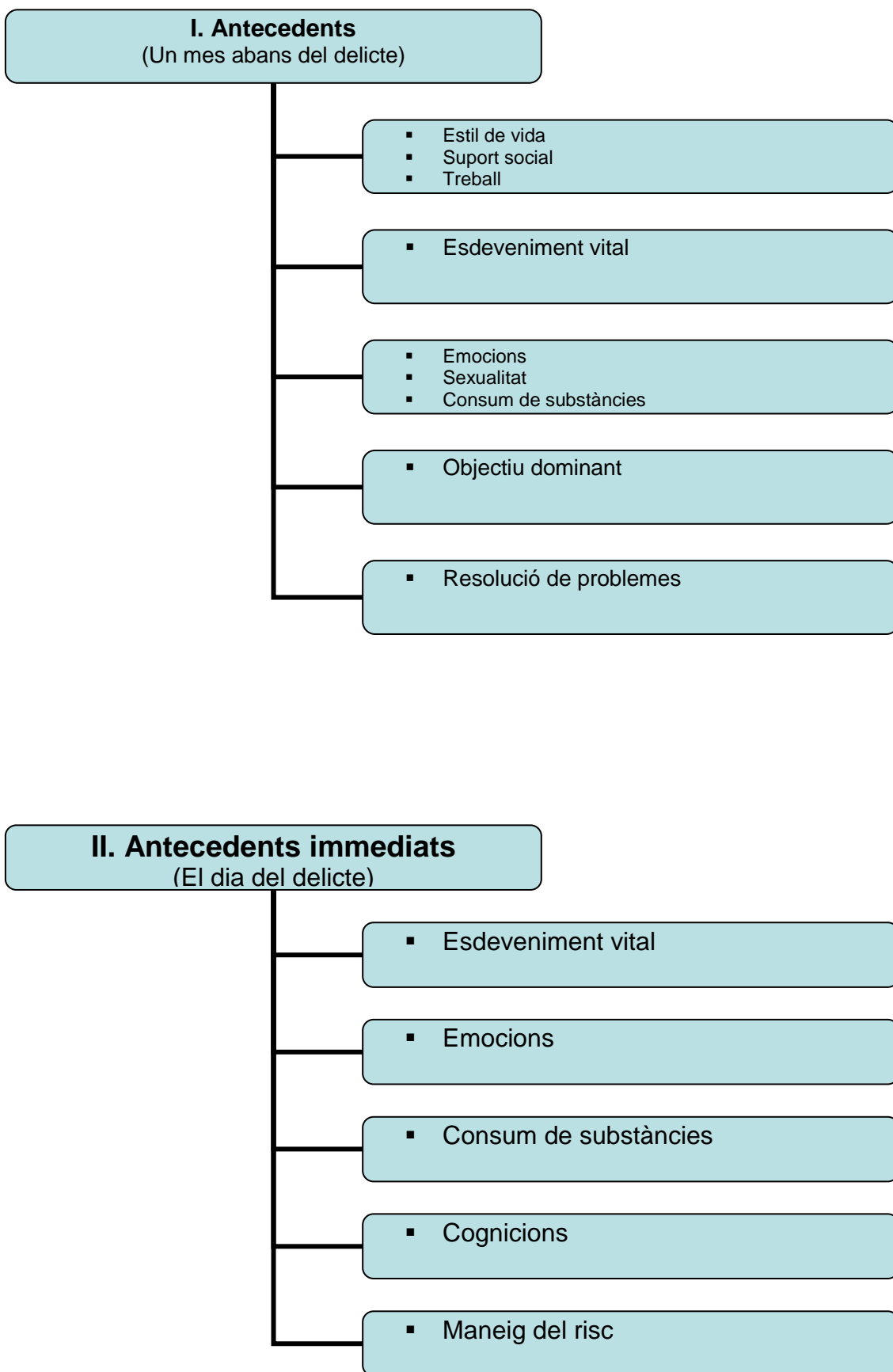
Tanmateix, pocs subjectes manifesten que els seus estats emocionals han millorat després de l'agressió. Més aviat, fan una valoració negativa dels fets més enllà del moment immediat. Les principals causes d'aquesta avaluació per part del subjecte, són les conseqüències que pot tenir per ell el fet d'haver comès un nou delictes, o l'auto-concepte resultant quan és conscient que ha comès un nou delictes. La reincidència suposa un fracàs en els propòsits previs d'autocontrol i suposa també el fet d'haver comès actes que són socialment reprovables. Només una part manifesta sentiments negatius pel dany infringit a les víctimes i les conseqüències de l'agressió.

Si preguntem directament a un agressor sexual si havia planificat el delictes abans de cometre'l, difícilment reconeixerà que n'havia fet una previsió conscient. No obstant, quan s'analitzen les conductes i processos mentals previs a l'agressió, es poden identificar elements com fantasies o activitats d'assaig, que fan més probable que es produeixi.

Hi ha una gran part del pensament i del discurs dels agressors sexuals que distorsiona la realitat dels fets, la seva responsabilitat i les conseqüències. En alguns casos, fins i tot, sembla com si la seva percepció de la realitat estigués seriosament danyada.

A la figura següent es presenta de forma esquemàtica el procés del delictes que s'acaba de descriure. A l'esquema es mostren els principals components obtinguts a partir de l'anàlisi de les entrevistes.

Figura 2 esquema del procés del delictes de reincidència.



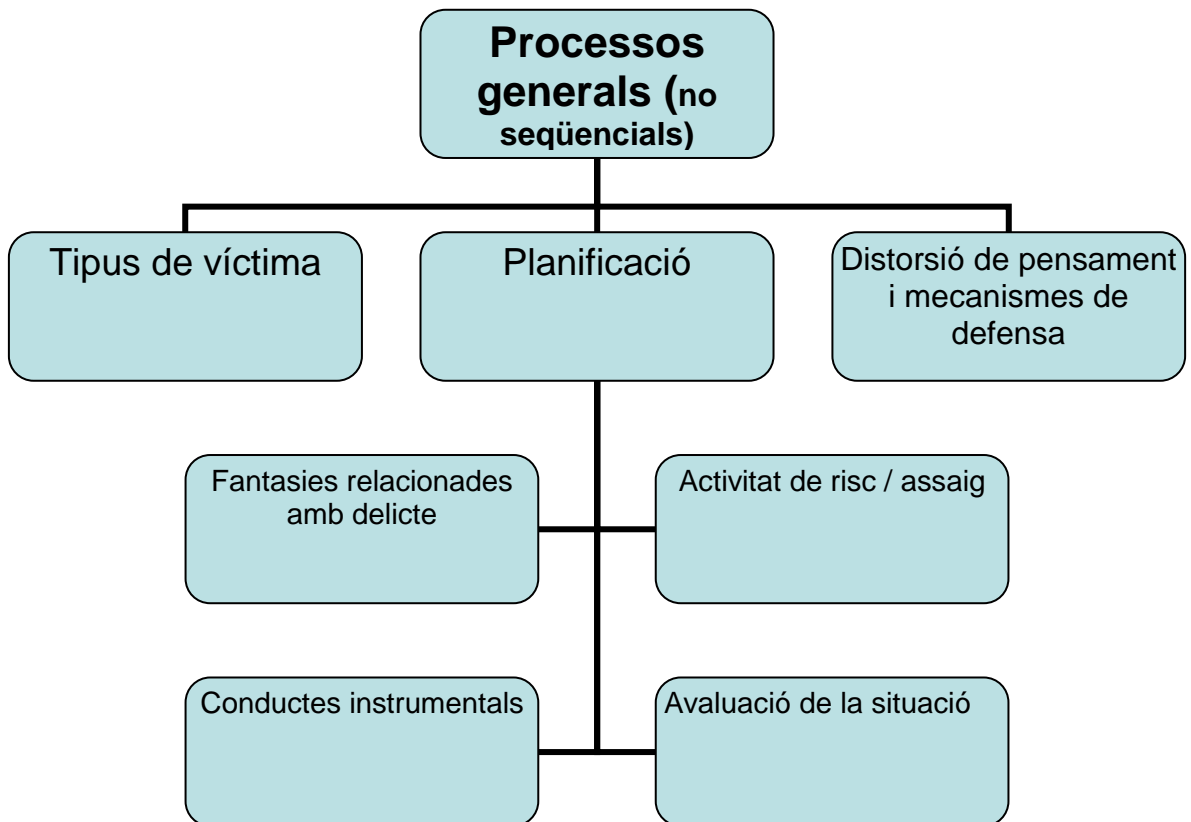
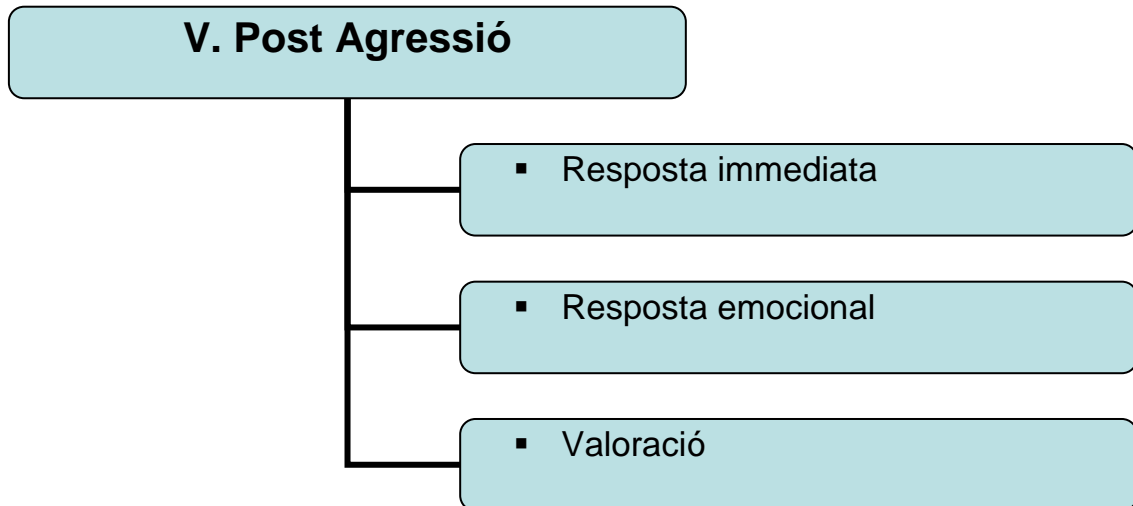
III. Aproximació

(Des de que pren contacte amb la víctima)

- Objectius
- Percepció de la víctima
- Maneig del risc
- Desinhibidors
- Interacció

IV. Agressió

- Avaluació de la situació
- Percepció de la víctima
- Conducta agressiva
- Valoració



Seguidament es descriuen els diferents elements del procés del delictes tal com es manifesten en els subjectes avaluats. A les taules 6 i 7 dels annexos es pot veure com es distribueix cada subjecte a les diferents categories.

I. Antecedents

a) Estil de vida. Durant el mes previ al delictes, tots els agressors porten un estil de vida de risc. Per a la meitat d'ells, la seva vida aporta poques o cap satisfacció provinent de les relacions o les activitats (*estil de vida desequilibrat*). És el cas de BS-78 quan explica que es passava la vida anant de la feina a casa i de casa a la feina i que enyorava la seva antiga feina. Altres subjectes ho manifesten amb continguts com: *“treballava tot el dia” ... “no feia res”*, quan parla de la seva parella només parla dels conflictes: *“és dolenta”, sempre l’ha utilitzat* (BP-90). Un altre (MB-79) parla molt de les seves preocupacions pels diners i per la seva filla en un altre país, i quan parla del que li proporcionava satisfaccions només esmenta activitats com col·leccionar, que sempre feia tot sol. RG-91, quan se li pregunta per les coses que li agradava fer, parla de forma inespecífica, amb respostes del tipus *“ajudar als altres”* i també *“beure”*. L'altra meitat té un estil de vida clarament antisocial, caracteritzat per l'abús habitual de substàncies, conducta impulsiva o la incapacitat per a fer-se càrrec de les responsabilitats de la seva vida. Així HL-86 explica que es relaciona amb un grup d'amics que *es volen fer forts i controlar el territori* i que aquestes són les persones que influeixen en el seu consum de drogues, *“bombas”*. Al respecte, diu: *“Me bebía una botella de whisky cada día y tomaba heroína y cocaína”*. Un altre, RT-82, diu que no tenia feina perquè *no li agradava treballar, no confiava en ningú, que quan s'enfadava amb algú, marxava i bevia*.

b) Suport social. Dels vuit subjectes entrevistats, quatre tenien parella, però només un d'ells estava satisfet amb aquesta. Pel que fa a d'altres fonts de suport social, tres dels subjectes tenen en el seu entorn persones significatives que representen models de conducta antisocial (consum de drogues, conducta agressiva o altres conductes de risc) i quatre viuen en condicions d'aïllament social: BS-78 diu que *“no tenia amics”*, MB-79 afirma que *“vivía sol des de que va morir la seva mare, i no tenia amics, han de ser majors de 80 anys i si no els troba molt joves”*. També és el cas de RG-91, que tot i que vivia amb la seva mare i un germà. Quan parla de la relació amb aquests, de la mare informa únicament com una font d'ajuda per allotjament i, respecte al germà, no veu

cap funció de suport social. Només un, BP-90, té una xarxa social suficient, sense que apareguin elements de suport amb continguts antisocials.

c) Treball. No es dona un patró general en els subjectes respecte al treball. Quatre d'ells estan satisfets amb el seu treball, per un que no ho està, i tres no treballen. Aquests últims no mostren preocupació per aquesta situació: RG-91 diu que treballar sempre li *agobiaria*, RT-82 diu que no treballava perquè no li agrada, i TB-78 en cap moment manifesta preocupació o intenció de trobar una feina.

d) Esdeveniment vital. Amb aquesta categoria es pretén avaluar fins a quin punt s'ha produït un fet que és viscut pel subjecte amb un augment de l'estrès durant l'etapa estudiada. La meitat van viure una experiència d'aquest tipus: *Discussions constants amb la seva parella* (BP-90). *Baralla amb la nora, embargament del cotxe, problemes a la feina* (BS-78). *Deutes, discussió amb la seva dona* (MB-79). *Va tenir una baralla, li van donar dues ganivetades, va a un hospital, no el volen atendre* (HL-86).

e) Emocions i sentiments. Cinc subjectes fan referència a estats emocionals negatius durant el mes previ al delictes. Tres d'ells experimenten emocions de tipus depressiu, degudes en gran part a sentiments de manca d'auto vàlua personal o insatisfacció amb la seva vida: *Tenia sentiments d'aïllament, la seva vida no anava bé, li hagués agradat tornar enrere (...) intentava donar una aparença masculina davant la seva dona* (BS-78). *Amb una autoestima baixíssima, depressiu, trist (...) tot a causa de la relació amb la seva noia, se sentia utilitzat però sempre feia el que ella volia* (BP-90). MB-79 explica que se sentia *decaigut, frustrat...* perquè no podia fer front als problemes econòmics i ocupar-se de la seva filla. Dos subjectes sentien més aviat tensió; HL-86 diu que se sentia marcat perquè pensava que estava sotmès a seguiment policial, exclòs socialment: *“Te ves fuera de juego. Uno tiene que amoldarse a la sociedad”*, que *la família no el deixava fer, el tenien controlat i ocupat*. NC-95 explica: *durant aquella època se sentia pressionat i amb un buit interior, no se sentia lliure, “como me agobiaban en ese momento, (família)”*.

Per contra, els tres subjectes restants diuen sentir-se bé en aquest moment del procés: *“En aquella época estaba muy bien de ánimos. Iba haciendo”* (RG-91); *Estava tranquil habitualment, perquè la feina era el que més li agradava* (RT-82); *No tenia preocupacions ni problemes, no tenia alts i baixos, feliç a la seva manera...* (TB-78).

f) Sexualitat. Al contrari del que es podria suposar, només un subjecte (BS-78) es manifesta insatisfet amb la seva sexualitat durant aquella època perquè, segons ell, havia de reprimir els seus impulsos homosexuals. No obstant, dos subjectes neguen qualsevol tipus d'impuls durant aquella època: RG-91 *no pensa mai en aquest aspecte* i RT-82 *no pensava en el sexe, no es masturbava, no tenia fantasies*. Un altre subjecte (MB-79), autor d'abusos a nenes, no vol parlar de la seva sexualitat.

Pel que fa a la intensitat de l'impuls i de la importància que li donen, hi ha tres subjectes pels quals la sexualitat ocupa un paper central a la seva vida: BS-78, *ha tingut molta importància a la seva vida, quan les coses li anaven malament augmentaven les fantasies; Potser era l'únic aspecte que funcionava a la seva vida* (BP-90); *tenia dues parelles sexuals a part de la seva parella, pensava amb freqüència perquè practicava amb freqüència, el sexe és molt important “te da plenitud” ajuda a resoldre problemes de parella,* (NC-95).

Excepte en els dos subjectes que neguen qualsevol tipus d'impuls o activitat sexual, en la resta es poden apreciar components de risc en la seva sexualitat: parafílies (BS-78 i MB-79); fantasies relacionades amb el delictes (BP-90 i TB-78); dificultats per arribar a intimar emocionalment mitjançant la sexualitat (HL-86 i TB-78) o ús de prostitució (NC-95).

g) Objectiu dominant. Aquesta categoria, ja utilitzada en altres investigacions (Polaschek i Hudson, 2004) fa referència a la motivació important, fortament relacionada amb les emocions, que regula el comportament del subjecte. S'han establert tres tipus d'objectius dominants:

1. *Millora de l'estat positiu*, quan es pot inferir que la motivació dominant del subjecte era la de millorar un estat d'ànim positiu ja present, obtenint

gratificacions (*vol continuar portant la vida tal com la porta perquè així ja se sent bé*, RT-82).

2. *Escapar d'un estat d'ànim negatiu*, quan l'estat d'ànim és predominantment negatiu i el subjecte fa intents d'escapar d'aquesta situació (*necessitava evadir-se es sentia pressionat* NC-95).

3. *Compensar dany rebut*, quan el subjecte fa referència a que un aspecte important dels seus pensaments i emocions durant aquella època estava relacionat a un greuge patit per part d'altres persones, i es pot inferir que la seva motivació principal era la de compensar aquest dany sense que necessàriament la víctima fos l'autora d'aquest (*volia fer-li mal a les persones que li van fer això*, HL-86).

La categoria predominant és la d'escapar d'un estat d'ànim negatiu en quatre dels casos, i els restants es reparteixen en la mateixa proporció a les altres dues categories. Encara que *objectiu dominant* està inclosa a l'etapa d'antecedents, on es manifesta l'estat d'ànim predominant, es solapa amb el moment posterior del dia de l'agressió que és quan el subjecte manifesta amb més claredat les seves intencions en relació amb l'estat d'ànim.

h) Consum de substàncies. La investigació prèvia dóna una especial importància al consum de substàncies com a factor de risc. A l'etapa d'antecedents s'avalua si el subjecte feia abús de drogues o alcohol de forma habitual. Cinc subjectes tenien incorporat aquest hàbit al seu estil de vida. Alguns reconeixen aquest factor com un aspecte que els incapacita per a tenir control de la seva vida: *"No estava, no pensava. Estava liado con las drogas y el alcohol solo actuaba"* (HL-86). En canvi altres ho veuen més com una estratègia de resposta als problemes: *quan s'enfadava marxava i bevia*, (RT-82), fins i tot suposa una font de gratificacions: RG-91 considera beure com una de les seves aficions.

i) Resolució de problemes. Cap dels subjectes utilitza una estratègia efectiva per a fer front als problemes importants de la seva vida en aquells moments. De fet, quatre d'ells responen als problemes amb accions que els posen en situació de més risc de reincidir: *Quant estava molt agobiat, agafava la moto i*

anava a donar tombs sense rumb fix (BP-90). Aïllar-se, deambular: conduir sense rumb fix, consumir drogues (NC-95). Es bevia una o dues ampolles de vi i es posava a dormir (TR-82). Si puede, no tiene por qué pelearse, pero si le ponen la mano encima, reacciona,(...) bebe, se va a dormir, y se acaban los problemas (TB-78). Les estratègies emprades s'adrecen a modificar l'estat emocional generat pel problema més que a buscar una solució a aquest.

II. Antecedents immediats (el dia de l'agressió)

Per tal de conèixer el procés que va seguir el subjecte fins arribar al delictes és important saber com va transcórrer el dia dels fets. Durant aquesta fase s'analitzaran els esdeveniments d'estrès, la seva resposta emocional i cognitiva, si es dóna algun factor com el consum de substàncies que altera la seva capacitat d'autocontrol, fins a quin punt ell és conscient dels seus impulsos i del risc de cometre una agressió sexual, i que fa davant d'aquests.

a) Esdeveniment vital. En quatre casos, el mateix dia o pocs dies abans, es va produir un esdeveniment que va ser viscut amb un alt nivell d'estrès. Per un altre (MB-79), aquell dia no va succeir res especial tot i que era el primer diumenge des de que havia tornat del seu país on va deixar problemes familiars, estava sol i diu que, després de sortir a donar un passeig, va tornar a casa *molt decaigut i frustrat*. Havia dormit malament (estrès) i havia estat rumiant els problemes que li preocupaven. Es pot concloure que persisteix, potser amb més intensitat, l'estat d'estrès relacionat amb l'esdeveniment vital (problemes familiars i econòmics) que s'havia donat durant el mes anterior al delictes.

Els tres subjectes restants descriuen aquell dia com un dia normal, com qualsevol altre.

En tres casos l'esdeveniment d'estrès va ser una discussió familiar o amb la parella (BP-90, NC-95 i BS-78). En el cas de BS-78 també havia tingut problemes laborals. HL-86 explica, de forma confusa respecte a quan es van produir els fets, una cadena d'esdeveniments que comença amb una baralla dies abans del delictes, la negativa a ser atès en un hospital i que, probablement

el dia dels fets, es va despertar en un hospital d'on volia marxar al veure que no havien avisat a la seva família.

b) Emocions i sentiments. Tots els subjectes que havien viscut un esdeveniment estressant el dia dels fets van experimentar estats emocionals negatius. A aquests hem d'afegir dos més que, si be no fan referència a cap fet significatiu durant aquell dia, també es van sentir afectats per aquest tipus d'emocions. Només hi ha dos que recorden el seu estat d'aquell dia com a normal o positiu: *tranquil·litat, sense cap preocupació* (RT-82); *es sentia perfectament* (TB-78). Aquests mateixos descriuen el seu estat d'ànim també com a normal durant el mes anterior als fets, i el seu objectiu dominant durant tot el procés pot ser qualificat com de "millora d'estat positiu", és a dir, busquen principalment una situació gratificant.

Per als sis restants existien aquell dia emocions pertorbadores: *Estava enfadat, rabiós per no saber actuar en aquell moment* (BP-90). *No ho podia suportar per més temps, va explotar* (BS-78). *Només recorda que volia fer mal a les persones que li havien fet allò* (HL-86). *La discussió amb el seu pare el va agobiar més del que estava (...)* *Necessitava evadir-se, es sentia pressionat* (NC-95). *Aquell dia es va llevar desmoralitzat, tot plegat molt decaigut* (MB-79). *"Estaba que sacaba fuego, porqué pasar dos años en la cárcel por algo que no hice..."* (RG-91).

c) Consum de substàncies. De la mateixa manera que a la etapa anterior, hi ha cinc subjectes que han consumit substàncies de forma abusiva.

Tanmateix, un dels que no consumeix cap substància el dia de l'agressió (RT-82) sí consumia regularment gran quantitat d'alcohol com una part més del seu estil de vida. Per contra BS-78, que no acostumava a abusar de substàncies en l'etapa anterior, aquest dia renuncia als tots els seus propòsits d'autocontrol, s'implica de ple en tot tipus de conductes de risc, i utilitza l'alcohol com a desinhibidor: *...veia que no ho podia suportar molt més temps (...)* *"por la tarde fui a un bar a beber algo y vi pornografía"* (...) *"bebí lo suficiente para envalentonarme más"*.

Per a la resta, l'abús de substàncies forma part del seu estil de vida. Tots ells diuen que aquell dia van prendre una gran quantitat de substàncies, i alguns d'ells expliquen com això afecta al control de la seva conducta i al seu estat d'ànim: *Una ampolla de whisky, heroïna i cocaïna. Quan pren drogues es posa agressiu. "Podría ser que hubiera tomado una cosa y otra y se hiciera un explosivo"* (HL- 86). *Havia estat tota la tarda prenent cocaïna, fumant porros i bevent alcohol amb els amics. Estava amb ansietat, eufòric a causa de les drogues i l'alcohol* (NC-95). *"Cinco o seis cervezas y una o dos botellas de vino"* (RG-91). *"Un carajillo, un par de cervezas, medicación, hachís..."* (TB-78)

d) Maneig del risc. En aquesta categoria s'analitza fins a quin punt el subjecte posa en acció estratègies dirigides a controlar el risc de cometre una nova agressió. Hi ha tres elements clau que pot posar en joc una persona per a evitar una conducta no desitjada. En primer lloc, ser conscient de l'existència d'un impuls o desig de fer quelcom que prèviament s'ha compromès a evitar (*reconeixement de l'impuls*). En segon lloc, creure que la seva voluntat juga un paper fonamental respecte a si es troba o no en situacions de risc i la forma d'actuar davant d'aquestes (*atribució interna*). Finalment, la persona ha de fer accions que redueixin el seu impuls, evitin que acabi trobant-se enmig d'una situació de risc, o sortir d'aquesta sense deixar-se portar per l'impuls quan aquesta apareix (*afrontament*).

El dia de l'agressió, els subjectes entrevistats fan poc o res per a evitar el risc de tornar a reincidir. Només dos d'ells reconeixen que tenen desitjos de cometre una agressió o, com a mínim, de tenir una relació sexual.

Un d'ells (BS-78), reconeix obertament el seu impuls, però renuncia a qualsevol intent de control sobre aquest: *"Pensé en poner en práctica mis fantasías" (...)* *Sabia que la vida ja no anava bé i que no es resistiria a les fantasies*. Conseqüentment, reconeix en els seus actes la intenció clara de cometre una agressió sexual (*atribució interna*): *"Por la tarde fui a un bar a beber algo y allí vi pornografía" (...)* *"Bebí lo suficiente para envalentonarme más" (...)* *"De allí me fui a dar vueltas con el coche, sin un rumbo fijo, pero buscando una víctima"*.

L'altre subjecte que afirma a l'entrevista que aquell dia era conscient del seu impuls (TB-78), no obstant, ho presenta com el desig de mantenir una relació sexual mútuament consentida: *"Tenía el propósito de tener relaciones sexuales esa noche, en casa de ella.... Estaba hablado"*. Per això, reconeix que les seves accions d'aquell dia responien a aquest propòsit.

Mereix una menció a part el cas de RG-91. Aquest que, segons el testimoni de sentència, va cometre agressions sexuals amb un nen i dos nenes entre set i nou anys, a l'entrevista explica una història inversemblant dels fets, segons la qual ell ja coneixia a les víctimes i aquestes l'havien denunciat falsament d'uns fets pels que ja havia complert una condemna anterior. Nega així qualsevol intenció sexual en els esdeveniments relatats. Segons ell, la seva intenció d'aquell dia va ser trobar el grup de nens que l'havien denunciat i el que va fer va ser adormir-los amb pastilles i punxar-los amb una agulla infectada com a venjança¹. En aquest cas s'ha considerat que mostra una *atribució interna*, ja que admet que va anar al lloc on va trobar els nens amb aquesta intenció.

La resta dels subjectes no admeten haver tingut aquell dia impulsos de cometre una agressió o tenir una relació sexual, almenys fins que van trobar a la víctima per primer cop. De la mateixa manera mostren una *atribució externa* ja que neguen que cap de les accions d'aquell dia anés orientada, o almenys fes més probable, a trobar una víctima a la que agredir sexualment o, fins i tot, amb qui tenir una relació consentida: *La seva intenció era donar voltes amb la moto per cremar energia i impulsos* (BP-90). *"No estaba, no pensaba. Estaba liado con las drogas y el alcohol. Sólo actuaba"* (HL-86). *Pensava en conduir, en agafar el cotxe i conduir (és el que feia sempre que es trobava així)* (NC-95). MB-79 també nega qualsevol tipus d'impuls el dia de l'agressió, i fa una atribució externa respecte a com va arribar a l'escenari de l'agressió: *va arribar per*

¹ L'absoluta disparitat entre els fets i la seva història fa que la informació que dona a l'entrevista s'hagi de posar en qüestió. No obstant, s'ha considerat que val la pena incloure les respostes d'aquest subjecte perquè molta informació sobre components del procés (estil de vida, consum, emocions, etc.) pot ser igualment vàlida atès que amb ells s'avaluen aspectes subjectius més que fets objectius. Pel mateix motiu, algunes categories d'aquest subjecte no es valoren ja que no són gens fiables.

casualitat allà, com podia no haver arribat; va parlar amb elles com podia no haver-ho fet. Cal tenir en compte, però, que aquest subjecte, un dels dos agressors de nens de la mostra, no vol parlar de la seva sexualitat i de les seves fantasies durant l'entrevista. Pel que és possible que hi hagi aspectes relacionats amb els seus impulsos i les seves intencions que no s'hagin pogut avaluar a causa de la seva negativa a parlar d'ells.

Cap dels subjectes explica haver fet res per tal de fer front als seus impulsos, per evitar arribar a una situació de risc o fugir d'aquesta (*afrontament*).

e) Cognicions. El pensament constitueix un dels processos fonamentals que regulen el comportament d'una persona en interacció amb l'entorn. Per aquest motiu s'ha avaluat de quina forma intervenen els pensaments dels agressors el dia en que es van produir els fets. S'han considerat aquells missatges que es dona a ell mateix i que poden justificar els fets o que orienten la conducta cap a la situació de risc quan no ho fan directament cap a l'agressió (*faciliten l'agressió*). També aquelles reflexions o valoracions que retroalimenten l'estat emocional predominant d'aquell dia (*potencien l'estat emocional*). També es va explorar si el subjecte tenia missatges que poguessin impulsar-lo a posar en pràctica estratègies d'autocontrol (*afrontament*).

A l'igual que a l'apartat anterior, cap dels entrevistats no relata haver tingut pensaments d'afrontament.

La majoria (sis dels entrevistats) recorda pensaments que faciliten l'agressió. BS-78 centra la seva atenció en els seus impulsos: *pensava recurrentment en saciar els seus apetits sexuals (...)* "Pensé en poner en práctica mis fantasías". BP-90, amb un plantejament maximalista, confirma implícitament que la conducta desviada és la millor resposta als problemes i al seu estat d'ànim resultant: "¿Qué hacer con mi vida? No quiero ser un vagabundo. Es mejor liarla e ir a la cárcel". HL-86, tot i que diu que el seu pensament estava anul·lat per l'abús de substàncies, en algun moment reconeix que: *Només volia fer-li mal a les persones que li havien fet allò, (hospital) diu que s'està morint i que és la seva obligació atendre'l, però que no l'atenen*, pensaments que justifiquen la conducta agressiva com a resposta als greuges infringits pels altres. Els pensaments de NC-95 durant el dia de l'agressió dirigeixen la conducta cap a

una clara activitat de risc: *“Pensava en conduir, en agafar el cotxe i conduir”*. Al contrari TB-78 es reafirma en la certesa de que aquell dia mantindria relacions sexuals amb la víctima: (...) *para él, lo más natural era que ocurriera una relación sexual. “Porque estaba hablado”*. Els pensaments que informa RG-91, com ja s’ha explicat abans, fan referència a una història inversemblant, però també tenen continguts que faciliten el delicte i potencien l’estat emocional que apareixen al seu relat.

En el cas de cinc dels sis subjectes esmentats anteriorment els seus pensaments, a més, retroalimenten un estat emocional negatiu. No és el cas de TB-78 ja que informa que el seu estat d’ànim aquell dia era normal o més aviat positiu. MB-79 parla de cognicions que, si bé aparentment no influeixen en la conducta del delicte, sí potencien el seu estat emocional negatiu: *Si pensava en alguna cosa devia de ser tot el que havia de pagar” (...) s’ha equivocat*. Cal recordar però que aquest subjecte no vol parlar a l’entrevista de la seva sexualitat i fantasies.

III. Aproximació (des del primer contacte amb la víctima fins l’agressió)

En aquesta fase del procés s’avalua com és la interacció que manté l’agressor amb la víctima, la seva percepció d’aquesta i aquells aspectes del seu comportament que poden influir en l’agressió posterior.

a) Objectiu. Fa referència a quin és, segons l’entrevistat, el motiu per a iniciar la interacció amb la víctima. Només dos subjectes (BS-78 i NC-95) reconeixen obertament que la seva intenció era cometre una agressió sexual. BP-90 i HL-86² s’aproximen a la víctima amb una intenció manifesta de fer un robatori. RT-82 i TB-78 inicien una interacció on en principi l’objectiu era una relació sexual mútuament consentida. En el cas del primer, continua afirmant que així va ser (encara que el testimoni de sentència relata una relació mitjançant coacció física), i el segon diu que, quan va veure que la víctima no volia, va desistir i va marxar (en canvi al testimoni de sentència es fa constar que li va produir agressions per a vèncer la seva resistència). MB-79, que va cometre

² Aquest subjecte fa un relat dels fets confús. Generalment diu no recordar res, però en alguns moments sembla, encara que indirectament, reconèixer la seva participació (*diu que pot ser que no recordi que va passar allò*)

agressions sexuals a dues nenes, va iniciar la interacció amb una conversa aparentment normal i sense coaccions.

b) Percepció de la víctima. La majoria dels subjectes perceben aspectes facilitadors de l'agressió en la conducta de la víctima durant la interacció prèvia al delictes. RT-82 i TB-78, consegüentment amb la seva idea de que es tractava, almenys al principi, d'una relació consentida, veuen la víctima disposada a mantenir una relació sexual. MB-79 diu que les nenes estaven *confiades i tranquil·les* en aquest moment de la interacció.

Un altre (BP-90), si bé reconeix que la interacció s'anava produint sense el consentiment de la víctima, senya-la alguns aspectes facilitadors de l'agressió posterior en la seva conducta: *Ella podia haver engegat el cotxe i marxar, o trucar la policia o tocar el clàxon, però no va fer res.*

BS-78 admet que la víctima estava paralizada per la por i per tant resistent: *Li va demanar que no li fes mal.*

Pel que fa als altres tres subjectes restants, no és possible avaluar quina era la percepció de la conducta de la víctima en aquells moments, RG-91 perquè parla d'uns fets que no tenen res a veure amb la situació real, HL-86 perquè diu no recordar res. Finalment, NC-95 no parla de la disposició de la víctima durant la interacció amb aquesta ja que va passar directament a l'agressió.

c) Maneig del risc. Tal com ja s'havia fet a la fase anterior, aquí s'avalua fins a quin punt el subjecte tracta de reduir el risc i evitar l'agressió. S'analitza, des del moment en que pren contacte amb la víctima per primer cop, si és conscient del seu impuls d'agressió o relació sexual i de com les seves accions i decisions el condueixen a una agressió sexual (*atribució interna*).

A més, dels dos subjectes que ja reconeixien l'impuls en la fase anterior, en aquesta, tres subjectes més admeten el seu desig d'agredir sexualment a la víctima o, com a mínim, de tenir relacions sexuals amb ella: *En el moment que comença a seguir-la amb el cotxe va començar a pensar en tot el que li faria* (NC-95). *En aquell moment (quan veu la víctima) se li disparen fantasies i distorsions* (BP-90). *Veuen dues nenes. Les compara. Li atreu la que sembla més madura físicament* (MB-79).

Tot i això, els dos últims citats persisteixen obstinadament en desvincular els seus actes i intencions de l'agressió posterior (*atribució externa*): *En tot moment la intenció és el robatori encara que s'imagini com seria una relació sexual amb la víctima* (BP-90). Quan se li pregunta per la seva intenció l'aproximar-se a les nenes, respon que: *Cap, va parlar amb elles com podia no haver-ho fet* (MB-79).

El subjecte TB-78, que en aquesta fase com en l'anterior reconeix el seu desig de tenir relacions sexuals amb la víctima, fa també una *atribució externa* ja que segons ell no la va agredir i va marxar quan ella no va acceptar la relació: *“Yo le dije que allí no me quedaba, que hacía frío. Ella dijo que se quedaba. Así que yo me fui”*.

També continua fent una *atribució externa* RT-82, doncs: *Ell no s'havia proposat res anteriorment, simplement l'havia convidada a dormir perquè no tenia casa. Arriben, a ella li agrada el pont. Ella li diu “me gustas, quiero hacer el amor contigo”*.

Com ja succeeix a la fase anterior, cap subjecte no fa intents deliberats de reduir el risc (afrontament).

d) Desinhibidors. En aquesta categoria s'avaluen aquells processos cognitius, emocionals o sexuals que en el moment de la interacció disparen l'agressió.

Cinc dels subjectes de l'estudi van veure activat el seu impuls sexual d'una forma o d'una altra just abans de d'agressió. Dos d'ells tenen fantasies de tipus sexual des del moment en què comencen a seguir a la víctima: *en el moment que comença a seguir-la amb el cotxe va començar a pensar en tot el que li faria* (NC-95). *En aquell moment se li van encendre les distorsions i les fantasies* (BP-90). En el cas de BS-78: *“Sólo la veía como un objeto sexual”*. HL-86 diu no recordar res, però als fets descrits al testimoni de la sentència es fa constar que l'agressor es va auto estimular just abans d'iniciar l'atac sexual. Finalment, MB-79 es concentra en l'atractiu que tenen per ell les dues nenes: *Veü dues nenes. Les compara. Li atreu la que sembla més madura físicament*. Les cognicions d'aquest últim en el transcurs de la interacció alimentaven també el seu interès per les víctimes: *Pensava en les nenes. Pensava en com eren de diferents a com se les havia imaginat al principi*. Per la seva part RT-

82, que defensa en tot moment haver mantingut una relació mútuament consentida, pensava que: *era una noia a qui li agradava anar amb nois*. Un pensament que reafirma la seva expectativa de que la víctima estava disposada a tenir un contacte sexual amb ell.

Els pensaments de TB-78 en els moments previs a l'agressió no poden si no potenciar la seva frustració i la seva ira: *cuando ella se está dumiendo en el banco, él sólo pensó que le jodían la fiesta. Ella estaba borracha. No sabe beber (...)* “Y yo allí congelado, pasando frío , porqué mi chaqueta se la puse a ella”. Així, tot i que després negui la seva emoció de ràbia: “No me enfadé por eso”, el seu propi discurs deixa pocs dubtes respecte a la seva agressivitat en aquell moment: “Si me hubiera enfadado le hubiera dado cuatro ostias” (...) “Tenía la idea de echar un polvo. Pasarle de puta madre.” (...) “Estaba hablado ya de antemano”. “Sólo que me jodía la fiesta. Por eso le di un golpecito en la cara despertándola, le dije “oye nena, espabila””.

També representa un antecedent important el canvi en el to emocional que es produeix en MB-79 just abans del delictes. Si durant les fases prèvies el seu estat és més aviat depressiu, en aquest moment es dona una activació evident: quan es dirigia amb les víctimes cap el lloc de l'agressió, *li entra una sensació de pressa*.

e) Interacció. Durant aquesta fase d'*aproximació*, que és quan l'agressor manté una interacció amb la víctima prèvia al delictes, hem vist els principals aspectes subjectius de la conducta d'aquell: quina és la seva motivació (*objectius*); quina visió té de la disponibilitat de la víctima (*percepció*); i els pensaments, emocions o impuls sexual que faciliten el pas a l'agressió sexual (*desinhibidors*).

A la categoria *interacció* s'analitza com es manifesten aquests elements subjectius en la conducta de l'agressor en relació amb la víctima.

Dos dels subjectes (HL-86 i NC-95) inicien la interacció directament amb una coacció. Per contra, quatre inicien una relació el més normal possible donades les circumstàncies. RT-82 i TB-78, pel fet que tenien una relació prèvia amb la víctima, arriben amb ella al lloc dels fets aparentment sense coacció. MB-79 es troba a les dues nenes, els pregunta els noms i els ensenya dues pilotes *que s'havia trobat al carrer*. BP-90 entra en un pàrking darrere de la seva víctima i,

segons ell, *li diu que obri el cotxe perquè té fred i ella li obre la porta, s'estan una hora parlant dels seus problemes.*

Al contrari BS-78 utilitza l'engany, (va disfressat de capellà i li demana per una adreça) per a convèncer la víctima de que pugui al seu cotxe.

IV. Agressió

Aquesta fase descriu els fets tal com es van produir i aquells aspectes subjectius de l'agressor que poden ser rellevants.

a) Percepció de la víctima. La majoria dels entrevistats continuen trobant en major o menor grau justificacions a la seva acció a partir de com perceben la conducta de la víctima durant l'agressió.

Per a TB-78, la noia estava disposada a tenir relacions fins que, a causa del seu estat, es nega i ell marxa. RT-82 continua afirmant que es va tractar d'una relació mútuament consentida.

Tot i que es tracta d'una situació molt diferent, pel tipus de víctima, MB-79 mostra una percepció semblant, doncs no veu cap senyal d'oposició o resistència als fets per part de les nenes que van patir els seus abusos.

Altres dos subjectes, tot i reconèixer que els fets es van produir com a producte de la seva coacció, fan esment d'algunes reaccions de la víctima que per ells podrien justificar en part que haguessin seguit amb l'agressió sexual: *Quan anava a marxar, ell li diu que s'apugi el jersei que li vol veure els pits, ella diu que ho fa si ell marxa al moment. Mentre s'apuja el jersei ella diu: "te tendrías que haber buscado una de más pechugona" ja que no tenia pits i li va demanar permís per abaixar-se el jersei, i ell va marxar. (BP-90). El fet que es quedés callada no el va fer canviar d'actitud. Encara que pensa que si potser hagués cridat o s'hagués ficat a plorar no ho hauria fet perquè ja li havia succeït en altres ocasions (NC-95).*

BS-78 sembla reconèixer clarament la resistència de la víctima: *la noia tenia molta por i li suplicava que no li fes res dolent, que no li fes mal.*

Pel que fa als dos subjectes restants, no es pot saber quina percepció tenien de la conducta de la víctima durant l'agressió; HL-86 diu que no recorda res, i RG-91 relata una història inversemblant.

b) Conducta agressiva. Atenent a la descripció objectiva que apareix al testimoni de sentència, s'aprecia algun tipus de violència o coacció en set dels vuit subjectes. Quatre d'ells (BP-90, HL-86, NC-95 i BS-78) fan servir una arma per coaccionar a la seva víctima. Els subjectes HL-86, RT-82 i TB-78 van fer ús de violència física. Aquest últim, per la descripció dels fets, sembla que utilitza l'agressivitat més enllà del propòsit de vèncer la resistència de la noia. Aquest tipus de conducta s'ha etiquetat com a *violència gratuïta*. Segons els fets recollits al testimoni de sentència, li va donar nombrosos cops i també la va insultar. Sembla en aquest cas que, a més de tractar-se d'una violència instrumental amb l'objectiu de vèncer la resistència, amb els cops i els insults descarrega la seva ràbia per haver vist frustrades les seves expectatives. També s'ha considerat que existeix *violència gratuïta* en el delictes comès per BS-78, però d'un altre caire. Després de portar la víctima a un immoble de la seva propietat, la va tenir tota la nit lligada al llit fins l'endemà que va ser quan va consumir l'agressió sexual. S'ha considerat que aquesta acció, tot i que no va comportar cops o altres agressions d'aquest tipus, van produir un enorme patiment a la víctima absolutament innecessari per al propòsit de vèncer la seva resistència i dur a terme el delictes.

Tres dels subjectes (RG-91, RT-82 i TB-78) insulten o amenacen les seves víctimes (*violència verbal*)

c) Valoració. En aquest apartat s'analitza la funció de reforç que té el delictes des de la perspectiva del subjecte.

Aquesta no es pot avaluar en el cas de TB-78, ja que nega haver comès l'agressió.

Només un subjecte fa una valoració completament negativa dels fets sense reconèixer cap aspecte gratificant durant l'agressió: "*Uno se siente muy mal. Es un hecho que no está bien y tú no estás bien*" (HL-86). No obstant, s'ha de tenir en compte que aquest diu a l'entrevista que no recorda res dels fets i és molt ambivalent en el reconeixement de la seva participació. Per aquest motiu, és probable que hi hagi aspectes de valoració positiva que no menciona.

Pel que fa a la resta, tots admeten que el delictes proporciona aspectes de gratificació. Analitzant aquests es pot veure que el component motivacional

més important d'aquest tipus de delictes en els subjectes estudiats és emocional més que sexual.

Dos subjectes parlen de sentiments de domini i control: *en aquells moments se sent com poderós. Aquest poder sobre la víctima l'ajuda a sentir-se eufòric, a dominar la situació* (BS-78). *“bien porque cuando tienes una mujer delante dominas la situación”* (BP-90).

Per altres, l'agressió els permet pal·liar un estat emocional negatiu: *Impuls de desfogar-se, de treure la maldat que portava a dins* (NC-95). Aquest efecte, tot i no ser tan clar en el cas de MB-79, es pot considerar pel fet que el seu to emocional, habitualment depressiu i baix, s'activa encara que sigui amb poca intensitat: *“Podria haver un canvi de batec, però ni eufòric, ni alegre, res d'això”*. Per aquest últim, el delictes comporta també altres aspectes positius. Coneixement de la víctima: *“...m'hauria agradat saber si tenia uns bons estudis...”*. També algun tipus de satisfacció sexual: *“en certa manera devia ser algun tipus de plaer, però estic molt baix sexualment”*.

RT-82, que presenta els fets com una relació amb consentiment mutu, és l'únic que parla exclusivament de satisfacció sexual: *“com s'ha de sentir una persona quan està fent l'amor? Doncs bé”*.

Tres subjectes han estat classificats com a *ambivalents* perquè parlen d'aspectes negatius junt amb els positius: *“No va canviar l'estat d'ànim”*. *“molt decaigut anímicament”* (MB-79). *Pensa que tot és una merda* (BP-90). *“sentimientos negativos siempre estaban en mi cabeza, pero podía más el impulso”* (NC-95.)

V. Post agressió

Correspon als moments i dies posteriors al delictes. S'analitza durant aquest període: què fa l'autor de l'agressió, com se sent, quina valoració fa dels fets i per què.

a) Resposta immediata. Després d'haver consumat l'agressió, tres dels subjectes avaluats en aquest apartat procuren sortir d'aquella situació amb el mínim risc possible (*reduir el risc*). NC-95 li agafa el DNI, l'amenaça: *“no me denuncies porque sé donde vives”* i surt corrent. MB-79 també demana a les

nenes que no ho diguin a ningú i marxa; i TB-82 marxa immediatament del lloc quan és vist i increpat per un veí.

En altres casos, sembla incongruent que, després de l'agressió es comportin amb la víctima de forma quasi amistosa (*normalitzar la relació*): *Van estar estirats al llit parlant de la seva feina, de gossos (...) que no es preocupés, perquè no li passaria res (BS-78). Al judici van dir que ell la va acompanyar a que sortís fora, i anés a on treballava i ell va marxar (HL-86). Demana perdó i se'n va del lloc (BP-90). Es va posar a dormir perquè ella va marxar (RT-82).*

També hi ha dos subjectes que, després de marxar del lloc, fan intents de calmar-se (*reduir tensió*): *Va estar una estona passejant. Va anar a parlar amb la veïna (MB-79). Abans d'arribar a casa "s'esnifa" una ratlla d'heroïna per calmar-se (NC-95).*

b) Resposta emocional. Com se senten els subjectes després del delictes? La majoria manifesten emocions i sentiments negatius tant immediatament com els dies posteriors. Només RT-82 diu sentir-se bé en concordança amb la seva versió de que havia tingut una relació consentida: *"Estava content perquè havia fet l'amor, ell no s'havia proposat res anteriorment"*.

Per a la resta, la vivència emocional és més aviat depressiva, principalment perquè el seu auto-concepte es veu afectat pel que han fet: *Sentia vergonya. No es recreava en la situació. Sabia que estava malament (BP-90). "Me sentía un monstruo. No tengo arreglo. Voy a ser siempre un desgraciado" (BS-78). "Uno se siente muy mal. Cuando se acaba de hacer eso se piensa que es un hecho que no está bien y que tú no estás bien, ni emocional, ni psicológico, ni nada, no eres una persona normal" (HL-86). "seguia igual de decaigut" (MB-79).*

NC- 95 és ambivalent en el seu estat emocional. D'una banda: *Es sentia malament, i es va posar a plorar un moment perquè sabia que estava malament. Però per una altra: A la vegada es sentia desfogat. Es sentia satisfet i bé. Només TB-78 manifesta emocions i sentiments de ràbia molt intensa, segons ell perquè la víctima l'havia denunciat per una agressió que no va cometre: va sentir odi. (...) "le hubiera dado 2 puñetazos". "La hubiera colgado del primer árbol..."*

c) Valoració post. Les valoracions dels agressors són en la seva majoria negatives. L'única excepció és novament RT-82 que, en la línia del seu discurs, *Ho valora positivament, com una novetat.*

La resta fa un judici negatiu dels fets que ha comès fonamentalment per tres raons: les conseqüències que tindrà per ell el fet d'haver delinquit novament, el concepte negatiu que tenen d'ells mateixos com a resultat de la seva acció i la repercussió que pot tenir en la víctima.

El primer argument de valoració el manifesten quatre entrevistats. *Acabava de complir 18 anys a presó, portava dos anys en condicional i molt vigilat... Volia suïcidar-se* (HL-86). *Pensava que aniria a presó. No veia sortida* (MB-79). *Tenia por de ser denunciat* (NC-95). Finalment, TB-78 centra el seu discurs d'aquest apartat en la ràbia que sent per haver sigut denunciat i el perjudici que això li causa.

Dos subjectes senten que el que han fet els qualifica de forma molt negativa com a persones. *"Tú no estás bien... no eres una persona normal"* (HL-86). *"Me sentía un monstruo No tengo arreglo Voy a ser siempre un desgraciado "*

Tot i que no es pot avaluar el grau de sinceritat de les seves afirmacions, hi ha tres subjectes que diuen haver pensat en el dany fet a altres persones. *"em va saber greu perquè després les havien portat al metge i ho van passar malament"* (MB-79). *"Cuando termino (pienso) (...) que he desgraciado a otra muchacha"* (BS-78). *(...) perquè pensava que si això li fessin a algú que ell estima es sentiria malament* (BP-90).

Hi ha un segon bloc en l'anàlisi del procés del delicte que s'ha anomenat **processos generals**. Són aquells aspectes del delicte que s'avaluen en el seu conjunt i no seguint una seqüència temporal. En aquest bloc es descriuen tres aspectes: el tipus de víctima; fins a quin punt hi ha hagut una planificació prèvia del delicte, ja sigui més o menys conscient; i com s'ajusta a la realitat la percepció i descripció que fa el subjecte dels fets, del seu entorn i de la seva responsabilitat.

VI. Víctima

Cinc subjectes han agredit dones adultes (BP-90, HL-86, NC-95, RT-82 i TB-78). La víctima de BS-78 és una noia de 13 anys, i en el cas de MB-79 són dues nenes de set anys. RG-91, quan reincideix, ho fa amb un nen de set anys i dues nenes de nou anys³.

Només en el cas de TB-78 hi ha evidència de que conegués prèviament la víctima. Cap dels subjectes avaluats va agredir a víctimes dins el nucli familiar.

VII. Planificació

a) Acte impulsiu / planificat. És molt poc probable que un delinqüent sexual admeti que ja havia planificat amb antelació l'agressió i que ho descriu de forma detallada. Més aviat, acostumen a descriure el procés com una cadena d'esdeveniments sense una direcció determinada. No obstant, les investigacions basades en la teoria de l'auto regulació indiquen que hi ha processos encoberts que serveixen com a assaigs i impulsors que fan més probable l'aparició d'una conducta determinada quan es donen les condicions favorables (Ward i Hudson, 2000). A partir de l'anàlisi d'aquests processos encoberts, s'ha classificat el delicte dels subjectes estudiats en dues categories: segons si l'acte comès és un *acte impulsiu o planificat*.

Cinc dels vuit entrevistats (BS-78, BP-90, MB-79, NC-95, RG-91) fan referència en el seu discurs a diversos processos cognitius i de conducta que serveixen com a preparació de l'agressió i, per aquest motiu, s'ha considerat que la seva agressió havia sigut *planificada*. Seguidament es descriuen amb detall aquests processos implicats en la planificació.

b) Fantasies relacionades amb el delicte. Tots els individus que pertanyen al grup en el que el delicte s'ha considerat planificat, han tingut durant el procés *fantasies* que tenen relació amb els fets. De vegades, perquè el tipus específic de víctima i el tipus de persona objecte de la seva fantasia tenen característiques comunes. (...) *Que estava amb dones més madures que ell*

³ Com ja s'ha dit abans, aquest subjecte relata uns fets inversemblants. Per aquest motiu s'han considerat els tres delictes en els que va reincidir.

(BP-90). *Amb noies joves imaginant situacions així (BS-78). Pensa en tortures medievals que els faria als menors (RG-91).*

En altres ocasions l'agressor imagina els actes que faria amb la víctima. *La va començar a seguir (i comença a pensar en que li farà) (NC-95).* O simplement es recrea en l'atracció que li provoca la persona objecte de la seva agressió. *"Una portava faldilla..." (MB-79).*

c) Activitat de risc / assaig. També tots ells, tant en la fase d'antecedents com el dia de l'agressió, s'han implicat en activitats que incrementen el risc de trobar-se en un escenari d'agressió. A més, aquestes *activitats de risc* compleixen en molts casos una funció d'*assaig*. És a dir, serveixen com preparació pel delicte perquè els dóna l'oportunitat d'observar a possibles víctimes i així despertar fantasies d'agressió, observar llocs on l'agressió és més probable i recrear-se en pensaments i emocions que potencien la conducta delictiva: BP-90 acostumava a anar a donar tombs amb la moto com una forma d'evasió. El dia del delicte també va anar a voltar sense rumb fix, aparentment per a calmar la tensió, fins que va trobar la víctima.

MB-79, el dia de l'agressió anava a passejar mentre pensava en els seus problemes.

NC-95, habitualment, *Agafava el cotxe i marxava hores i hores sol "siempre me perdía, cogía la autopista y conducía"*. Quan es sentia nerviós, a més, consumia cocaïna. El dia del delicte va decidir anar sol amb el cotxe bevent i consumint drogues fins que va trobar la víctima.

RG-91, el dia del delicte: *Va anar al bar davant del col·legi "donde siempre van aquellos chavales"*. També explica que durant aquella època (*antecedents*) tenia bastant temps lliure, no treballava ni volia treballar. Una de les activitats que feia amb freqüència era *"salir a dar una vuelta solo"*, i que *durant aquest temps pensava en els anys que havia passat a presó.*

Potser la descripció més clara de la planificació del delicte és la que fa BS-78. Aquest subjecte, en el seu relat de les setmanes prèvies al delicte explica que *quan alguna cosa no funcionava, marxava sol al camp i es parava a pensar,* també diu que *durant el procés d'aïllament els pensaments eren cada cop més freqüents i tenia més i més fantasies.* El dia del delicte, va anar a un bar a

beure i mirar pornografia, després va anar a *circular amb el seu vehicle sense rumb fix*. De fet és l'únic que reconeix que va fer aquestes activitats amb la intenció de trobar una víctima. La resta explica que la seva intenció quan va anar a passejar o conduir sense rumb fix era la de calmar el seu estat emocional.

d) Conductes instrumentals. A més, els subjectes que han planificat el delictes han fet coses que serveixen com a mitjà per a l'agressió posterior. BS-78 reconeix que, anteriorment al dia de l'agressió, ... *havia fet alguns preparatius: agafar dues matrícules robades*. El mateix dia que es van produir els fets, anava disfressat de capellà per a guanyar-se la confiança de la víctima. Un cop amb aquesta, li va dir que era un terrorista i li va mostrar una pistola. Totes són conductes instrumentals per aconseguir dur a terme l'agressió.

Tot i que la resta no admet haver preparat el delictes amb aquest tipus de conductes instrumentals, ens trobem en la descripció dels fets que, quan es troben amb la víctima portaven una arma (BP-90, NC-95) o dues pilotes de goma (MB-79), fet que implica una certa preparació pel seu propòsit.

e) Avaluació de la situació. En el moment de produir-se l'agressió tots ells menys BP-90 es fixen de forma explícita en les condicions de l'escenari.

Així BS-78, quan se li demana que descriu el lloc, fa referència a aspectes que el fan més segur per a dur a terme el delictes: *els veïns estan més o menys a 50 metres de distància. Va pensar que allà estarien més a gust i amb més intimitat*.

Quelcom semblant fan altres: *“Eran las 6 y pico de la mañana y no había nadie por la calle. Al no haber nadie, al verla sola, yo creo que esa situación ayudó”* (NC-95).

MB-79 fins i tot sembla com si incorporés l'avaluació de l'escenari a les seves fantasies: *Semblava un desert, com si no hi visqués ningú, com si no hi quedés ningú. Ho compara amb una pel·lícula de desastres*.

També RG-91 relata una avaluació de l'escenari en la seva versió inversemblant. No obstant, com aquesta està tan allunyada dels fets, aquest aspecte no s'ha tingut en compte.

De totes formes l'avaluació de la situació no sembla ser una característica específica dels subjectes que planifiquen. Aquesta està bastant generalitzada, doncs dos dels subjectes que actuen de forma impulsiva i que neguen haver comès el delictes es fixen en les condicions de l'escenari en el moment d'iniciar l'agressió: TB-78 que diu haver marxat quan va veure que la noia no volia mantenir relacions sexuals ho descriu de la forma següent: *“Era de noche, (...) Había poca gente o nadie por la calle. Era una calle ancha, con una subida. Con una entrada a la izquierda. Con pisos altos”*.

Per la seva banda, HL-86 que diu no recordar res, i que possiblement ell no va ser autor dels fets, en un moment de la entrevista diu: *“...ellos tienen su sitio. Llegan vestidos y se tienen que poner sus batas, están los de la vista, los del cáncer... Pero tienen seguridad, no es fácil entrar”*.

VIII. Distorsions i mecanismes de defensa

La totalitat dels subjectes entrevistats fa una elaboració dels fets, de la seva responsabilitat o de les característiques i conducta de la víctima que permet equilibrar la imatge que projecten d'ells mateixos pel delictes comès. En el seu discurs donen arguments que, de forma parcial o total, justifiquen la seva conducta. Aquest tipus d'arguments s'han anomenat *mecanismes de defensa*. A més, tres individus d'aquest grup no només distorsionen la realitat relacionada amb els esdeveniments que envolten al delictes, sinó que aquest biaix s'amplia a aspectes més generals de la realitat i les relacions interpersonals. Aquest dèficit s'ha anomenat *distorsió de pensament*. A continuació es presenten amb detall aquests dos fenòmens tal com es donen en els subjectes avaluats. A la taula de l'annex 7 es mostren els subjectes que utilitzen cada mecanisme de defensa.

VIII-A. Mecanismes de defensa

a) Negació del delictes. Tres dels subjectes neguen haver comès un delictes sexual. RT-82 afirma que va tenir una relació sexual consentida. TB-78 diu que va marxar quan va veure que la noia no volia mantenir relacions amb ell. Com ja s'ha explicat anteriorment, RG-91 dóna una versió alternativa als abusos sexuals fets amb nens. Relata una història segons la qual ell va drogar i infectar

amb una agulla a uns nens com a venjança perquè l'havien denunciat falsament. També, segons ell, aquesta denúncia va ser la causa de que hagués complert la condemna anterior.

Així, els dos primers diuen no haver comès un delictes i el tercer es declara autor d'un dany, no sexual, infringit a uns nens com a justa venjança pel perjudici que li havien causat amb anterioritat.

b) Qüestionar els fets. Altres, si bé no neguen els fets en la seva totalitat, senyalen contradiccions que podrien posar en qüestió la veracitat dels fets pels que han estat condemnats.

Negació parcial. HL-86 en molts moments diu que ell no va fer l'agressió sexual, i dóna arguments per a justificar-ho. Altres vegades reconeix implícitament que *podria haver sigut ell* però que no ho sap.

Reconstrucció de la situació. Consisteix en fer menció de suposats esdeveniments, probablement falsos, que expliquen de forma alternativa les evidències o que presenten l'agressió des d'una òptica diferent. És representativa del primer supòsit la versió que dóna TB-78 dels cops que tenia la noia, segons la sentència: *“ella se cae del taxi y luego se cae 3 veces más”*. *Así explica él los golpes que tiene ella.* BP-90 explica una part de la interacció amb la víctima que podria fer pensar en certa col·laboració implícita per part d'aquesta: *Ell li diu que obri el cotxe perquè té fred i ella li obre la porta, s'estan una hora parlant dels seus problemes (...) Al judici les declaracions eren falses.*

Si jo... aleshores. Aquí el subjecte argumenta que els fets són discutibles perquè d'ells s'haguessin derivat conseqüències que no es van donar: *“Si hubiera salido mi parte mala estaría cumpliendo por tres asesinatos”*. (HL-86)

c) Atenuar una valoració negativa sobre ell. En aquesta categoria els subjectes donen arguments que justifiquen una valoració de l'autor dels fets no tant negativa com es podria fer, atenent al delictes comès.

No sóc un agressor. Dóna raons que justifiquen que, malgrat els fets, no sigui jutjat tan malament com ho són tots els individus que fan aquest tipus de delictes: *“Si jo fos una persona que no em considerés apte (...) perquè el pedòfil té interès pels menors exclusivament...”* (MB-79)

Podria haver fet més mal / bon tracte a la víctima.. És una forma d'argumentar que ell va procurar evitar fer més mal del necessari: *“Hay gente que hace cosas peores. Nadie está libre de pecado”.* (HL-86). *“Pero yo no sería capaz de hacerle daño a nadie con el cúter”* (NC-95). Altres versions d'aquest argument es donen també quan el subjecte minimitza el dany que ha fet: *“Només és un abús per l'edat perquè no existeix cap tipus de violència física ni verbal”* (MB-79), o, fins i tot, destaca la seva intenció de donar un bon tracte a la víctima malgrat les circumstàncies: *“Yo en aquel momento pensaba que ella no se podía sentir muy bien, por eso agilizaba todo y minimizaba el daño”.* (BS-78)

d) Atenuar la seva responsabilitat. Els subjectes que utilitzen aquest mecanisme de defensa, tot i reconèixer els fets, donen diferents raons que li resten influència a la seva plena capacitat de decidir o de controlar el seu comportament.

Control del seu impuls. Aquí és donen diferents arguments per a justificar que l'impuls de cometre el delicte va ser més fort que la seva voluntat. Ho expressa de forma molt clara NC-95 quan diu que: *Sabia que el que feia no estava bé, encara que no podia parar-ho.*

Consciència dels fets i les conseqüències. Altres vegades fan referència a diferents motius pels que no són plenament conscients del que estan fent: *“No recorda absolutament res. No es que no vulgui recordar, sinó que no recorda”* (HL-86).

Ineficàcia del tractament. Un altra manera de desplaçar la seva responsabilitat és argumentar que el tractament no serveix plenament per a ajudar-los a

controlar el seu comportament: *“Els tractaments no es fan bé (...) falta voluntat terapèutica. No existeix voluntat per a que això no es repeteixi”* (MB-79).

e) Intervenció de la víctima. Amb aquest mecanisme de defensa s'atribueixen a la víctima conductes o característiques que han influït de forma parcial o total en els fets que es van produir segons la seva visió.

Consentiment de la víctima. Alguns agressors utilitzen aquest argument bé per negar el delicte, com és el cas de RT-82, o bé per fer una justificació parcial: *“Tranquil·les perquè si s'haguessin volgut aixecar es podrien haver aixecat” “No hi havia oposició, no hi havia rebuig...”* (MB-79).

Si la víctima ... aleshores. Un altra modalitat de justificació parcial es dona quan el subjecte esmenta que la víctima podria haver fet quelcom que aturés l'agressió: *Si ella hagués reaccionat parlant, en comptes de no dir res, ell no hagués continuat amb l'acte* (BS-78). *Ell creu que si potser la noia hagués cridat o s'hagués posat a plorar potser no hauria fet res, ja que això li havia passat en d'altres ocasions* (NC-95).

Característiques de la víctima. Es tracta de donar suport a la seva versió a partir de característiques o intencions que l'agressor atribueix a aquella: *“Ella se montaba fiestas con todo el mundo, follaba con uno, con otro...”* (TB-78).

VIII-B. Distorsions de pensament.

Els mecanismes de defensa que s'han descrit anteriorment es circumscriuen als fets i són compatibles amb una percepció ajustada de la realitat. Tanmateix, hi ha tres subjectes entre els vuit entrevistats en els que apareixen indicis de que la seva capacitat general d'entendre les intencions de les altres persones i les causes que expliquen els esdeveniments està alterada.

HL-86 mostra una visió de la seva vida abans del delicte extremadament suspicax: *Un altre aspecte que no anava bé era el seguiment policial. Estava vigilat, es sentia així i la gent li deia que estaven rere seu. El seguien pel tema*

dels grups. (...) Creu que el seguiment policial també ha interferit en que no trobés parella. (...) Ell sap que no l'atenen perquè no hi és la policia, però li van dir que estaven saturats. A més, en alguns moments dóna una visió quasi dissociada de la percepció que té d'ell mateix: "todos tenemos dos personas, la buena y la mala, todos, nosotros y ellos..."

Les percepcions mostrades per MB-79 a l'entrevista tenen molts aspectes en comú amb el cas anterior: *Creu que a Guatemala hi ha hagut una trama en contra d'ell, sempre el deixaven a soles amb una nena. Com si la mare volgués que estigués amb la seva filla. (...) El centre pretén que hi hagi agressivitat, miren de provocar situacions conflictives per mirar les reaccions.*

És bastant diferent el discurs que dóna RG-91. En aquest subjecte s'ha considerat que compleix la categoria *distorsió de pensament*, principalment per la versió alternativa, tan allunyada de la realitat i, en ocasions fantasiosa, que dóna dels fets. *Siempre fantaseaba con hacer torturas medievales a los niños , porque le han hecho daño. Antes le gustaban, ahora no.(...) Su intención era peor, ya que quería que ellos mintieran a sus familias para poder llevárselos a unas montañas (Montjuïc). Matarlos y dejarlos allí. "Me dijeron que ellos no querían hacer esto de denunciar..."* Per molt que la intenció d'aquest sigui donar una versió acceptable dels fets, segons els seus paràmetres, aquesta està molt elaborada, i sembla formar part de les seves fantasies. Pel que sembla que, quan és entrevistat respecte al delictes, explica les seves fantasies com si fossin els fets reals.

5.3.2. Elements diferenciadors

A partir de l'estudi del procés del delictes de cada subjecte de forma individual s'ha fet una exploració d'aquelles categories que permeten agrupar els agressors en perfils diferents. En primer lloc es van buscar aquelles característiques que eren comunes per una part del grup de l'estudi i que, alhora, els diferenciaven d'altres subgrups.

D'aquesta manera s'ha pogut classificar els set agressors⁴ en dos perfils: El primer correspon a tots aquells entrevistats que en la categoria *objectiu dominant* s'ha considerat que, durant el procés del delictes, tenen un estat d'ànim habitualment negatiu i pels que evitar o escapar d'aquestes emocions és una de les seves motivacions principals. El segon perfil es defineix en base a les característiques del seu estil de vida i a la importància que té la sexualitat per ells. Així pertanyen al segon perfil els agressors que no tenen un impuls sexual especialment intens i que, alhora, reuneixen nombrosos trets antisocials en el seu estil de vida durant l'època en que van cometre el delictes. Els dos perfils són mútuament excloents, és a dir, no hi ha cap subjecte que pertanyi als dos a la vegada.

A la taula 24 es mostren les principals característiques diferenciadores dels dos perfils. S'han anotat aquelles característiques del procés del delictes que tenen tots els membres del perfil i només ells (la descripció va seguida de ***), les que compleixen tots ells però que també comparteix un subjecte de l'altre perfil (descripció seguida de **), també aquelles característiques que només compleixen els membres però que en aquest cas hi ha un subjecte del mateix perfil que no la compleix (descripció seguida de *) i aquelles característiques que no compleix cap membre del perfil. En lletra negreta i cursiva s'han destacat les característiques que millor defineixen a cadascú dels dos perfils delictius. Les files corresponen a les diferents fases del procés del delictes.

⁴ RG-91 s'ha eliminat d'aquesta anàlisi ja que molta de la informació que dona a l'entrevista no és vàlida.

Taula 24 Descripció dels dos perfils del procés del delictu.

	Escapar d'un estat d'ànim negatiu: BS-78 / BP-90 / MB- 79 / NC-95	Estil de vida antisocial i impuls moderat o baix: HL-86 / RT-82 / TB-78
I- Antecedents	<ul style="list-style-type: none"> - Estil de vida desequilibrat * - Tenen parella *** - Tenen treball ** - S'ha produït un esdeveniment vital amb estrès alt *** - Estat emocional amb valor negatiu ** - Estat depressiu * - Sentiments de manca d'auto vàlua *** - Impuls sexual alt * / pedofília - No abusen de substàncies * - L'objectiu dominant és escapar d'un estat emocional negatiu *** - Tots realitzen activitats de risc o assaig*** 	<ul style="list-style-type: none"> - Estil de vida antisocial ** - No hi ha cap que tingui parella *** - - No s'ha produït un esdeveniment vital *** - Estat emocional positiu * - - - Impuls sexual moderat o baix *** - Abusen de substàncies ** - L'objectiu dominant és millorar un estat emocional positiu * o compensar el dany rebut - No fan activitats de risc ***
II. Antecedents immediats	<ul style="list-style-type: none"> - Estat emocional amb valor negatiu ** - Les cognicions potencien l'estat emocional ** - Realitzen activitats de risc abans de trobar la víctima ** - Preparen conductes instrumentals abans de trobar la víctima ** 	<ul style="list-style-type: none"> - Estat emocional positiu * o ira - - No fan activitats de risc * - No preparen conductes instrumentals *
III. Aproximació	<ul style="list-style-type: none"> - Reconeixen l'impuls sexual cap a la víctima ** - Desinhibidors sexuals ** - Tots tenen fantasies relacionades amb l'agressió quan veuen la víctima *** - Fan conductes instrumentals per a dur a terme l'agressió ** 	<ul style="list-style-type: none"> - Propòsit de relació sexual amb la víctima * - La majoria no reconeix impuls * - No reconeixen fantasies relacionades amb l'agressió - No conductes instrumentals *
IV. Agressió	<ul style="list-style-type: none"> - No hi ha cap subjecte que faci ús de violència física - Fan una valoració ambivalent de l'agressió *. - Per a tots ells l'agressió comporta aspectes de gratificació emocional: Domini, eufòria, activació emocional, eliminació de la tensió (desfogament). 	<ul style="list-style-type: none"> - Tots fan ús de violència física ***
V. Post agressió	<ul style="list-style-type: none"> - Estat emocional de tipus depressiu ** - Valoren les conseqüències de l'agressió per a la víctima * 	<ul style="list-style-type: none"> - No hi ha cap subjecte que tingui en compte les conseqüències de l'agressió per a la víctima
VI. Víctima	<ul style="list-style-type: none"> - Més d'una víctima ***: Mitjana de 4,5 víctimes per subjecte durant el període de reincidència 	<ul style="list-style-type: none"> - Tots ells tenen una sola víctima durant el període de reincidència ***

VII. Planificació	- Delicte planificat ***	- Delicte impulsiu ***
VIII. Mecanis mes de defensa	- Tots reconeixen el delicte - Utilitzen mecanismes de defensa per a atenuar la seva responsabilitat **	- Neguen el delicte o qüestionen els fets **

*** Tots els subjectes amb aquest perfil compleixen amb la categoria i cap de l'altre perfil

** Tots els subjectes amb aquest perfil compleixen amb la categoria però un (màxim) subjecte de l'altre perfil també.

* Només els subjectes d'aquest perfil compleixen amb aquesta categoria, però hi ha un (màxim) que no la compleix.

Perfil A. Escapar d'un estat d'ànim negatiu

Tal com es pot apreciar a la taula, els agressors del primer perfil experimenten emocions intenses de depressió o de tensió per diferents causes relacionades amb la seva vida, les relacions o el seu auto concepte. Tots ells han viscut amb un elevat nivell d'estrès esdeveniments vitals durant aquesta època i manifesten sentiments negatius respecte el concepte que tenen d'ells mateixos. Es consideren poc aptes per a fer front a les demandes del seu món familiar, laboral o social i per a controlar els seus impulsos.

No obstant, a diferència de l'altre grup, en molts aspectes la seva vida és aparentment convencional. Tots tenen parella i treballen.

A part de les emocions, un altre aspecte significatiu és la importància que té la sexualitat en la seva vida i les característiques d'aquella. Tres dels quatre individus donen una importància extrema a la sexualitat. Parlen d'una activitat molt freqüent, inclús amb parelles diferents. Segons un d'ells, tot i que intenta tenir les seves fantasies sota control, aquestes augmenten quan la seva vida va malament. Reconeix impulsos tant heterossexuals com homossexuals, i que té fantasies amb noies joves, com les que acaben convertint-se en les seves víctimes. El quart subjecte que pertany a aquest grup diu, al contrari, tenir un

impuls molt baix. Però és significatiu el fet que no vol parlar de la seva sexualitat. A més, tant a l'entrevista com als seus antecedents, apareixen prou elements que indiquen l'existència d'una parafília en la seva orientació sexual: pedofília.

Una altra característica definitiva d'aquest perfil és que en tots ells s'aprecia que en el moment que veuen la víctima es disparen les seves fantasies. També tots ells, durant la fase d'antecedents, fan activitats de risc que augmenten la probabilitat de trobar-se en una situació favorable al delictes i que fan una funció d'assaig de l'escenari que després es reproduïx el dia de l'agressió. En definitiva, aquests, a diferència dels agressors de l'altre perfil, s'han preparat per a l'agressió sexual, tot i que no ho reconeixen de forma explícita.

Quan avaluen l'agressió, tots reconeixen aspectes de gratificació emocional més que satisfacció sexual.

Aquests subjectes reconeixen que han comès un delictes sexual, però utilitzen mecanismes de defensa que els presenten davant dels altres i d'ells mateixos amb la seva responsabilitat atenuada. Es justifiquen perquè tenen dificultats per controlar els seus impulsos, perquè durant els fets la seva consciència estava minvada o, fins i tot, perquè el tractament no compleïx la seva funció.

Un dels aspectes que més marca la diferència entre els dos perfils és, potser, el tipus de reincidència. Cap dels membres del perfil A utilitza la violència física amb les seves víctimes però, per contra, tots ells tenen més d'una víctima.

Perfil B. Estil de vida antisocial i impuls sexual moderat o baix.

Els subjectes d'aquest perfil compleïxen alhora les dues característiques esmentades. Tenen un estil de vida antisocial però, a més, l'impuls sexual és moderat o baix. Entre els que tenen un patró de conducta antisocial, hi ha un individu (NC-95) que pertany al perfil A ja que el seu objectiu dominant és també escapar d'un estat emocional negatiu i la intensitat de l'impuls sexual és alta.

Tots els subjectes d'aquest perfil consumeixen drogues i alcohol en gran quantitat i amb regularitat. El consum, per ells, serveix per a modificar l'estat d'ànim, fer front als problemes o com una activitat integrada en les seves relacions interpersonals. Quan existeix una xarxa de suport social suficient, apareixen vincles amb altres persones amb aquest mateix estil de vida. Només un d'ells treballa, però de forma poc estable i ho alterna amb activitats amb grups en els que la conducta violenta i el consum de drogues són habituals. És comú a tots tres que no han establert cap vincle emocional amb una parella. Fins i tot, quan tenen relacions sexuals, un reconeix no ser capaç d'intimar emocionalment i l'altre ho evita per desconfiança. El tercer subjecte diu que, fins l'episodi del delicte mai no havia tingut relacions consentides amb una dona.

Així, els components més objectius d'una vida convencional com són tenir una parella, treball, habitatge i assumir certes responsabilitats, són escassos o inexistents. No obstant això, mostren poca preocupació per la seva situació. Dos dels membres d'aquest grup manifesten que durant aquella època estaven raonablement satisfets amb la seva vida i que el seu estat emocional era positiu. A l'altre li hagués agradat canviar però, malgrat això, persistia en el seu estil de vida. Aquest (HL-86) és l'únic que parla d'emocions negatives sent aquestes de tensió i ira.

Aquestes emocions, junt amb certs esdeveniments, fan que el seu objectiu dominant sigui el de compensar un greuge patit. Pels altres dos subjectes l'objectiu és tenir una relació sexual com una forma d'obtenir gratificacions i així mantenir un estat emocional satisfactori.

El delicte és un acte més aviat impulsiu que es desencadena en un moment de risc pel consum de drogues, conflicte interpersonal, o aïllament social, característiques freqüents en el seu estil de vida. Per això, a diferència dels que pertanyen al perfil anterior, aquests subjectes manifesten poques fantasies o activitats d'assaig que indicarien una certa preparació.

Aquests subjectes apareixen més centrats en ells mateixos i en les seves necessitats que els del grup anterior. Quan fan una valoració posterior als fets, cap d'ells no pensa en com ha pogut afectar el delictes a la víctima. En aquest sentit mostren un menor grau d'empatia.

També, tots els que neguen el delictes pertanyen a aquest grup. Només un d'ells reconeix en algun moment de l'entrevista que podria haver-ho fet però que no recorda res.

Com ja s'ha esmentat abans, el patró de reincidència en aquest grup es caracteritza per la baixa freqüència (tots ells tenen una sola víctima) i una major conducta violenta.

Els subjectes no entrevistats

Hem volgut fer una menció als tres subjectes que es van negar a fer l'entrevista. Tot i que no s'ha pogut analitzar el procés que van seguir en els delictes de reincidència, sí es van analitzar els fets tal com apareixen al testimoni de sentència.

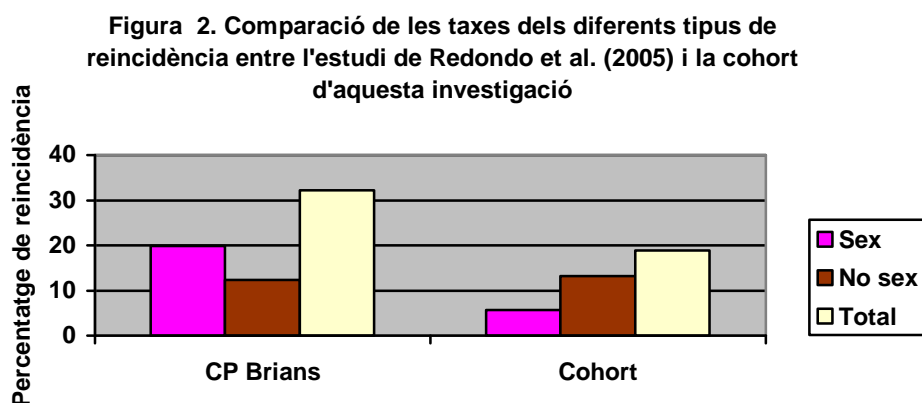
A l'analitzar els fets, es troba que dos d'aquests utilitzen la violència amb la víctima de forma molt més extrema que en el cas dels que han estat entrevistats. Les agressions físiques són més intenses, utilitzen més violència *gratuïta* (aquella que no és imprescindible per a vèncer la resistència de la víctima) i fan més actes d'agressió sexual, alguns dels quals es poden considerar com a humiliants.

Pel que fa a l'altre individu, no apareixen elements diferenciadors en la conducta de l'agressió sexual recurrent, encara que als delictes anteriors havia mostrat major intensitat en el contingut sexual de les agressions i l'edat de les víctimes variava en un rang de 11 a 22 anys.

6. Discussió

És destacable la diferència entre les taxes de reincidència resultants en la mostra de l'estudi de Redondo et al. de 2005 i les obtingudes a la present recerca. A dit estudi, amb una mostra d'interns alliberats d'un centre penitenciari de Barcelona, va reincidir en qualsevol tipus de delictes un 32.2% dels subjectes i el 19.8% va reincidir en delictes sexuals.

A la nostra recerca, amb una cohort de tots els centres penitenciaris de Catalunya, les xifres són menors, excepte per a la reincidència en delictes no sexuals. Obtenim una taxa de reincidència total del 18,8%, una taxa del 5,7% per a la reincidència sexual i 13,2% en delictes generals (que a l'estudi anteriorment citat és del 12,4%). De fet, reincideixen més en delictes generals que en delictes sexuals, cosa que no succeeix en els subjectes de la mostra de la presó de Brians de l'estudi de Redondo et al. de 2005. (veure figura 2)



S'ha de recordar que, a la investigació realitzada al Centre Penitenciari Brians, la mostra va ser seleccionada a partir del grup de subjectes que havien participat en el programa de tractament. Si tenim en compte que a la mostra de la presó els subjectes reincideixen més en delictes sexuals que al present estudi, però menys en delictes generals, és molt probable que les diferents taxes de reincidència estiguin relacionades amb el fet que els subjectes del treball de Redondo tenen un major biaix de risc en delictes sexuals. D'aquesta

forma, es podria deduir que els subjectes que participen en el tractament tenen un perfil més notori en la delinqüència sexual que la població general de delinqüents sexuals.

Quan comparem les taxes obtingudes en la present recerca amb les resultants de la investigació internacional, aquestes segueixen sent més baixes; comparades amb el 13.7% de reincidència sexual i el 36.9% de reincidència total en un temps de cinc a sis anys, referides per Hanson i Morton-Bourgon al 2004 o el 14% de reincidència sexual en un temps de cinc anys a l'estudi de Harris i Hanson de 2004. Sembla que la investigació més comparable a aquesta és la de Luque et al. de 2005, donat que en aquesta van avaluar a una mostra de tots els alliberats de les presons catalanes l'any 1997. Com ja s'ha esmentat, un 22.2% dels subjectes que complien condemna per delictes sexuals va reincidir a qualsevol tipus de delicte, xifra més pròxima al 18.8% resultant de la present recerca.

Ja s'ha fet menció de la diferència existent entre les xifres de delinqüència oficial i la delinqüència real. És aquest el motiu de no poder afirmar amb rotunditat que aquestes són les taxes reals de la reincidència. En aquest sentit, qualsevol desenvolupament posterior d'aquesta investigació ha de procurar ampliar l'obtenció d'informació mitjançant altres fonts.

En una futura revisió d'aquesta recerca, valdrà la pena obtenir més informació de la base de dades del Ministerio de Interior amb la finalitat d'obtenir registres de nous delictes que han motivat ingressos a presons fora de Catalunya, encara que, pel que es coneix en aquest moment, no és molt probable que les taxes augmentin de forma considerable.

Encara que el tamany de la població estudiada es situa dins els estàndards internacionals (veure Harris i Hanson, 2004), no hi ha dubte que un número major de subjectes aportaria una major capacitat explicativa.

És possible que aquest fenomen hagi influït en la poca significació dels resultats obtinguts al respecte de l'efecte del tractament, però caben d'altres explicacions alternatives. Com ja hem vist anteriorment, és molt possible que els subjectes que participen en el programa siguin seleccionats per tenir més risc pel que fa a algunes característiques relacionades amb la reincidència.

Aquesta recerca, a causa de les seves característiques metodològiques, no té com a objectiu l'avaluació d'un programa de tractament. Per aquesta anàlisi caldria que el grup de tractament i el de comparació fossin el més semblants possible, de manera que el que els diferenciés fos el fet d'haver participat en el programa i no altres variables estranyes.

El període de seguiment, amb un promig de sis anys i nou mesos, és suficientment extens si el comparem amb la investigació internacional, com per obtenir dades rellevants sobre la reincidència dels delinqüents sexuals. Encara que el rang és ampli, entre quatre anys i vuit mesos i vuit anys i vuit mesos, no s'ha pogut constatar que això hagi afectat a les taxes de reincidència.

S'ha analitzat amb profunditat el procés del delicte de vuit dels 13 subjectes que van reincidir. Com ja s'ha dit, el fet que aquest grup sigui tan petit i que tots siguin reincidents fa que no es puguin generalitzar les conclusions obtingudes. Aquesta és una de les principals limitacions dels estudis que utilitzen aquesta metodologia. Per exemple, l'estudi més similar a aquest que s'ha pres com a referència (Polaschek i Hudson 2004) es va fer amb un grup de 24 subjectes. Accedir a mostres més àmplies és difícil ja que els no reincidents es troben en llibertat i una part dels reincidents no volen ser entrevistats. Possiblement aquells amb un perfil de major risc.

Malgrat aquestes limitacions, s'han de valorar les aportacions que es fan a l'apartat qualitatiu d'aquesta recerca. Obtenir informació intensiva sobre com es va produir el delicte per una majoria dels reincidents de l'estudi és una font valuosa per a plantejar hipòtesis que poden ser abordades a futures recerques.

També es pot ampliar el grup d'estudi si s'acumulen els coneixements obtinguts a altres investigacions fetes amb una metodologia anàloga.

Finalment, l'estudi qualitatiu ha permès l'elaboració d'un sistema d'anàlisi del procés del delicte que, encara que provisional i millorable, pot ser útil per altres investigacions o, fins i tot, avaluacions aplicades.

7. Conclusions

Un 18.8% dels delinqüents sexuals alliberats entre l'1 de gener de 1998 i el 31 de desembre de 2001 va tornar a reincidir. Entre aquests, va ser menor el percentatge que va tornar a cometre delictes sexuals (5.7%) que el dels que només va cometre delictes no sexuals (13.2%). Aquestes taxes són inferiors a les obtingudes a la investigació internacional, encara que són comparables amb les d'una mostra menor de delinqüents sexuals alliberats a 1997 també de les presons catalanes (22.2% de reincidència total).

Atenent als resultats, es pot concloure que una part important dels delinqüents sexuals estudiats tenen una activitat delictiva variada, no només sexual. A més d'haver reincidit en major mesura en delictes no sexuals, una quarta part d'ells comptava ja amb antecedents de delinqüència general, i són més els que han estat amb anterioritat a presó condemnats per delictes no sexuals (7.7%) que els que havien estat per delictes sexuals (4.2%).

D'altra banda, la gran majoria (94.4%) està complint condemna per un sol delicte sexual. Així doncs, si tenim en compte que hi ha pocs interns amb antecedents, la població de delinqüents sexuals és de baix risc de reincidència, tant per delictes sexuals com per delictes generals, en coincidència amb les baixes taxes de reincidència.

Malgrat tot això, hi ha algunes característiques que diferencien els subjectes que reincideixen. Referent a la reincidència sexual, hi ha dues variables vinculades a la història de conducta antisocial del subjecte que tenen capacitat predictiva. Una d'aquestes és l'edat del primer ingrés a presó, que és un indicador indirecte de l'edat d'inici de la carrera delictiva. En concordança amb la investigació sobre reincidència no específicament sexual (Gendreau, Little i Goggin, 1996; Luque i cols. 2005), el fet d'haver començat jove la carrera delictiva augmenta el risc de reincidència, també en el cas de la reincidència sexual. L'altra variable és la versatilitat delictiva. El 15.9% dels subjectes que han comès altres delictes, a més dels sexuals, tornen a cometre delictes

sexuals. Al contrari, només el 1.4% dels especialitzats en delictes sexuals torna a cometre delictes d'aquestes característiques.

Aquests resultats semblen confirmar la importància dels trets o antecedents antisocials en el risc de reincidència sexual.

Pel que fa referència a característiques específiques de la delinqüència sexual, un de cada tres subjectes que estan complint condemna per més d'un delicte sexual torna a reincidir; mentre que els que estan complint condemna per un sol delicte sexual reincideixen en un proporció d'un 5%.

Encara que no s'han pogut constatar diferències estadísticament significatives, a causa del número insuficient de subjectes, el tipus de víctima és rellevant respecte a les taxes de reincidència sexual. És coincident amb els resultats de la investigació anterior (Harris i Hanson, 2004; Quinsey i cols. 1998) l'alt percentatge de reincidència sexual entre aquells que han agredit a nens o adolescents de sexe masculí fora de l'àmbit familiar. Un 15% d'aquests van tornar a cometre un delicte sexual. Els agressors de nenes i adolescents fora de la família reincideixen en un 6.7% i els agressors de dones adultes en un 6.6%. De la mateixa forma que a altres investigacions, els delinqüents sexuals intrafamiliars han estat els menys reincidents; a aquesta recerca, cap d'ells no va tornar a cometre un delicte sexual durant el període de seguiment.

Pel que fa referència a la reincidència general, els factors de risc propis de les carreres delictives sexuals no han mostrat poder predictiu. Només és digna de menció la variable tipus de víctima, que en el cas de la reincidència general, es manifesta de forma diferent a com ho fa en la reincidència sexual. Ara són els agressors a dones adultes els que tornen a cometre delictes generals en una proporció superior a la resta, amb un 14.4% de reincidents. Els segueixen els agressors de nens i adolescents extrafamiliars amb un 9.5% de reincidència i, després, en un 7% els delinqüents intrafamiliars, que no reincideixen en delictes sexuals.

La resta de variables que tenen relació estadística amb la reincidència general, tal i com succeeix en els estudis sobre delinqüència general, estan vinculades amb la carrera delictiva en delictes no sexuals (edat del primer ingrés a presó, edat en el moment de sortida en llibertat, antecedents generals i versatilitat), amb patrons de conducta antisocial i dificultats d'autocontrol (regressions de règim obert a règim ordinari, faltes i índex de greuge d'aquestes), o també, amb les condicions de la condemna, que molt possiblement són reflex de les característiques antisocials del subjecte (condemna més llarga, estar en règim ordinari abans de la sortida en llibertat i no haver accedit a la llibertat condicional). Així doncs, sembla ser que, quan es parla de reincidència general, no hi ha diferències en els perfils de risc dels delinqüents sexuals comparats amb la resta de delinqüents.

A pesar de tot això, sí que hi ha diferències entre els factors de risc que prediuen la reincidència sexual dels que prediuen la reincidència general. Es confirma la hipòtesi de Hanson i Bussière (1998) i Hanson i Morton-Bourgon (2004), que afirma que les tendències sexuals desviades juntament amb la història delictiva sexual i, encara que en menor mesura, un patró antisocial, són els principals marcadors de risc de la reincidència sexual. Malgrat això, la reincidència general tindria relació amb un patró antisocial, sense que les variables de caràcter sexual desviat tinguessin un paper rellevant com a predictors.

Pel que sembla, els subjectes seleccionats pel tractament tenen una taxa de reincidència superior als que no el fan, encara que aquesta no és estadísticament significativa. Aquest resultat ve explicat per la influència dels subjectes que no l'aprofiten o que l'abandonen, els quals reincideixen més, tant respecte als que fan el programa amb una bona valoració com als que no fan el programa. És possible que els factors de risc estiguin concentrats en aquest grup de subjectes.

Quan eliminem aquests del grup de tractament, les taxes de reincidència són menors pels subjectes tractats, encara que sense trobar diferències estadísticament significatives. Aquests resultats no poden ser interpretats com

indicatiu d'una possible manca d'eficàcia del programa per reduir la reincidència. La investigació de la presó de Brians avalua l'eficàcia del mateix programa de tractament analitzat al present estudi. A aquella recerca s'obté una menor reincidència pels subjectes que han fet el tractament, quan són comparats amb subjectes no tractats que tenen característiques semblants. Per contra, els delinqüents d'aquesta investigació que no fan el programa no són necessàriament equivalents, pel que fa a la resta de variables, als que sí que el fan. Així, és molt possible que les diferències de reincidència entre subjectes dintre o fora del programa siguin degudes a perfils de risc diferents.

Una hipòtesi no confirmada en aquest treball apuntaria a que arriben al programa aquells que tenen un perfil de major probabilitat de reincidència. En tot cas, caldria esbrinar quines són les característiques que els diferencien dels altres.

El procés del delicte

Hi ha alguns aspectes rellevants que són comuns a tots els reincidents entrevistats. Tots ells, durant les setmanes prèvies al delicte tenien un estil de vida de risc. Bé per una manca d'equilibri entre els seus desitjos i les seves obligacions o perquè duïen un tipus de vida amb moltes característiques antisocials. Aquest és un aspecte que afecta a l'ajustament del subjecte amb el seu entorn i també a la seva capacitat d'autocontrol.

També, els agressors sexuals reincidents del nostre estudi mostren una capacitat molt limitada per a resoldre els problemes importants de la seva vida. Quan hi ha quelcom que els preocupa, generalment la seva acció va més dirigida a millorar el seu estat d'ànim que a tractar de solucionar el problema però, quan de totes formes ho intenten, l'estratègia emprada és ineficaç.

De fet, la seva resposta davant els problemes augmenta el risc de conductes desviades i de pèrdua de l'autocontrol. Així, molts d'ells opten per l'abús de substàncies com a estratègia preferent en molts tipus de situacions.

Quan finalment es troben davant d'una situació de risc de tornar a delinquir, no la valoren com a tal i, consegüentment, ometen qualsevol intent de fer front a aquest risc i recuperar el control de la seva conducta.

De l'anàlisi del procés del delicte resulten dos perfils diferents de delinqüents sexuals. Aquests es diferencien en molts aspectes, però potser un dels més interessants és el diferent patró de reincidència dels subjectes segons si compleixen les característiques d'un perfil o un altre. Els que pertanyen al primer grup, durant el període de reincidència, tenen moltes més víctimes que els subjectes de l'altre grup. Al contrari, utilitzen molt menys la violència. Podríem suposar que l'anàlisi del procés del delicte pot contribuir a preveure diferents tipus de risc?

Sembla ser que, per a aquest primer grup, la sexualitat juga un paper central en la regulació de l'estat emocional. Viuen amb un alt nivell d'estrès els esdeveniments de la seva vida i tracten de fugir d'aquest malestar emocional. Quan avaluen l'agressió sexual, tots fan referència a millores en un estat afectiu que anteriorment era negatiu. En aquest aspecte, es confirmaria l'analogia entre les addiccions i els delictes sexuals a que fa referència el model de prevenció de recaigudes.

Pel que fa als antecedents del delicte, s'aprecia una major elaboració encoberta que en els subjectes de l'altre perfil. Per contra, porten un tipus de vida convencional pel que fa a aspectes com parella, família i treball entre d'altres. Si es confirmés aquesta tendència, això tindria implicacions pel tipus de supervisió a dur a terme en mesures de compliment a la comunitat.

El segon perfil inclou a tots aquells que arriben al delicte amb la intenció d'obtenir una gratificació sexual. Valoren la seva vida i el seu estat emocional com a raonablement acceptables i no manifesten el mateix nivell d'estrès que en el cas anterior. Quan apareix malestar emocional, el seu contingut és més agressiu que en els anteriors. En aquest grup es troba també l'únic subjecte que manifesta clarament la necessitat de compensar un greuge patit per ell.

A diferència dels anteriors, cap d'ells no manifesta sentiments o cognicions d'empatia amb la víctima. Això té molta relació amb el fet que dos subjectes manifestin que no hi va haver agressió i que, probablement, en el moment de trobar-se amb la víctima, fossin absolutament aliens a qualsevol senyal sobre les seves intencions o necessitats.

Per a aquest grup els aspectes emocionals i sexuals tenen un paper més secundari que en el cas anterior. Contràriament, arriben al delictes de forma més impulsiva i manifesten molts més trets antisocials.

8. Referències bibliogràfiques

BROWN, S. *Treating sex offenders. An introduction to sex offender treatment programmes*. Devon: William Publishing, 2005.

FISHER, R.P. i GEISELMAN, R.E. *Memory enhancing techniques for investigative interviewing: The Cognitive Interview*. Springfield III: Charles C. Thomas, 1992

GARRIDO, V.; REDONDO, S.; GIL, A.; TORRES, G.; SOLER, C.; BENEYTO, M.J. *Delinqüents sexuals en les presons*. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, 1995.

GENDREAU, P.; LITTLE, T.; GOGGIN, C.; "A meta-analysis of the predictors of adult criminal recidivism: what works". *Criminology*. (1996), núm. 34 (4); p. 575-607.

GRUBIN, D.; WINGATE, S. "Sex offence recidivism: prediction versus understanding". *Criminal Behavior and Mental Health*. (1996), núm. 6; p. 349-359.

HANSON, R. K; BUSSIÈRE, M. T. "Predicting relapse: a meta-analysis of sexual offender recidivism studies". *Journal of Consulting and Clinical Psychology* (1998), núm. 66 (2); p. 348-362.

HANSON, R. K.; HARRIS, A. (1998). Dynamic predictors of sexual recidivism. Corrections Research. Department of the Solicitor General Canada, 1998. [En línia]. <http://ww2.psepc-sppcc.gc.ca/publications/corrections/200402_e.asp> [Consulta: 5 de setembre de 2006]

HANSON, R. K.; MORTON-BOURGON, K. *Predictors of sexual recidivism: an updated meta-analysis*. Department of the Solicitor General Canada, 2004. [en línia]. <http://ww2.psepc-sppcc.gc.ca/publications/corrections/200402_e.asp> [consulta: 6 setembre 2006]

HARRIS, J. R.; HANSON, R. K. *Sex offender recidivism: A simple question*. Public Safety and Emergency Preparedness Canada. 2004. [en línia]. <http://ww2.psepc-sppcc.gc.ca/publications/corrections/200403-2_e.asp> [consulta: 5 setembre 2006]

LAWS, D. R. (Ed.). *Relapse Prevention with Sex Offenders*. Nova York, Londres: The Guildford Press, 1989.

LAWS, D. R.; HUDSON, S. M.; WARD, T. (Eds.). *Remaking relapse prevention with sex offenders. A sourcebook*. Thousand Oaks. Ca: Sage, 2000.

LAWS, D. R. The rise and fall of relapse prevention. *Australian Psychologist* (2003). NÚM. 38 (1); p. 22-30.

LÖSEL, F. “¿Sirve el tratamiento para reducir la reincidencia de los delincuentes sexuales?”. A: REDONDO, S. (Ed). // *Delincuencia sexual y sociedad*. Barcelona: Ariel, 2004; p. 361-393.

LUQUE, M. E.; FERRER, M.; CAPDEVILA, M. *La reincidència penitenciària a Catalunya*. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, 2005.

MARSHALL, W. L.; McGUIRE. “Effect sizes in the treatment of sexual offenders”. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. (2004), núm 47(6); p. 653-663.

MARSHALL, W. L; REDONDO, S. “Control y tratamiento de la agresión sexual”. A: Redondo, S. (Ed.). // *Delincuencia sexual y sociedad*. Barcelona: Ariel, 2002; p. 35-49.

POLASCHEK, D.L.L.; HUDSON, S.M. " Pathways to rape: Preliminary examination of patterns in the offence processes of rapists and their rehabilitation implications". *Journal of Sexual Aggression*, (2004), núm. 10 (1); p. 7-20.

QUINSEY, V. L.; HARRIS, G. T.; RICE, M. E.; COURMIER, C. A. *Violent offenders. Appraising and managing risk*. Washington, DC: American Psychological Association, 1998.

REDONDO, S. "Delincuencia sexual: mitos y realidades". A: REDONDO, S. (Ed.). // *Delincuencia sexual y sociedad*. Barcelona: Ariel, 1998; p. 35-49.

REDONDO, S.; LUQUE, E.; NAVARRO, J.C.; MARTÍNEZ, M. "Análisis empírico de las características y los factores de riesgo de reincidencia de una muestra de agresores sexuales encarcelados". *Anuario de Psicología Jurídica* (2005) núm.15; p.135-157.

REDONDO, S.; NAVARRO, J.C.; MARTÍNEZ, M.; LUQUE, E.; ANDRÉS, A. "Evaluación del tratamiento psicológico de los agresores sexuales en la prisión de Brians". *Boletín Criminológico. Instituto Andaluz Universitario de Criminología*. (Abril-mayo 2005),

SÁNCHEZ-MECA, J. *Avaluació internacional de la reincidencia*. Barcelona: Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, 1996.

STADLAND, C.; HOLLWERG, M.; KLEINDIENST, N.; DIETL, J.; REICH, U.; NEDOPIL, N. "Risk assessment and prediction of violent and sexual recidivism in sex offenders: Long-term predictive validity of four risk assessment instruments". *The journal of forensic psychiatry and psychology*. (1996), núm. 16 (1); p.92-108.

STRAUSS, A.; CORBIN, J. *Basics on qualitative research: grounded theory procedures and techniques*. Newbury Park, CA: Sage, 1990.

WARD, T.; HUDSON, S. M. A self regulation model of relapse prevention. A: LAWS, R.; HUDSON, S. M.; WARD, T. (Eds.)// *Remaking relapse prevention with sex offenders: A sourcebook*. Thousand Oaks. Ca: Sage, 2000.

WORLING, J. R.; LANGSTRÖM, N. "Risk of sexual recidivism in adolescents who offend sexually. Correlates and assessment". A: BARBAREE, H.; MARSHALL, W. L. (Eds.). // *The juvenile sex offender*. Nueva York, Londres: The Guildford Press, 2006; p. 219 – 247.

Annexes

Annex 1. Guió de l'entrevista

FASE	CONTINGUTS
<p>Antecedents:</p> <ul style="list-style-type: none"> - D'un a dos mesos abans de l'agressió. - Per situar aquest període és important presentar-li al subjecte claus que l'ajudin a recordar: <i>aquel mes de mayo, era primavera, dónde vivía entonces, qué recuerda de aquella temporada...</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Entorn pròxim: amb qui vivia. - Família: parella, fills... - Treball. - Amistats: presó, delictes sexuals, drogues, altres problemes... - Recolzament social (plantilla específica) - Activitats que li agradava fer: coses que el relaxaven, diversió, oci... i amb qui feia aquestes activitats. - Aspectes de la seva vida que anaven bé. - Aspectes de la seva vida que no anaven bé. Explorar especialment els conflictes de parella. - Estat d'ànim habitual. - Objectius: coses que volia aconseguir a la seva vida, coses que volia que canviessin. - Estratègies per resoldre problemes, en aquest ordre: què feia per millorar les coses que no anaven bé, per resoldre els conflictes amb els altres, per sentir-se millor. - Sexualitat: era satisfactòria?, pensava amb freqüència en ella?, quin tipus de relacions tenia?, hi havia desitjos, pensaments o fantasies que li succeïen amb freqüència?, la sexualitat era compensadora d'altres problemes?, el relaxava?, l'ajudava a evadir-se?...
<p>El dia de l'agressió:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>"Recuerde el día que sucedieron los hechos, desde que se levantó por la mañana"</i> - Claus per ajudar a recordar: <i>era un domingo, la primera persona que vio al levantarse...</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Relat detallat de tot el que va fer aquell dia fins el moment de l'agressió. - Estat d'ànim d'aquell dia: com es sentia i per què. Hi pot haver més d'un estat d'ànim, en aquest cas s'han d'explorar tots. - Coses que el preocupaven aquell dia, coses en les que pensava més, pensaments que li rondaven pel cap amb més insistència. - Quina era la seva intenció aquell dia quan va sortir de casa, de la feina...depèn de quan comenci el cicle, per exemple, si va anar a treballar no és una activitat opcional, per tant, respondrà anar a treballar. Aprofundir en la possible intenció. - Va haver algun tipus de planificació de l'agressió o algun contacte amb la víctima, va pensar en esperar-la a la sortida de la feina, va agafar una navalla 'per si de cas', va beure per donar-se valor...

<p>Aproximació:</p> <p>- Des del moment en el que veu per primera vegada la víctima fins a què s'inicia l'agressió.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - On estava, <u>descriure l'escenari</u>: hi havia altres persones, era de nit, temperatura, mobiliari, sorolls, música. No fa falta que sigui molt exhaustiu, importen més aquelles coses que han quedat gravades a la seva memòria, per exemple, un d'ells va dir que recordava les llums dels semàfors i dels cotxes. - Hi ha algun aspecte que afectava al seu estat: alcohol, drogues, estrès... - Com pren contacte amb la víctima: s'apropa a ella, ella el va mirar d'una forma especial, ella l'havia ofès... - Quina era la seva intenció quan va apropar-se a la víctima: li semblava simpàtica i volia parlar, li resultava atractiva i va pensar que podrien lligar, es sentia sol i volia companyia, estava rabiós i volia aclarir les coses... - Com respon la víctima davant del seu primer apropament: hostil, espantada, complaent... - Canvia la seva intenció després de la resposta de la víctima? - Quines coses pensava en aquells moments. Cognicions, justificacions, fantasies... - Estat d'ànim: com es sentia i per què.
<p>Preparació:</p> <p>- Just abans de que es donés l'agressió.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - En què es va fixar de la situació: hi havia perills, hi havia algunes circumstàncies que facilitaven l'agressió, obscuritat... - Va fer quelcom per facilitar l'agressió: va portar la víctima a un altre lloc, va agafar un ganivet de la cuina, es va autoestimular d'alguna forma...
<p>Agressió:</p> <p>- Durant l'agressió.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Com es comportava la víctima durant l'agressió, com creu que es sentia. - Si hi va haver algun tipus d'agressió fora de la sexual: la va colpejar... per què ho va fer: perquè es resistia, perquè estava rabiós, l'excitava... - Com es sentia ell durant l'agressió. - Què pensava. - Com va valorar l'experiència: va ser agradable, es sentia activat o dominant, sexualment poc gratificant...
<p>Post agressió</p> <p>- Just quan va acabar l'agressió.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Què va fer. Per què. - En què pensava. - Com es sentia. - Com era la relació amb la víctima: va intentar arreglar les coses, la va amenaçar per què no el denunciés... - Què pensava del que havia succeït: havia aconseguit el que s'havia proposat, havia estat excitant, estava malament... - Què va pensar i què va fer els dies posteriors.

Annex 2. Plantilla dels expedients de classificació

Plantilla de recollida de dades. (1)

Dades identificatives

CIC

--	--	--	--	--	--	--	--	--

NIS

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Condemna base

Data d'ingrés en CB ddmmaaaa

--	--	--	--	--	--	--	--

Data sortida de CB ddmmaaaa

--	--	--	--	--	--	--	--

Participació en el programa

Període 1

--	--	--	--	--	--	--

 Inici Final

--	--	--	--	--	--	--

Centre*

--

 Valoració actitud

1	2	3
---	---	---

 Valoració aprofitament

1	2	3
---	---	---

* 1: CPFi / 2: CPGi / 3: CPQC / 4: CPJo / 5: CPDo / 6: CPHB / 7: CPBr / 8: CPTa / 9: CPPo

Altres valoracions rellevants:

--

Motiu de finalització del programa

1. Assoliment	2. Aliens intern	3. Abandó	4. Expulsió	5. Altres
------------------	------------------	--------------	----------------	-----------

Tipus de víctima

1. Dones adultes	2. Homes adults	3. Menors nois intrafamiliar	4. Menors noies intrafamiliar	5. Menors nois extrafamiliar	6. Menors noies extrafamiliar
------------------	-----------------	------------------------------	-------------------------------	------------------------------	-------------------------------

Annex 3. Plantilla de recollida de dades testimoni de sentència

Dades identificatives

CIC

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

NIS

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Dades identificatives de la causa

Procediment (executòria, sumari, etc.)	Núm.	Any	Lletra	Jutjat	Audiència
Delicte		Pena		Data dels fets	
		- -		/ /	

Víctimes

Víctima 1

Edat:	Sexe:
Altres característiques rellevants:	

Víctima 2

Edat:	Sexe:
Altres característiques rellevants:	

Víctima 3

Edat:	Sexe:
Altres característiques rellevants:	

Lloc on es produeix l'agressió (indicar el lloc físic: carrer, ascensor, domicili de la víctima al dormitori, etc.)

--

--

Plantilla de recollida de dades testimoni de sentència. (2)

Descripció de totes les accions d'agressió sexual: (indicar una a una totes les accions de l'agressor, p. ex.: *penetració vaginal, penetració anal, contacte oral als genitals de l'agressor a la víctima, etc.*)

-
-
-
-
-
-
-
-

Descripció de totes les accions d'agressió no sexual: (indicar una a una totes les accions de l'agressor, p. ex.: *cops a la cara, cops de peu al cos, etc.* Incloure insults. Descriviu amb detall cada acció)

-
-
-
-
-

Valoració del nivell d'agressió gratuïta emprat. (S'entén per agressió gratuïta quan l'agressor fa aquest tipus d'actes sense que la seva finalitat sigui reduir la resistència de la víctima per poder tenir contacte sexual amb ella. És convenient que la valoració es faci per dues observadores buscant consens quan hi ha discrepàncies.)

Nivell d'agressió gratuïta	1: cap	2: possible	3: ag. gratuïta
----------------------------	--------	-------------	-----------------

Valorar si els actes com cops o insults es fan tot i que la víctima no oposa resistència

Utilitza armes?

Sí	No	Tipus d'arma:
----	----	---------------

Altres valoracions rellevants (en cas que hagin participat altres persones en l'agressió, fer-ho constar)

--

Annex 4. Plantilla de suport social

Plantilla de recollida de dades sobre suport social.

Dades identificatives

CIC

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

NIS

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Persones importants en la seva vida i el tipus d'ajuda o relació amb aquestes Indicar el nom (pot ser inventat) i el parentesc (cosí, amic, etc.)	Ajuda en els problemes econòmics	Ajuda d'allotjament i altres aspectes materials	Ajuda en aspectes relacionats amb el treball (recerca de feina, problemes laborals...)	Consell i recolzament en els problemes personals	Recolzament emocional: a qui acudir quan està trist, quan es sent sol...	Compartir activitats d'oci i de temps lliure	Amb qui consumir drogues i alcohol	Persona amb problemes semblants als seus amb la que podia compartir preocupacions	Amb qui podia mantenir relacions sexuals	Amb qui podia parlar d'aspectes relacionats amb el delictes i amb la presó	Altres (especificar)

Annex 5. Instruccions per omplir la plantilla de processos.

- **Estil de vida antisocial / estil de vida desequilibrat** (Veure explicació més endavant)

- **Estil de vida amb risc**, si es dóna almenys una de les següents condicions:
 - a) *Quan es pot valorar com un estil de vida antisocial.*** Sempre que fa activitats que, sense ser necessàriament delictives, són habituals en la conducta antisocial i estan presents de forma important en el seu estil de vida a la fase d'*antecedents I*.
 - Activitats que impliquen abús de substàncies, i tot el que envolta el consum ocupa una part fonamental del temps d'oci, relacions i, en ocasions, el temps que podria dedicar al treball, formació, o responsabilitats familiars.
 - Conducta impulsiva que causa problemes a la seva vida o la dels altres: conducció temerària, alta promiscuïtat sexual, baralles freqüents.
 - Manifesta incapacitat per fer-se càrrec de la seva vida: mantenir una feina o similars. Estan exclosos aquells que tenen una discapacitat o trastorn mental.
 - b) *Quan és clarament desequilibrat.*** En general estem parlant d'un estil de vida pobre quant a les principals fonts de satisfacció personal: família, relacions, entorn social, treball... Les coses que fa per obligació, encara que responguin a objectius que ell mateix s'ha marcat, ocupen la part més important del seu temps i energies, en comparació amb les coses que li agrada fer. Cal tenir en compte que una mateixa activitat, com cuidar d'un fill per exemple, pot ser una font de plaer i satisfaccions per una persona i, per contra, ser viscuda com un deure per una altra. No cal que ho manifesti així, però si és un deure, a l'entrevista parlarà més de les coses que ha de fer i per què les ha de fer, que no pas de les satisfaccions que aquestes li reporten. Durant l'entrevista, si hi ha dubtes, és bo preguntar per moments determinats o coses concretes en què gaudeix de l'activitat, relació, etc.

Es considera que compleix també aquest criteri quan la seva vida no té pràcticament fonts de satisfacció de caràcter prosocial. Estil de vida desequilibrat i antisocial són mútuament excloents, és a dir, si un subjecte dóna criteris d'estil de vida antisocial, ja no marquem *desequilibrat*.

c) Quan fa activitats de risc. Es valora aquest aspecte quan és freqüent en el seu estil de vida, la pràctica d'activitats que poden fer més probable una situació de risc. (Veure més endavant).

d) Quan no manifesta que hi hagi cap font de reforç en les relacions. Això és important perquè o bé és un indicador d'aïllament social, o pot ser que, tot i tenint relacions, aquestes siguin viscudes com quelcom que no li dóna satisfaccions i, per tant, hi ha una mancança a una àrea important de la seva vida.

➤ **Insatisfacció parella:** Sempre que manifesti poques gratificacions / satisfaccions com a resultat de la relació o que tingui conflictes freqüents.

➤ **Models antisocials.** Quan a la plantilla de suport social o durant l'entrevista, manifesta que hi ha persones del seu entorn amb qui consumeix drogues, fa delictes, o altres conductes antisocials. Si diu que no participa en aquestes activitats, tot i que els seus amics sí ho fan i la relació és freqüent, es considera que compleix el criteri.

➤ **Emocions i sentiments.**

Parlem d'emocions quan ens referim al to més constant durant el període estudiat: ira / depressió o tristesa / tensió, angoixa o ansietat. Per contra, un sentiment és més complex que una emoció, ja que pot incloure elements de més d'una d'elles i té un significat.

Es marcarà valor negatiu en funció de l'estat emocional predominant sempre que sigui d'ira, depressió o tensió. En aquest apartat no considerem els sentiments.

Hem posat tres exemples de sentiments que són freqüents i rellevants: *amença personal* / *rebuig* (quan es sent *marcat*, preocupat perquè no l'acceptaran per la seva condició d'ex delinqüent, o fins i tot víctima d'una

certa trama contra ell, entre d'altres); *manca d'auto vàlua*, quan fa una valoració d'ell mateix clarament negativa, o quan del seu discurs es pot deduir que no és veu prou capaç d'arribar a les expectatives que els altres o ell mateix tenen per a la seva persona. Això el fa sentir malament; *desconfiança de la gent*, quan s'aïlla perquè creu que no pot confiar en els altres.

Podeu afegir altres sentiments que considereu rellevants.

➤ **Elements de risc a la sexualitat.** Es marcarà sempre que es doni qualsevol d'aquests criteris: activitat de risc, fantasies relacionades amb el delictes o fantasies desviades i parafilias. També si manifesta algun pensament o actitud molt extrem i que pot justificar l'activitat delictiva. En aquest cas senyaleu quin és.

➤ **Objectiu dominant.**

a) Millora estat +. En general la seva vida va bé, el seu estat emocional és positiu i els seus objectius personals van adreçats a satisfer els seus desitjos o projectes, o també a obtenir gratificacions.

b) Escapar d'estat -. El seu to emocional, en general, ve marcat per la depressió o tensió, i el seu propòsit o els seus actes van adreçats a escapar d'aquest malestar. També quan l'emoció és ira però està molt clar que fa intents de calmar aquest estat més que per descarregar la ràbia contra algú.

c) Compensar dany rebut. L'estat predominant és de ràbia o ira, i això està present de forma constant a l'etapa d'antecedents I o bé, tot i fluctuar en aquesta etapa, queda clar que a les etapes següents té un sentiment d'injustícia contra ell que li provoca molta ira i aquesta es descarrega contra la víctima, tal i com es manifesta en la conducta agressiva. Mai el criteri no pot ser únicament el nivell d'agressivitat durant el delictes, ha d'anar acompanyat d'emocions anteriors de ràbia.

➤ **Resolució de problemes:**

a) De risc. Quan les estratègies emprades per la resolució de problemes incrementen la probabilitat de risc del delictes. Beure alcohol és un exemple

clar, però deambular sense rumb fix, o aïllar-se també ho són. En general és tot allò que fa més probable que, en un moment determinat, es trobi en l'estat emocional o cognitiu o davant l'oportunitat que facilita la comissió del delictes.

Un exemple es dona quan un agressor que té un estat d'ànim predominant de tipus depressiu pel rebuig que sent per la seva família, utilitza com a estratègia el fet de deambular amb el cotxe per la tarda / nit perquè, segons ell, l'ajuda a pensar en els seus problemes. No hi ha dubte que es tracta d'una estratègia de risc, ja que es retroalimenta en els seus pensaments depressius i en el seu estat d'ànim, sense fer cap acció que ajudi a resoldre el problema amb els seus familiars i, a més, el situa davant l'oportunitat (situació d'alt risc) de trobar una persona que va sola pel carrer i pujar-la al cotxe. Aquesta seria, a més, una estratègia orientada a les emocions i no a la resolució del problema perquè, en tot cas, la intenció és reduir el malestar més que no posar en pràctica alguna acció que modifiqui la situació que causa el problema.

b) Incompetent. Quan es veu clarament que tot allò que fa a partir d'un problema no servirà per resoldre'l o millorar la situació. Aquesta categoria és exclouent de l'anterior, per tant, si és de risc, no es marca incompetent.

La forma de veure si l'estratègia és de risc o incompetent és comparar què fa per abordar el problema amb totes les conductes, pensaments, emocions i situacions anteriors a l'agressió. Si hi ha elements comuns, és de risc; si no trobem relació però no soluciona el problema, és incompetent.

➤ **Maneig del risc.** Aquí es tracta de veure si les seves conductes, pensaments i emocions incrementen el risc d'agressió o si, al contrari, ell és conscient dels impulsos, fantasies, etc. que la fan més probable. Es tracta de veure si fa algun intent de controlar aquests elements i, per tant, reduir el risc per evitar l'agressió (afrontament), tot i que al final no ho aconsegueixi.

a) Fantasies. Marcar quan a l'etapa d'*anteriors*, *anteriors immediats* o *aproximació* manifesta que ha tingut fantasies, sexuals o no, que poden tenir alguna relació amb l'agressió. El subjecte que s'ha imaginat aplicar

“tortura medieval” a nens sense contingut sexual i després fa un delictes sexual amb nens, compliria aquest criteri. S’ha de veure si hi ha elements comuns entre les fantasies i l’escenari de l’agressió (tipus de víctima, lloc, forma d’interacció, actes sexuals o violents realitzats, etc.).

b) *Reconeix impuls.* Quan el subjecte és conscient i reconeix que sent desitjos de cometre una agressió o, almenys, de tenir una relació sexual com la que es produeix al delictes (per exemple, sap que té desitjos de tenir algun tipus de relació amb nens)

c) *Atribució externa.* Quan no reconeix cap intervenció de la seva voluntat o intenció per arribar a la situació en la que es produeix l’agressió (“estava allà com podria haver estat a un altre lloc”, “ella em va cridar...”, “va ser casualitat que jo em trobés amb aquella noia, si no l’hagués trobat, l’agressió no s’hauria produït”...)

d) *Activitat de risc.* (Veure més endavant)

➤ **Conductes instrumentals / assaig**

- Són totes aquelles accions que serveixen per facilitar la posterior agressió o que compleixen una funció de pràctica.

- A la fase d’antecedents, accions com: seguir o observar noies, encara que no reconegui cap intenció (assaig), robar una matrícula de cotxe (pot servir com assaig o mitjà per després cometre l’agressió amb el cotxe), anar a la sortida de les escoles (el subjecte pot dir que ho feia com a distracció, però és una manera de seleccionar possibles víctimes o simplement observar hàbits o conductes freqüents del tipus de víctima escollida posteriorment).
- A la fase d’antecedents immediats, accions com: portar una pilota o una joguina (en el cas d’un agressor de nens) encara que expliqui que ho feia per un altre motiu (havia comprat un regal per un familiar, o les havia trobat per casualitat), portar un arma que després farà servir, o un objecte per camuflar-se i no ser identificat, etc.

- A la fase d'aproximació / interacció, qualsevol conducta que serveixi per facilitar l'agressió, vèncer la resistència de la víctima, guanyar la seva confiança, o no ser reconegut. Accions com: assumir una identitat diferent (capellà, policia), proposar un joc a uns nens...

➤ **Activitat de risc**

- Són conductes que, tot i que no es pot afirmar que tinguin una funció instrumental o d'assaig, sí que tenen una relació amb les conductes que porten a l'agressió. És típic el cas d'aquells que acostumen a passejar o conduir sense rumb fix i, segons ells, ho fan perquè els relaxa. És una activitat de risc perquè fa més probable que es trobin amb una víctima, cosa que permet potenciar els pensaments, fantasies i emocions que augmenten el risc d'agressió.
- Altres exemples: recrear-se en una parafília (mirar o furta roba interior penjada a una terrassa, mirar pornografia, llegir llibres sobre el desenvolupament humà (en el cas de pedòfils), etc.).
- El consum de drogues o alcohol no es considera activitat de risc ni instrumental perquè, tot i que incrementa el risc, ja està valorat a un altre apartat.

➤ **Cognicions.** Aquí es tracta d'avaluar de quina manera el que pensava el dia de l'agressió (antecedents immediats) pot incrementar o reduir el risc.

a) *Faciliten l'agressió.* Són pensaments que fan la funció de planificació encoberta o bé la d'alimentar l'impuls. És el cas d'un agressor de nens que explica que el dia de l'agressió anava passejant i es preguntava quin tipus de jocs els agraden ara als nens (planificació encoberta), o recorda quan veia els seus nebots riure i jugar amb amics a una excursió que havien fet temps enrere (alimenten l'impuls). També és el cas d'un agressor de dones que es recrea en la seva creença que les dones mai no expressen obertament el que volen (facilita l'agressió, doncs retroalimenta una distorsió que farà més justificable una coacció). Aquest tipus de pensaments, en principi, no potencien l'estat d'ànim. Semblen neutrals mentre no tinguin la funció d'augmentar el seu estat emocional d'aquell dia. **Potencien l'estat**

emocional. Si el que pensa el subjecte fa que el seu estat d'ànim empitjori, hem de marcar aquest criteri.

És el cas del subjecte que recorda els jocs de nens i es sent més trist per haver-se distanciat de la seva família, o el que pensa en la poca claredat de les dones i sent més ràbia.

En aquest cas, les dues categories anteriors no són mútuament excloents.

Un mateix pensament pot, alhora, facilitar l'agressió i potenciar l'estat emocional, com és el cas dels exemples esmentats. Al contrari, podem trobar pensaments que només potencien l'estat d'ànim. Seria el cas de l'agressor que pensa que no podrà pagar tots els deutes que té, i això fa augmentar la seva angoixa, però no té res a veure amb el delicte.

b) D'afrentament. Són aquells pensaments que serveixen per millorar l'estat d'ànim ("segur que la meva família m'ajuda") o reduir l'impuls o l'oportunitat de delinquir ("estic tenint un altre cop fantasies que m'han portat molts problemes, he de parlar amb...", "millor me'n vaig a casa perquè si segueixo donant voltes em puc buscar problemes")

➤ **Objectius a la fase d'aproximació.** Es tracta de veure quina és la intenció de l'agressor quan s'aproxima a la víctima i inicia la interacció amb ella. Aquí valorarem la informació que dóna el subjecte.

a) Robatori o similars. El subjecte informa que quan va veure la víctima i va prendre contacte amb ella, la intenció era robar-li o qualsevol altre acte delictiu sense contingut sexual.

b) Interacció. Volia parlar amb ella o conèixer-la, sense cap altra intenció.

c) Abús sexual. Manifesta clarament que la seva intenció era tenir una relació sexual no consentida. En el cas d'agressors de nens, marcarem sempre aquesta categoria, encara que la seva intenció fos sexe consentit.

d) Relació sexual. La intenció és la de mantenir una relació sexual consentida, excepte en el cas dels agressors de nens.

e) Danyar la víctima. Es valora quan l'emoció de ràbia està present, i és més important que qualsevol altre desig o intenció. Encara que el subjecte no reconegui aquesta intenció, pels fets es veu clarament que mitjançant el delicte, descarrega aquesta ràbia contra la víctima.

f) **Resoldre conflicte.** Quan la seva intenció primera és la de resoldre un conflicte amb la víctima o amb algú que ell relaciona amb aquesta. El cas més típic és el del subjecte que es veu amb la seva ex parella amb la intenció de saber per què l'ha abandonat o similars. Però també pot ser el cas del que es sent rebutjat per un col·lectiu (no l'accepten a les entrevistes de feina) i manté una discussió amb una empleada d'una ETT. Totes aquestes categories són mútuament excloents. Entre les dues últimes es pot donar confusió. Si la ràbia és el més important, tot i que ell expliqui que la seva intenció era solucionar un conflicte, és marca el criteri e).

➤ **Percepció de la víctima.**

a) **Consentiment.** Quan el subjecte afirma que la víctima va consentir la relació sexual.

b) **Facilitadora.** Quan manifesta haver percebut respostes facilitadores per part de la víctima, encara que reconegui que la relació sexual es va produir sense el seu consentiment.

c) **Resistent.** Quan manifesta sens dubte que la víctima no va consentir. En els casos que el subjecte diu que la víctima estava passiva o paralitzada, sempre que no interpreti això com un cert consentiment implícit, es marcarà aquest criteri.

➤ **Desinhibidors.** Són aquells aspectes del subjecte que faciliten l'agressió sexual o augmenten l'impuls.

a) **Cognitius.** Generalment són distorsions cognitives o mecanismes de defensa. Però poden ser també un altre tipus de cognicions: quan el subjecte es pregunta si una nena anirà bé en els estudis, implícitament està augmentant el seu interès per ella i justifica l'aproximació per aquest interès.

b) **Sexuals.** Totes aquelles conductes o fantasies que incrementen l'impuls sexual. Imaginar-se què faria amb ella, fixar-se en aspectes de la víctima que li resulten atractius, o auto estimular-se, compleixen aquest criteri.

c) **Emocionals.** Qualsevol estat d'ànim previ a l'agressió que l'activa per cometre el delictes. Poden ser estats negatius (ràbia) o positius (eufòria, excitat, activat). Per veure si són realment desinhibidors, cal veure tota la

informació del procés del delictes (objectiu dominant), com es produeix el delictes (si és agressiu) o si l'estat emocional redueix l'autocontrol, entre d'altres.

Aquestes categories no són mútuament excloents.

➤ **Interacció.** Es refereix a com es produeix la interacció entre l'agressor i la víctima, especialment al principi.

a) Coacció directa. Quan passa directament a la coacció i agressió

b) Normalitzadora. Quan la relació s'inicia mantenint una relació no coactiva.

c) Engany. Utilitza l'engany per portar la víctima a la situació de l'agressió.

Per aquesta categoria es poden tenir en compte informacions del testimoni de sentència. Les categories són mútuament excloents.

➤ **Avaluació de la situació.** Marcar quan l'agressor, just abans o durant l'agressió, es fixa en les condicions del lloc: facilitats per cometre l'agressió, risc de ser descobert, etc.

➤ **Valoració (Etapa agressió).** Com valora el fet mentre s'està produint o just quan finalitza. No cal que sigui una valoració cognitiva, pot ser també com es sent.

a) Positiva. Només manifesta aspectes positius. ("Sensació de poder", "Eufòric", "Aconseguia coses que sense coacció són més difícils"...)

b) Negativa. Només manifesta aspectes negatius.

c) Ambivalent. Tant aspectes positius com negatius.

➤ **Resposta immediata (Etapa post agressió).** Què fa immediatament després.

a) Normalitzar la relació. Manté una relació amb la víctima com si no hagués passat res, o intenta que la relació sigui el més "amistosa" possible, o, fins i tot, intenta ajudar-la (l'acompanya a casa, per exemple).

b) Reduir el risc. Tot el que fa està orientat a reduir el risc de ser detingut o descobert (fugir, amenaçar la víctima...).

c) Reduir tensió. Intenta calmar el seu propi estat d'ànim o excitació (de l'agressor).

➤ **Valoració post** (Etapa *post agressió*). Què li preocupa més . Aquí tenim en compte tant els moments immediatament posteriors com dies després.

a) Conseqüències per ell. Nova entrada a presó, o altres conseqüències negatives per ell, com a resultat del que acaba de fer.

b) Conseqüències per la víctima.

c) Autovaloració negativa. Qualsevol valoració negativa que fa sobre ell mateix com a conseqüència del que ha fet. Prestar molta atenció a valoracions relacionades amb la pèrdua de control o incapacitat de canvi.

Aquestes categories no són mútuament excloents.

➤ **Acte impulsiu / planificat.** Del que es tracta és de valorar si hi ha hagut planificació prèvia de l'agressió, encara que sigui molt poc explícita. Es considera *planificat* sempre que hi hagi alguna resposta sí a les categories posteriors, *fantasies, activitat de risc / assaig, conductes instrumentals o avaluació de la situació.*

➤ **Distorsions de pensament.** Ens referim aquí a formes de pensar clarament distorsionades o disfuncionals. Els subjectes que compleixen aquesta condició manifesten distorsions cognitives, no sols respecte el delictes sinó també respecte a aspectes més generals de la seva vida o el seu entorn. Aquells casos que parlen d'una trama contra ells, o que manifesten pensaments elaborats de tipus paranoide, entrarien en aquesta categoria. Marquem aquest criteri quan hi ha algun aspecte bastant general de la seva forma de pensar que no segueix un patró normal. No s'inclouen aquí distorsions cognitives concretes, que entrarien a la categoria de mecanismes de defensa. Per exemple, si explica que en el moment de veure la víctima aquesta li va somriure i va pensar que volia mantenir una relació sexual, i ell encara ho pensa, parlariem d'un mecanisme de defensa. En cas que

aquesta distorsió formi part de l'estructura del seu pensament ("el problema que tenen les dones és que s'acosten a mi i després no volen reconèixer que senten desitjos sexuals com qualsevol home, perquè els seus marits no ho acceptarien", p. ex.) es dóna el criteri de *distorsió del pensament*.

- **Tipus de mecanismes de defensa.** Quan parlem de mecanismes de defensa, ens referim a aquell tipus de distorsions relacionades de forma específica amb els fets delictius. A la plantilla trobareu les categories més freqüents en els casos revisats. No dubteu d'afegir qualsevol altra que trobeu i no és pugui incloure en aquestes categories.

Annex 6. Plantilla del procés I i distribució dels subjectes en els dos perfils (perfil A en verd, perfil B vermell)

I. Antecedents			II. A. immediats			III. Aproximació			IV. Agressió						
Estil de vida			Esdeveniment vital			Objectius			Avaluació situació						
Antisocial HL- NC- RT- TB	Desequilibra t BP- BS- MB- RG-	Positiu	Sí BP- BS- HL- NC-	No MB- RG- RT- TB		Robatori o similar BP- HL-	Interacció MB-		Sí BP- BS- HL- MB- NC- TB	No RT-					
Amb risc BP- BS- HL- MB- NC- RG- RT- TB		Sense risc	Estrès alt BP- BS- HL- NC-	Modera t	Baix	Abús sexual BS- NC-	Relació sexual RT- TB		Percepció víctima						
Suport social			Emocions i sentiments			Danyar la víctima			Resoldre conflicte		Consentiment MB- RT-	Facilitadora BP- NC-			
Sense parella HL- RG- RT- TB	Insatisfacció parella BP- BS- MB-	Satisfacció parella NC-	Valor negatiu BP- BS- HL- MB- NC- RG-		Valor positiu RT- TB	Percepció de la víctima			Resistent BS- TB	Dany					
Models antisocials HL- NC- TB			Aïllament social BS- MB- RG- RT-	Suport suficient BP-		Ira BP- HL- RG-	Depressi ó MB-	Tensió BS- NC-	Consentimen t MB- RT- TB		Facilitadora BP	Resisten t HL- BS-	Conducta agressiva		
Treball			Amenança personal /rebuig HL- NC- RG-			Manca d'auto vàlua BP- MB-			Maneig del risc		Violència gratuïta BS- TB	Violència física HL- RT- TB			
Sense feina RG- RT- TB			No satisfactori BS-	Satisfacció BP- HL- MB- NC-		Buit interior, manca de llibertat, NC-			Fantasies BP- BS- MB- NC- TB	No fantasies HL- RT-		Arma BP- BS- HL- NC-		Violència verbal RG- RT- TB	
Esdeveniment vital			Trastorn			Reconeix impuls BP- BS- MB- NC- TB			No reconeix impuls HL- RT		Valoració				
Sí BP- BS- MB- NC-			No HL- RG- RT- TB			Substàncies BS- HL- NC- RG- TB			Altres	No BP- MB- RT-		No afrontament BP- BS- HL- MB- NC- RT- TB		Afrontament	
									Desinhibidors		Positiva BS- RT-	Negativa HL-	Ambivalent BP- MB- NC-		

Estrès alt BP- BS- MB- NC-	Estrès moderat	Estrès baix	Maneig del risc		Cognitius MB- RT- TB	Sexuals BP- BS- HL- MB- NC-	Emocional s MB- TB					
			Fantasies BP- BS- TB	No fantasies HL- MB- NC- RT-	Interacció			V. Post agressió				
Emocions i sentiments			Reconeix impuls BS- TB	No reconeix impuls BP- HL- MB- NC- RG- RT-	Coacció directa HL- NC-	Normalitzadora BP- MB- RT- TB	Engany BS-	Resposta immediata				
Valor negatiu BP- BS- HL- MB- NC-		Valor positiu RG- RT- TB	Atribució externa BP- HL- MB- NC- RT-	Atribució interna BS- TB				Normalitzar relació BP- BS- HL- RT- MB-	Reduir risc MB- NC- TB- HL			
Ira	Depressió BP- BS- MB-	Tensió HL- NC-	No afrontament BP- BS- HL- MB- NC- RT- TB	Afrontament				Reduir tensió MB- NC-	Altres			
Amenança personal /rebuig BS- HL- MB- NC-			Activitat risc BP- BS- HL- MB- NC- RG-	No activitat de risc RT- TB				Resposta emocional				
Exclusió HL-			Conducta instrumental					Positiva RT-	Negativa BP- BS- HL- MB- TB	Ambivalent t NC-		
Manca d'auto vàlua BP- BS- MB- NC-								Sí BP- BS- HL- MB- NC-	No RT- TB	Ira TB	Depressió BP- BS- HL- MB- NC-	Tensió
Desconfiança de la gent RG- RT-								Cognicions		Valoració post		
Buit interior, manca de llibertat, satisfaccions NC-								Faciliten l'agressió BP- BS- HL- NC- RG- TB		Conseqüències per ell HL- MB- NC- TB	Víctima BP- BS- MB-	Auto valoració negativa BS- HL-
Pèrdua BP- BS-								Potencien l'estat emocional BP- BS- HL- MB- NC- RG-				
Abús dels altres BP-												
Pèrdua de control dels impulsos BS-												
Sexualitat												
Insatisfacció BS-	Satisfacció BP- HL- NC- TB											
Impuls alt BP- BS- NC-	Moderat HL- TB	Baix RG- RT-										
Elements de risc BP- BS- HL- MB- NC- TB		No risc RT-										

Objectiu dominant			D'afrontament				
Millora estat + RT- TB	Escapar d'estat – BP- BS- MB- NC-	Compensar dany rebut HL- RG-			Satisfacció propòsit RT-		
Trastorn							
Substàncies HL- NC- RG- RT- TB	Altres NC-	No BP- BS- MB-					
Resolució de problemes							
De risc BP- NC- RT- TB	Incompetent BS- HL- MB-	Competent					
Orientació a les emocions BP- NC- RT- TB- MB-	Orientació al problema BS- HL-						

En vermell estan marcades aquelles categories que són comunes a tots els subjectes.

Annex 6. Plantilla del procés general i distribució dels subjectes en els dos perfils (perfil A en verd, perfil B vermell)

VI. Víctima			VII. Planificació						VIII. Distorsions i mecanismes de defensa	
Sexe	Relació prèvia		Acte impulsiu HL- RT- TB			Planificat BP- BS- MB- NC-			Distorsió de pensament HL- MB- RG-	No distorsió de pensament BP- BS- NC- RT- TB
	Desconeguda	Coneguda	Tipus de planificació	Antecedents		Dia agressió		Aproximació		
Masculí	0 a 15 anys RG- 16 o més	0 a 15 anys 16 o més		Sí BP-	No HL-	Sí BP-	No HL-	Sí BP-	No HL-	Tipus de mecanisme de defensa
			Fantasies relacionades amb delictes	BS- RG- TB	MB- NC- RT-	BP- BS-	MB- NC- RT- TB	BS- MB- NC-	RT- TB	
Femení	0 a 13 BS- MB- RG-	0 a 13		Sí BP-	No HL-	Sí BP-	No HL-			Qüestionar els fets BP- RG- HL- RT- TB
	14 a17 18 o més BP- HL- NC- RT-	14 a17 18 o més TB	Activitat de risc / assaig	BS- MB- NC- RG-	HL- RT- TB	BP- BS- HL- MB- NC-	RT- TB			
			Conductes instrumentals	Sí BS-	No BP- HL- MB- NC- RG- RT- TB	Sí BP- BS- MB- NC- HL-	No RT- TB	Sí BP- BS- MB- NC- HL-	No RT- TB	Atenuar una valoració negativa sobre ell MB- RG- BS- NC- HL
			Avaluació de la situació					Sí BS- HL- MB- NC- TB	No BP- RT-	Atenuar la seva responsabilitat MB- BP- BS- NC- HL

En vermell estan marcades aquelles categories que són comunes a tots els subjectes.